Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	udg. af Peter Foersom.
Titel | Title:	Nytaarsgave for Skuespilyndere
Bindbetegnelse | Volume Statement:	1807
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kiøbenhavn : forlagt af Arntzen & Hartier, 1805-1807
Fysiske størrelse | Physical extent:	2 bd.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

17,- 48,- 8°

Det Kgl. Bibliotek

130025707525

17.-48.-8

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS

M. M. Astruy.

i Johanna, Montfaucon, 5te Act.

Nytaarsgave

for

Skuespilyndere

1807.

---

udgivet

af

Peter Foersom,

Kongelig Skuespiller.

Kiøbenhavn.

Paa Fr. Brummers Forlag,
trykt hos Z. Breum.

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS

Til Læseren.

Uventede Hindringer gjorde mig det umuligt, forrige Aar at udgive Fortsættelsen af min Nytaarsgave for Skuespilyndere. Den fremkommer her igien, og jeg ønsker, at den maa blive modta-

get med samme Ynde og Overbærelse, som den første Aargang bæredes med.

Efter min første Plan skulde den blandt andet indeholde Skuespil for Privattheatre, og Theateranecdoter. Jeg har udeladt den første Artikel, fordi de samme Stykker vel findes paa Privattheatrenes Repertoir, som paa det offentliges, og den sidste Artikel, fordi det dog er tvertimod Anekdotens Natur, at fortælles skriftlig. — Det danske kongel. Theaters Historie, fra den Tid Hr. Schwartz sluttede sine Efterretninger i

sin Lommebog for Skuespilyndere, har Sygdom og Omstændigheder i Aar endnu hindret mig fra at levere. Det franske Theaters Historie under Revolutionen har jeg heller ei fortsat, da jeg erfarer, at denne Bog om ei lang Tid særskilt vil udkomme. Det har været min Bestræbelse, at de Bidrag, som i Aar optoge hines Rum, maatte erstatte deres Udeblivelse.

Først, da denne Bog var trykt, fik jeg Kundskab om, at Schillers Levnetsbeskrivelse findes i Biographens 6te

Hefte, hvorhen jeg vil henvise enhver Læser, da han der, istedet for de fragmentariske Efterretninger, jeg har leveret, vil finde en Biographie af den udøde Digter, saa fuldstændig, som den vel i dette Øieblik kan gives.

Udgiveren.

Indhold.

Portrait af Skuespillerinde, Jomfrue Astrup, tegnet af Hr. Hofmaler Hornemann, stukket af Lips.

* * *

Side

Dramaturgie in nuce af Shakspeare. 1
Kunstnerens Liv, Drama af Göthe 5
Kunstnerens Apotheose, Drama af samme = = = 13
Afhandling om Chorets Brug i Tragoedien, af Schiller; overs. ved Hr. Litterat. Esmarck = 30
Scener af Shakspeares Romeo og Julie 50
Talma = = = 108
Aphorismer af Prof. Koller = 122
Disticher af Göthe = = 136
Rurik og Helge, Plan til et Sørgespil, af Hr. Prof. Sander 140
Carl Eegholm, af Hr. N. T. Bruun 156
Choral, afsiungen ved Philip Barths Grav, af det kongl. Capels Medlemmer, ved samme = 158

Side

Til Hr. Skuespiller Knudsen, efter en Forestilling af Joden, af Hr. Litter. Esmarck = = 160
Epilog, fremsagt af Jomfru Winther, af Hr. N. T. Bruun = = 161
Epilog, fremsagt af Skuespiller Foersom efter hans Benefice, af Hr. Prof. Rahbek = = 163
Epilog, fremsagt af Mad. Clausen efter hendes Benefice, af Hr. N. T. Bruun = = 165
Epilog, fremsagt af Jomfru Astrup, af samme = = 167
Enkelte Træk af F. Schillers Liv og Levnet = = 169
Den nye Penelope. Udkast til et Lystspil med Sange; af Hr. Prof. Sander = = 190
C. P. Rose, en Esquisse af Hr. Prof. Rahbek = = 197
Lopez de Vega = = 231
Lærebrev af Göthe = 236
Skuepladsen = = 238

De Bidrag, hvorunder intet Navn staaer, ere leverede af Udgiveren.

Dramaturgie in nuce.

Jeg ønsker, at I lade Talen glide let fra Tungen, saaledes som jeg foresagde Jer den; thi dersom I tage Munden saa fuld, som mange af vore Komedianter gjøre, saa saae jeg ligesaa gierne, at Taarnvægteren raabte mine Vers. Sauger ei heller Luften alt for meget med Eders Haand, saaledes; men behandler alting med Sindighed; thi i selve Malstrømmen, Stormen, og, saa at sige, Hvirvelvinden af Eders Li-

denskab skulle I søge og finde et vist Maadehold og Roligheb, som giver den Ynde. O, det skiærer mig i Hiertet, naar jeg hører en bredskuldret Paryksblok af en Karl rive en Lidenskab i Stumper — ja, i Pialter, for at giennembrøle Trommehinden i lave Parterristers Øren, som for største Delen ei kunne nyde andet, end sandsesløse Balletter og Spektakelstykker. Jeg kunde lade saadan en Knægt stryge til Kagen for hans Skraalen og Tuden: det er overdreven Overdrivelse. Jeg beder Jer, afskyer dette. — Værer ei heller alt for spage, men lad Eders egen Forstand være Eders Læremester; retter Gebærden efter Ordet, Ordet efter Gebærden, og vaager nøie over, at I ei overskride den beskedne Natur; thi al slig Overdrivelse er tvertimod Skuespilkun-

stens Hensigt, hvis Hiemeed, baade i Begyndelsen og nu, var og er, saa at sige, at holde Speilet op for Naturens Ansigt; at vise Dyden dens eget Aasyn, Skiændsel dens eget Billed, og selve Tidsalderen og Tidens Legem dets Form og Aftryk. — Nu kan dette overdrevne eller dette sovnige Spil vel bringe den Ukyndige til at lee; men det kan ei andet, end faae den Kyndige til at harme sig; og een slig Mands Dom skal i Eders Tanker veie meer, end et propfuldt Skuespilhuses af hine. O, der ere Skuespillere, som jeg har seet spille, og hørt andre rose, og det høilig — for ei at sige nederdrægtig — som hverken talte som Christne, gik som Christne, Hedninger, eller Mennesker, og som saaledes pustede sig op og

giøede, at det faldt mig ind, at nogle af Naturens Bønhaser havde giort dem, og skilt sig fuskeragtig ved dem; saa afskyelig efterlignede de Menneskeligheden. — Og lad dem, som spille Jeres Pudsenmagere, ej sige mere, end der staaer skrevet for dem; thi der gives Folk iblandt dem, som pleie selv at lee, for at faae en Flok dumme Tilskuere til at lee med, endskiøndt imidlertid en nødvendig Punkt af Stykket kræver vor Opmærksomhed: det er slyngelagtigt, og viser en høist erbarmelig Glimresyge hos den Nar, som bruger det. —

Kunstnerens Lib.

Drama.

Kunstnerens Liv.

Drama.

Første Akt.

(Før Solens Opgang).

Kunstneren (ved sin Staffelie. Han har just opstillet Portraitet af en feed, hæslig, koquet Kierling. Ved første Penselstrøg holder han inde).

Jeg vil ei, og jeg kan ei; Nei!
det ækle, grimme Contrafei!
(han sætter Billedet til Side).
Skal spildt den skionne Morgen saa bortile,
mens alle mine søde Sorger hvile,
elskte Smaa! o, gode Kone!

(han træder hen til Vinduet).

Hvor nysødt ligger Jorden for din Trone,
o, Sol! forynget mon mit Hierte slaae,
og salig, i din Glands, jeg græde maa!

(han stiller et Billed af Venus Urania i Legemsstørrelse paa Staffelien).

O, min Gudinde! dig at see for mig,
som første Ungdoms Lykke mig henrykker!
Med Brudgoms Varme, Himmel-Skabning!
dig
jeg salig til mit Hiertes Hierte trykker:
I eet, i alt er du min;
du er mig; meer end mig: jeg er din!
Al Skiønheds Kilde! Verden-Regentinde!
Skal dig en Nar for usle Penge vinde?
En Nar, som i sit glimrende Pallads
kan gotte sig ved broget Narrestads?

(han seer hen mod Kammeret).

Ak, Børn! — Gudinde, du vil mætte dem!
Du flytter til en Riigmands Hiem,
at præsse Penge af hans Lomme,
og i dit Sted kan Brød i Huset komme.
Han ei besidder dig; han har dig kun,

Naturens Vælb! Al Skabnings Liv og Glæde!
Hos mig, o Himmelske! der er dit Sæde!
Henſynker jeg udi din Glands,
bemeſtrer ſig en ſalig Ruus hver Sands!

(Man hører et Barn ſkrige i Kammeret).

Ah! Ah!

Kunſtneren. Min Gud!

Kunſtnerens Kone (vaagner). Hvor jeg er vaagnet ſilde!
Er du alt oppe, Kiære? — Vilde
du giøre Ild og koge Vand,
at noget Barnemad jeg lave kan?

Kunſtneren (dvæler et Øieblik ved ſit Billed).

O min Gudinde! —

Den ældſte Dreng (ſpringer ud af Sengen, og kommer løbende med bare Been).

See, Fader! jeg vil hielpe dig!

Kunſtneren. Hvor længe? —

Drengen. Hvad? —

Kunſtneren. Saa hent da mig til Kiøk'net et Par Fyrrepinde.

Anden Akt.

Kunstneren. Frits! See hvem saadan banke kan?

Drengen. Den tykke Frue og pæne Mand.

Kunstneren (stiller atter det stygge Portrait frem).

Saa maa jeg lade, som havde jeg malt!

Kunstn. Kone. Giør det! det bliver godt betalt.

Kunstneren. Ja, ham!

(Herren og Fruen træde ind).

Herren. Ah see! vi treffe Tiden ret.

Fruen. Ak — jeg har sovet meget slet

Kunstn. Kone. Det Fruens Skiønhed dog ei skader.

Herren. Hist staaer et Stykke — om De tillader —

Kunstneren. De giør Dem støvet. (han byder Fruen en Stol). Hvis nu De befaler —

Herren. Hold! hold! indpræg Dem nu, før De maler,

hver Mine! — Dette er vist nok godt; ret levende Liv det mangler blot.

Kunstneren (afsides). Jeg malte heller en Hottentot!

Herren (tager et Billed frem af Krogen).

Ah! dette er nok Deres Portrait!

Kunstneren. For ti Aar siden lignede' det.

Herren. Det ligner end.

Fruen (kaster et flygtigt Blik derpaa). Ja, paa min Ære!

Herren. Af Rynker har De nu faaet flere.

Kunstn. Kone (med en Kurv paa Armen; sagte).

Jeg skal paa Torvet; skye mig Penge.

Kunstneren. Jeg har dem ei.

Kunstn. Kone. Saa kan jeg løbe længe.

Kunstneren. Der!

Herren. Deres Maneer nu maa meer behage.

Kunstneren. Det ene gaaer frem;
det andet tilbage.
Herren (gaaer hen til Staffelien).
Saa! Saa! ved Næsen! der! Saa!
Brav! —
Om mere Ild De Diet gav!
Kunstneren (afsides). Nei! Satan
selv har ei slig Plage!
Musen (useet af de andre, træder hen til ham).
Min Søn! begynder du alt at forsage?
Hver Dødelig har jo sit Aag.
Er hun end grim, betaler hun dig dog.
Hvad siger det dig, hvad den Daare taler?
Du har jo Tid nok at henrykkes ved
Dig selv, og ved hvert Billede du maler
med høi Begeistrings hele Kierlighed.
Først da, naar træt og mat man er,
er Ro og Hvile dobbelt kiær.
Af Himlen selv vi kunne blive kiede,
og ønske os igien hernede.
Mad, Søvn og Elskov smage dig,
og du er brav — om du end ei er riig!

Kunstnerens Apotheose.

Drama.

Kunstnerens Apotheose.

Drama.

Et prægtigt Billedgallerie. Stykker af alle Skoler hænge i brede, gyldne Rammer. Adskillige Personer gaae frem og tilbage. Paa den ene Side sidder en Lærling, og er beskieftiget med at copiere et Stykke.

Lærlingen (i det han reiser sig, lægger Palet og Pensel paa Stolen, og stiller sig bag ved den).

Her sad jeg nu alt mange Gange,
jeg bliver saa beklemt, saa bange,
jeg maler, pensler, og jeg seer,
hvad selv jeg gior, nu neppe meer.

Først i Qvadrat det tegnet blev;
min Mester Farven foreskrev;
mit Mønster her, af alle Kræfter,
at komme nær, jeg stræber efter;
naar længer jeg ei komme kan,
da staaer jeg, som en fangen Mand,
seer hist, seer her, som Sagen var
med bare Seen kant og klar;
Her staaer jeg nu, og sveder, som
jeg op af Svovelpølen kom —
og dog — dog bliver, til min Qval,
Copien ei Original!
Hver Ting, som hist har Kraft og Liv,
hos mig er tør, og mat og stiv;
Hvad der med Ynde flöder, gaaer,
hos mig saa skiævt og tøiungent staaer;
Hver Ting, som hist er lys og klar,
er her, som ingen Ting den var;
og paa min gode Villie nær,
jeg mangler alt, hvad andet er;
og dobbelt qvælende er dette,
at see den Feil, man ei kan rette.

En Mester (træder hen til ham).
Min Søn! det har du godt fuldendt!

Flid paa dit Billede anvendt.
Var det ei sandt, jeg sagde dig?
Jo meer en Kunstner plager sig;
jo meer han sig til Flid vil tvinge,
des høiere mon han sig svinge.
Thi øv dig med hver Dag, som gaaer,
og du vil see, hvad derved du skal vinde,
derved hver Hensigt du opnaaer,
derved hver Vanskelighed vil forsvinde,
og om en kort Tid vil du see, at Aanden
bevæger sig umiddelbar i Haanden.

Lærlingen. Jer for god; I siger ei mit Arbeids Feil: dem ønsked' jeg at høre.

Mesteren. Jeg seer kun glad, hvor vidt paa Kunstens Vei du har trængt frem, og hvad du alt kan gjøre.
Jeg veed, at frem du selv dig driver,
i Kunstens Forgaard staaende ei bliver.
Om her og der en liden Feil jeg seer,
saa vil vi derom siden tale meer.

(gaaer).

Lærlingen (seer paa Billedet).
Jeg faaer ei Ro, jeg faaer ei Fred,
før Kunsten ret tilgavns jeg veed.

En Kunstelsker (kommer hen til ham).
Min Herre! det forundrer mig,
at Deres Tid De her vil spilde!
Langt bedre, at man sporenstregs kun sig
strax til Naturen selv henvende vilde.
Naturen er hver Mesters Mesterinde,
kun den os viser alle Aanders Aand,
samt Legemernes Aand, og Lys vi finde
i hvert et Mørke, ledte ved dens Haand.
Jeg beder derfor, lad Dem raade!
Det er Dem kun til liden Baade,
som Træl at gaae i fremmed Spoer!
og nu min Herre! mærk mit Ord:
hør! De er paa urigtig Vei!
Natur! Natur! Natur! alt andet duer ei!

Lærlingen. Min Herre! saa man
sige vil.
Jeg stundom kiæk mig voved' og dertil.
Det var mig idelig en Glædes-Fest,

og een og anden Gang jeg kunde ikke klage;
dog blev jeg kun for ofte med Protest
og Skam og Skiændsel atter viist tilbage.
Nu vover jeg det neppe meer;
sin Tid man der unyttig kun bortdriver.
Dens Blade alt for colossale er',
og underlig forkortet Skrift den skriver.

Kunstelskeren (vender sig fra ham).
Nu seer jeg, hvordan Sagen staaer.
Den Stakkel er et sælle Faar!

Lærlingen (sætter sig). Igien til Værket! Hvad der end er giort,
mig synes ikke siger stort.

En anden Mester (træder hen til ham, seer paa hans Arbeid, og vender sig bort uden at sige noget).

Lærlingen. O, gaae ei taus, som taus I kom!
maa jeg ei høre Eders Dom?
I er en viis, forstandig Mand;
I fremfor alle kan mit Ønske stille.
Fortiener jeg det ei, for hvad jeg kan,
fortiener jeg det for min gode Villie!

Mesteren. Jeg seer, hvad du har
giort, og hvad du gior;
jeg seer det halv med Undren, halv med
Smerte;
din Tid du viselig at bruge lærte;
til Kunstner fødtes du, jeg sige tør.
Den dybe Lidenskab er i dit Bryst
med et begeistret Øie fast at binde,
hvert skiønt, hvert ædelt Billed, før de
svinde.
Du over den medfødte Kraft med Lyst,
med hurtig Haand bequemt dig at udtrykke;
det lykkes alt; du vil faae bedre Lykke;
men . . . .

Lærlingen. O, tal ud!

Mesteren. Du over kun din
Haand,
og kun dit Øie; øv nu og din Aand.
Det allerheldigste Genies Vinge,
blot ved Natur og ved Instinct formaaer
ei til det sande Store sig at svinge.
Kunst bliver Kunst. Den giennemtænkes
bør,

hvo det ei giør, tør sig ei Kunstner-Navn tilvende;
her nytter Famlen ei; før noget godt man giør,
maa man det først og fremmest sikker kiende.

Lærlingen. Jeg veed, at med mit Øie og min Haand
jeg til Natur og Mester mig kan vende;
men derimod, o Mester! jeg min Aand
kun øve kan hos dem, som selv forstaae og kiende.
Det er ei smukt, at leve blot for sig,
og Omsorg ei for andres Tarv at bære:
Hvor Mange kunde du ei nyttig være?
hvorfor, o Mester! skiuler du da dig?

Mesteren. Man har det for bequemt den Dag i Dag
til Skolegang hos mig sig at bequemme.
Det er ei heller just enhver Mands Sag,
den Sang, jeg altid synger, at fornemme.

Lærling. O, sig blot, har jeg deri handlet viis,
at den Mand ene er mit Mønster blevet,

at han saa dybt, saa stærkt mig har hen-
revet?
(han peger paa Billedet, han har
copieret).
Siig, er det Fordeel? Siig, er det Forliis?
at han fortryller mig, og ene han;
at ham jeg meer, end alle Andre skatter,
ham, som var han mig nær, med Kierlighed
omfatter,
og i hans stolte Fied kun træde kan?

Mester. Jeg dadler ei; han er for-
treffelig;
du Yngling er; thi dadler jeg ei dig:
En Yngling maa udfolde diærvt sin Vinge,
i Kierlighed og Had sig voldsomt svinge.
Han, du dig kaared', er i Meget stor;
du længe vandre kan udi hans Spor;
kun hvad ham mangler, snart at see du
lære:
ei Mønsteret, kun Kunsten kiær os være!

Lærling. Jeg paa hans Værker al-
drig mæt mig saae,
fra aarle Morgen, og til Aften silde!

Mester. Hvad han har giort og er,
du først erkiende maa,
og da erkiend det, som han vorde vilde!
Først da, da vil han være dig til Gavn;
du vil ei sværge ene ved hans Navn.
Ei Dyden i eet Menneske har boet;
Ei Kunsten blev eet Menneske betroet.

Lærling. O, tal dog videre om
denne Sag!

Mester. En anden Gang, min Søn;
ei meer i Dag.

Gallerie-Inspectøren (træder hen til dem).
I Dag har Skibnen til os leet;
man bringer hid — o, hvilken Lykke! —
et nyt, et kostbart Mesterstykke,
hvis Mage jeg end ei har seet.

Mester. Af hvem?

Lærling. O, tal! Mig ahner
det —
(peger paa Billedet, han copierer).
Af denne Mester?

Inspectør. Ganske vel!

Kærling. Saa er da opfyldt, hvad
jeg ønsked' længe!
saa slukkes da min hede Længsels Lue!
Hvor er det? Jeg maa ile det at skue.

Inspector. De snart vil see det
her at hænge.
Saa kosteligt som det er malt,
saa dyrt har Fyrsten det betalt.

Maleriehandleren (kommer ind).
Nu kan dog Galleriet eengang sige,
at det et Stykke har, som ei har Lige.
Man kan eengang erkiende i vor Tid
en Prinds, som Kunsten veed at skatte.
Han strax vil see det, naar det er bragt hid,
og vil af Fryd ei vide sig at fatte.
Saa længe nu jeg levet har,
slig Lykke før mig ei beskiæret var.
Det giør mig næsten ondt, at jeg det bort
skal give;
den Mængde Guld, jeg for det fordret har,
kan med dets Værd ei lagt paa Vægtskaal
blive.

(Billedet af Venus Urania bringes ind, og sættes paa en Staffelie).

Her! ret som det i Boet stod!
End Fernis er samt Ramme spared.
Her er al List og Kunst til Overflod.
See kun hvor ypperligt det er bevaret.

(Alle forsamles om det).

Første Mester. See, hvilken Praxis er ei her!

And. Mester. Hvor gjennemtænkt, hvor end man Øiet vender!

Lærling. Hvor i mit Inderste det brænder!

Kunstelskeren. Guddommeligt det Stykke malet er!

Maleriehandl. Hans skiønneste Maneer man her erkiender.

Inspect. Den gyldne Ramme nu man sender.

Saa Haand paa Værket, alle Mand!
thi Prindsen strax vi vente kan.

(Billedet sættes i Rammen og stilles atter op).

Prindsen (træder frem, og betragter Maleriet).

O, hvilken mageløs Værdie! —
Forlang, modtag for dette Malerie!

Cassereren (lægger Pungen med Zechinerne paa Bordet, og sukker).

Maleriehandl. (til Cassereren).
Jeg prøver hver, om den er og fuldlødig.

Cassereren (i det han tæller).
Det staaer til Jer; dog har I det ei nødig.

(Fyrsten staaer foran Billedet; de Andre i nogen Afstand. Platfonden aabner sig; Musen med Kunstneren ved Haanden sees paa en Sky).

Kunstneren. Hvorhen, Veninde! vil du lede mig?

Musen. Nedbøi dit Øie, og erkiend da dig.
See, det er Skuepladsen for din Øre!

Kunstner. Jeg føler kun den tunge Atmosphære.

Muſen. See ned blot; dette er et Værk af dig,
ſom ved ſin Side hvert et Værk fordunkler,
og her blandt mange lyſe Stierner, lig
en Stierne af den første Klarhed funkler.
See, hvor henriver nu det Værk til Lyſt,
ſom i de reneſte af dine Øieblikke,
undfangedes og fødtes i dit Bryſt;
ſom med beſkeden Viisdom du anlagde,
ſom du med ſtille, trolig Flid fuldbragde!
See! lære ſelv de ſtore Meſt're ikke!
Henrykt ved det en kyndig Fyrſte ſtaaer,
og føler, at ei Guld det kan opveie;
han vender om, hver Gang han fra det gaaer.
See denne Yngling, hvor han luer,
mens han dit Meſterværk beſkuer!
Det Ønſke brændende udi hans Øie ſtaaer,
at faae din Kunſtner-Aand til Arv og Eie.
Saa virker kraftigen den ædle Mand
Aarhundrede paa ſine Lige:
thi alt, hvad ædle Siele opnaae kan,
kan ei opnaaes i Livets ſnevre Rige.

Thi lever han, skiøndt vendt igien til Jord,
og virksom, som da Liv var paa hans Læber;
den gode Handling og det skiønne Ord,
liig ham som dødelig, udødeligen stræber.
Saa lever ogsaa du; og denne Krands
indvie dig til Udødeligheds Glands!

Kunstneren. See, jeg erkiender med taknemligt Hierte
den skiønne Lykke, Zevs mig gav i Livet,
og hvad han mig i denne Stund har givet;
Dog — dette Syn opfylder mig med Smerte.
Som den forelskte, unge Mand
vel Guderne umuligt takke kan,
naar fiern fra ham hans Elsktes Taare rinder;
hvo kalder ham vel lykkelig?
og stig mig, kan han troste sig
dermed, at samme Sol dem begge to beskinner?
Saa har man aldrig mig den Ære viist,
som nu saa rigelig mit Arbeid eier;
hvad hielper det, at nu jeg vorder priist,
og at med Guld man hvert mit Værk opveier?

O, havde jeg kun stundum havt det Guld,
hvormed nu Stykkets Ramme er beæret,
hvor havde Lykken da mig været huld!
Med Børn og Kone mæt og glad jeg havde
været!
En Ven, som ret mig kunde fatte,
en Fyrste, som Talent forstod at skatte,
desværre i min Lod ei faldt.
I Klostret fandt jeg sløve Kunstens Venner;
og saadan har jeg stræbsom, uden Kiender,
og uden Lærling mig bestandig qvalt. —
(han peger ned paa Lærlingen).
Og hvis du denne unge Mand
til det, som han fortiener, eengang hæver,
Veninde! ræk ham da, imens han lever,
og Smag endnu i Livet finde kan,
til rette Tid den Nødtørft, Livet kræver!
Han føle glad, at han er Musen kiær,
mens let og fro de muntre Dage flyde;
og denne Ære, som nu mig ei Glæde er,
lad ham eengang med større Glæde nyde!

Om Chorets Brug i Tragoedien *).

Et poetisk Værk maa selv retfærdiggiøre sig, og hvor Handlingen ikke taler, vil Ordet kun lidet hielpe. Man kunde derfor gierne overlade det til Choret, at være sin egen Talsmand, naar det kun først selv blev fremstillet paa behørig Maade. Men det tragiske Digterværk bliver først til et Heelt ved den theatralske Forestilling. Digteren giver kun Ordene; Musik og Dands maa komme til, for at give dem Liv. Saa længe derfor Choret savner disse sandselig mægtige Ledsagere, vil det i Sørgespillets Oeconomie kun synes en Udlænding, et fremmed Væsen, og et Ophold, der sinker

*) Det er bekiendt, at den for tidlig afdøde Schiller giorde for faa Aar siden et Forsøg paa, at indføre de Gamles Chor paa Skuepladsen i sin Tragoedie: die Braut von Messina. Dette Forsvar for Choret findes foran bemeldte Stykke.

Handlingens Gang, forstyrrer Illusionen, og kiølner Tilskueren. For at lade Choret vederfares sin Ret, maa man altsaa flytte sig fra den virkelige hen paa en mulig Skueplads; men det maa man jo overalt, hvor man vil naae noget Høiere. Hvad Kunsten endnu ei har, skal den erhverve; tilfældig Mangel paa Hielpemidler bør ikke indskrænke Digterens skabende Indbildningskraft. Det Værdigste sætter han sig til Maal, og stræber efter et Ideal; længe nok maa den udøvende Kunst føie sig efter Omstændighederne.

Usand er den Paastand, man jevnlig hører, at Publikum fordærver Kunsten; Kunstneren fordærver Publikum, og, hvor Kunsten forfaldt, er den til alle Tider falden ved Kunstnerne. Publikum behøver intet, uden Bequemhed til at modtage, og denne besidder det. Det træder hen for Forhænget med en ubestemt Attraae, med en mangesidig Syne. Det er i Stand til at modtage det Høieste, det glæder sig ved det

Forstandige og Rette, og naar det har begyndt med at tage til Takke med det Slette, vil det tilforladelig ende med, at fordre det Fortreffelige, naar man først har givet det dette.

Digteren har godt — indvender man — han arbeider efter et Ideal; Kunstdommeren dømmer efter Ideer; men den betingede, indskrænkede, udøvende Kunst maa rette sig efter den forskiellige Trang. Entrepreneuren vil bestaae, Skuespilleren vil vise sig, Tilskueren vil moeres og sættes i Bevægelse. Det er en Fornøielse han søger, og han bliver utilfreds, naar man paalægger ham en Anstrængelse der, hvor han ventede et Spøg og en Vederqvægelse.

Men i det man behandler Theatret alvorligere, vil man ikke tilintetgiøre, men forædle Tilskuerens Fornøielse. Det skal vedblive at være et Spil; men et poetisk Spil. Al Kunst er helliget til Glæden, og der gives ingen høiere og ingen alvorligere

Opgave, end den, at gjøre Menneskene lykkelige. Den rette Kunst er ene den, som forskaffer den høieste Nydelse. Men den høieste Nydelse er Sindets Frihed i det levende Spil af alle dets Kræfter.

Vistnok venter ethvert Menneske en vis Befrielse fra det Virkeliges Skranker af Indbildningskraftens Kunster; han vil fornøie sig ved det Mulige, og give sin Phantasie Spillerum. Den, der venter allermindst, vil dog glemme sin Dont, sit Hverdags-Liv, og sit Individuum; han vil føle sig i overordentlige Stillinger, gotte sig over Tilfældets sælsomme Combinationer, og, ifald han er af en alvorligere Natur, vil han paa Skuepladsen gienfinde den moralske Verdenregiering, som han savner i det virkelige Liv. Men han veed ogsaa selv heel vel, at det er kun et tomt Spil, han har for, at han i egentlig Forstand kun gotter sig over Drømme, og naar han fra Skuepladsen vender tilbage til den virkelige Verden, omgiver denne ham atter med sin

hele trykkende Snæverhed; han er et Nov for den, ligesom forhen; thi den er selv bleven hvad den var, og hos ham er intet blevet forandret. Derved er altsaa intet vundet, uden et Øieblikks behagelige Drøm, der forsvinder, i det man vaagner.

Og just fordi en flygtig Illusion var alt, hvad her sigtedes til, saa behøves der ogsaa blot et Skin af Sandhed eller den kiære Sandsynlighed, som man saa gierne sætter istedet for Sandhed selv.

Men den sande Kunst har ikke et blot flygtigt Spil til Øiemeed; det er dens Alvor, ei blot at dysse Menneskет i en øieblikkelig Drøm om Frihed, men virkelig og i Sandhed at gjøre ham fri, og det derved, at den vækker, øver og uddanner en Kraft i ham til at rykke den sandselige Verden (der ellers kun hviler paa os som en raae Materie), hen i et objectivt Fierne, at forvandle den til et frit Værk af vor Aand, og at beherske det Materielle ved Ideer.

Og just fordi den sande Kunst vil noget Reelt og Objectivt, kan den ikke lade sig noie med det blotte Skin af Sandhed; paa Sandheden selv, paa Naturens faste og dybe Grundvold opreiser den sin ideale Bygning.

Men hvorledes nu Kunsten kan paa eengang være fuldkommen ideal, og dog i dybeste Betydning reel — hvorledes den ganske kan og skal forlade det Virkelige, og dog paa det noieste stemme overeens med Naturen, dette er det, som faa fatte, som giør, at man saa skiævt betragter poetiske og plastiske Værker, fordi begge Fordringer i den almindelige Dom synes ligefrem at ophæve hinanden.

Ogsaa træffer det sædvanligen, at man søger at opnaae det ene, ved at opoffre det andet, og just derfor forfeiler begge. — Den, som Naturen vel har givet en troe Sands, og en Inderlighed i Følelsen, men nægtet den skabende Indbildningskraft, han vil være

en troe Maler af det Virkelige; han vil vel gribe de tilfældige Phænomener, men aldrig Naturens Aand. Han vil kun give os Verden-Stoffet tilbage igien; men just derfor vil det ikke være vort Værk, ikke det frie Product af vor dannende Aand, og kan altsaa ikke have Kunstens velgiørende Virkning, der bestaaer i Friheden. Den Stemning, med hvilken en saadan Kunstner eller Digter lader os gaae bort, er rigtig nok alvorlig, men glædeløs, og selv ved den Kunst, der skulde befrie os, see vi os saaledes piinligen satte tilbage i den almindelige, snævre Virkelighed. Den derimod, der vel har faaet en livlig Phantasie, men uden Gemyt og Character, vil ikke bekymre sig om nogen Sandhed, men kun lege med Verden-Stoffet, kun søge at overraske ved phantastiske og bizare Combinationer, og ligesom al hans Id kun er et Skyggeværk, saa vil han vel moere for Øieblikket, men intet opbygge og stadfæste i Sindet. Hans Leeg er — ligesom dens andens Alvor — ikke poetisk. At knytte phantastiske Sam-

mensætninger vilkaarlig til hinanden, er ikke at gaae i det Ideale, og efterlignende at giengive os det Virkelige, er ikke at fremstille Naturen. — Begge Fordringer modsige hinanden saa lidet, at de meget mere ere — een og den samme; at Kunsten kun derved er sand, at den forlader det Virkelige, og bliver reen ideal. Naturen selv er blot en Aandens Idee, der aldrig falder i Sandserne. Den ligger skiult under Phænomenerne; men selv kommer den aldrig til Skue. Kun Idealets Kunst er det forundt, eller meget mere, det er dens Opgave, at gribe denne det Heles Aand, og binde den i en legemlig Form. Selv denne Kunst kan vel ogsaa aldrig bringe den frem for Sandserne, men dog, ved sin skabende Magt, for Indbildningskraften, og derved være sandere, end al Virkelighed, og reellere, end al Erfaring. Herved er det da af sig selv klart, at Kunstneren aldeles ikke kan bruge noget Element af Virkeligheden, saaledes som han finder det, at hans Værk i alle dets Dele maa være ideal, naar

det skal have Realitet, som et Heelt, og stemme overeens med Naturen.

Hvad der er sandt om Poesie og Kunst i det Hele, gielder ogsaa om alle deres Arter, og Anvendelsen paa Tragoedien af det, som nu er sagt, lader sig let giøre. Ogsaa her havde man længe, og har endnu, at kiempe med det almindelige Begreb om det Naturlige, et Begreb, som ligefrem ophæver og tilintetgiør al Poesie og Kunst. Den dannende Kunst tilstaaer man vel til Nød, skiøndt mere af conventionelle, end af indvortes Grunde, en vis Idealitet; men af Poesien og den dramatiske i Særdeleshed, forlanger man Illusion, som dog kun stedse vilde være et elendigt Gøglerbedragerie, om den endog virkelig kunde bringes tilveie. Alt det Udvortes ved en dramatisk Forestilling er dette Begreb imod — alt er kun et Symbol paa det Virkelige. Selv Dagen paa Theatret er kunstig; Architecturen er kun symbolisk, det metriske Sprog selv er ideal; men Handlingen skal

nu engang være real, og denne Deel ødelægge det Hele. Saaledes have de Franske, som først aldeles misforstode de Gamles Aand, indført paa Skuepladsen en Tidens og Stedets Enhed i den almindeligste, empiriske Betydning, som om her gaves et andet Sted, end det blot ideale Rum, og en anden Tid, end blot Handlingens uafbrudte Følge.

Ved at indføre et metrisk Sprog, er man imidlertid kommen den poetiske Tragoedie et betydeligt Skridt nærmere. Nogle lyriske Forsøg ere løbne lykkelig af paa Skuepladsen, og Poesien har ved sin egen levende Kraft, i det Enkelte, tilkiæmpet sig mangen Seier over den herskende Fordom. Men med det Enkelte er der kun lidet vundet, naar ikke Vildfarelsen i det Hele falder bort, og det er ikke nok, at man blot som en poetisk Frihed taaler det, der dog er al Poesies Væsen. Chorets Indførelse vilde være det sidste, det afgiørende Skridt — og hvis den endog blot

tiente til, aabenbar og ærlig at erklære Krig mod Naturalismen i Kunsten, saa skulde den være os en levende Muur, som Tragoedien opførte omkring sig, for reent at udelukke sig fra den virkelige Verden, og bevare sig sit ideale Rige og sin poetiske Frihed.

Grækernes Tragoedie har, som man veed, sin Oprindelse fra Choret. Men ligesom den historisk og efter Tidsfølgen løsrev sig derfra, saaledes kan man ogsaa sige, at den poetisk og efter Aanden er opprunden deraf, og at den, uden disse Handlingens bestandige Vidner og Understøttere, var bleven til et Digt af et ganske andet Slags. At afskaffe Choret, og sammentrække dette sandselig mægtige Organ til en usel Fortroligs characterløse, kiedsommelige, idelig igienkommende Figur, var altsaa ikke saa stor en Forbedring af Tragoedien, som de Franske og deres Efterſnakkere have indbildet sig.

Den gamle Tragoedie, som oprindelig kun gav sig af med Guder, Helte og Konger, brugte Choret, som en nødvendig Ledsagning; den fandt det i Naturen, og brugte det, fordi den fandt det. Heltes og Kongers Handlinger og Skiebner ere allerede i sig selv offentlige, og vare det endnu mere i den simple Oldtid. Choret var følgelig i den gamle Tragoedie mere et naturligt Organ, det fulgte allerede af det virkelige Livs poetiske Skikkelse. I den nye Tragoedie bliver det til et Kunstorgan, det hielper til at *frembringe* Poesien. Den nyere Digter finder ikke Choret mere i Naturen, han maa poetisk skabe og indføre det, det er: han maa foretage en saadan Forandring med den Fabel, han behandler, at den derved flyttes tilbage til hiin barnlige Tid, og hiin Livets simple Form.

Den nyere Tragiker har derfor en langt væsentligere Tieneste af Choret, end den gamle Digter, just af den Aarsag, at det forvandler den moderne, hverdags Ver-

den til den gamle poetiske, fordi det gjør ham alt det ubrugeligt, som er Poesien imod, og hæver ham til de simpleste, oprindeligste og naiveste Motiver. Nu er Kongernes Palladser lukte, Retterne have trukket sig tilbage fra Stædernes Porte til Husenes Inderste, Skrift har fortrængt det levende Ord, Folket selv, denne sandselig levende Masse, er, hvor den ikke virker som raae Magt, blevet til Stat, følgelig til et abstract Begreb, Guderne ere vendte tilbage til Menneskets Bryst. Digteren maa atter oplukke Palladserne, han maa udføre Retterne under den frie Himmel, han maa atter opvække Guderne, han maa igien tilveiebringe alt det Umiddelbare, som er ophævet ved det virkelige Livs kunstige Indretning, og ligesom Billedhuggeren afkaster de moderne Klædningsstykker, maa han afkaste alt det Flikkerie hos og omkring Mennesket, der hindrer dets indvortes Natur og dets oprindelige Character i at vise sig, og af alt, hvad der udvortes omgiver Mennesket, maa han intet optage,

uden det, der giør den høieste af alle Former, den menneskelige, synlig.

Men ligesom den dannende Kunstner udbreder et riigtfoldet Drapperie omkring sine Figurer, for riigt og ynbigen at udfylde Rummene paa sit Billede, for uafbrudt at forbinde dets adskilte Partier i rolige Masser, for at give Farven, som tryller og vederqvæger Øiet, et Spillerum, for paa eengang med Forstand at tilhylle de menneskelige Former, og giøre dem synlige, saaledes giennemfletter og omgiver den tragiske Digter sin strængt afmaalte Handling og sine handlende Figurers faste Conturer med et lyrisk Pragt-Klædebon, i hvilket de handlende Personer, som i et vidtfoldet Purpur-Gevand, frit og ædelt bevæge sig med fast Værdighed og høi Rolighed.

I en høiere Organisation maa Stoffet eller det Elementariske ikke mere være synligt, den chemiske Farve forsvinder i det Levendes fine Carnation. Men ogsaa Stoffet

har sin Herlighed, og kan, som saadant, optages i et Kunstlegeme. Men da maa det ved Liv og Fylde og ved Harmonie gisre sig værdigt til sin Plads, og gisre de Former, som det omgiver, gieldende, isteden for at knuse dem ved sin Tyngde.

I den dannende Kunsts Værker er dette let forstaaeligt for Enhver; men det samme finder ogsaa Sted i Poesien, og i den tragiske Poesie, hvorom her tales. Alt, hvad Forstanden i Almindelighed udtaler, er i et Digterværk, ligesom det, der blot kildrer Sandserne, kun Stof og raat Element; og vil det, hvor det har Overherredømmet, sikkerligt ødelægge det Poetiske; thi dette ligger netop i Indifferents-Punktet af det Ideelle og Sandselige. Men nu er Menneskket saaledes dannet, at det stedse vil gaae fra det Enkelte til det Almindelige, og Reflexionen maa derfor ogsaa faae sin Plads i Tragoedien. Men skal den fortiene denne Plads, saa maa den ved Foredraget igien vinde det, som den mangler i sand-

seligt Liv; thi naar Poesiens to Elementer, det Ideale og det Sandselige, ikke inderlig forbundne virke tilsammmen, saa maae de virke ved Siden af hinanden, eller Poesien er tilintetgiort. Naar Vægten ikke staaer fuldkommen lige, kan Ligevægten kun ved begge Skaalernes Svingning bringes tilveie.

Og dette giør nu Choret i Tragoedien. Choret er selv intet Individuum, men et almindeligt Begreb, og dette Begreb repræsenterer sig ved en sandselig mægtig Massa, som ved sin udfyldende Nærværelse imponerer Sandserne. Choret forlader Handlingens snævre Kreds, for at udbrede sig over det Forbigangne og Tilkommende, over fierne Tider og Folk, og overhovedet over Menneskeheden, for at uddrage Livets store Resultater, og forkynde Visdommens Lærdomme. Men dette giør det med Phantasiens fulde Magt, med en dristig lyrisk Frihed, der, som med Gudernes Skridt, skrider frem paa de menneskelige Tings

høieste Tinder — og det giør det, ledsaget i Toner og Bevægelser af Rhytmens og Musikkens hele sandselige Magt.

Choret renser altsaa det tragiske Digt, i det det adskiller Reflexionen fra Handlingen, og just ved denne Adskillelse udruster Handlingen selv med poetisk Kraft; ligesom den dannende Kunstner, ved et rigt Drapperie, forvandler den almindelige Nødtørft, Klædningen, til en Skiønhed og Ynde.

Men ligesom Maleren seer sig tvungen til at forstærke det Levendes Farvetone, for at holde de mægtige Stoffe Stangen, saaledes paalægger Chorets lyriske Sprog Digteren, forholdsmæssig at hæve Digtets hele Sprog, og derved overhovedet at forstærke Udtrykkets sandselige Magt. Kun Choret giver den tragiske Digter Ret til denne Tonens Opløftelse, der fylder Øret, anstrænger Aanden og udvider det hele Gemyt. Denne ene Kiæmpe-Skikkelse i hans Bille-

de nøder ham til at sætte alle hans Figurer paa Cothurnen, og derved at give sit Malerie den tragiske Storhed. Borttager man Choret, maa Tragoediens Sprog i det Hele synke, eller ogsaa det, som nu er stort og mægtigt, vil synes at være tvungent og overspændt. Det gamle Chor vilde, hvis det indførtes i det franske Sørgespil, fremstille det i sin hele Fattigdom, og tilintetgiøre det; dette samme Chor vilde uden Tvivl først give Shakspeares Tragoedie sin sande Betydning.

Ligesom Choret bringer Liv i Sproget, saaledes bringer det Rolighed i Handlingen — men den skionne og høie Rolighed, som maa være et ædelt Kunstværks Character. Thi Tilskuerens Gemyt skal, endog i den heftigste Passion, beholde sin Frihed, det skal ikke være et Rov for Indtrykket, men stedse reent og klart afsondre sig fra de Bevægelser, det er underkastet. — Hvad den almindelige Dom pleier at dadle hos Choret, at det tilin-

tetgiør Illusionen, at det svækker Affecternes Magt, det er just Chorets største Anbefaling; thi det er just denne Affecternes blinde Magt, som den sande Kunstner vogter sig for; Illusion er det, han forsmaaer, at opvække. Hvis de Slag, hvormed Tragoedien rammer vort Hierte, fulgte paa hinanden, uden at afbrydes, saa vilde Lidelsen seire over Virksomheden. Vi vilde blande os med Stoffet, og ikke mere svæve over det. Derved, at Choret holder Delene ude af hinanden, og med sin beroligende Betragtning træder imellem Passionerne, derved giver det os vor Frihed tilbage, som vilde gaae tilgrunde i Affecternes Storm. Ogsaa de tragiske Personer selv trænge til dette Ophold, denne Rolighed, for at fatte sig; thi de ere ikke virkelige Væsener, som blot lyde Momentets Magt, og blot fremstille et Individuum, men de ere ideale Personer, og deres Arts Repræsentanter, som udtale Menneskehedens Dybhed. Nærværelsen af Choret, der, som dømmende Vidne, afhører dem, og ved sin Mellem-

komst tømmer deres Lidenskabs første Udbrud, motiverer den Fatning, hvormed de handle, og den Værdighed, hvormed de tale. — Paa en vis Maade staae de allerede paa et naturligt Theater, fordi de tale og handle for Tilskuere, og derfor blive de ogsaa desto bequemmere til, fra Kunst-Theatret at tale til Publikum.

Vel kiender man ogsaa allerede Chore i den moderne Tragoedie; men den græske Tragoedies Chor, Choret, som een eneste ideal Person, der bærer og ledsager den hele Handling, er væsentlig forskiellig fra hine operagtige Chore, og, naar jeg, hvor der handles om den græske Tragoedie, hører tale om Chorene, isteden for om eet Chor, saa opstaaer strax den Mistanke hos mig, at man ikke ret veed, hvorom man taler. Siden den gamle Tragoedie

forfaldt *), er, saavidt jeg veed, dens Chor aldrig igien seet paa Skueplabsen.

*) Allerede i Aaret 1760 giorde Cronegk et Forsog paa, at indføre de Gamles Chor i sin Olint og Sophronia; men det løb uheldigt af. Overs.

Scener

af

Shakspeare's

Romeo og Julie.

Scener af Shakspeare's

Romeo og Julie *).

I.

Sal i Capulets Huus.

(Capulet og Familie træde ind med Gieſter, og maſkerte Perſoner).

Capulet. Velkommen, ædle Herrer! hver en Dame,
ſom ingen Liigtorn har, til Dands Jer ædſker: —

*) Den Udgave, jeg har overſat efter, er en lille Haandudgave fra 1798, hvori Steevens's Text er fulgt.

Ha! ha! Skiøn Jomfruer! Hvem af Jer tør
nu sige nei? Jeg sværger, hver, som giør
sig kostbar, har en Liigtorn; ikke sandt?
Velkommen, mine Herrer! Jeg har levet
den Dag, jeg gik i Maske med, og hvidsked'
de smukke Piger Ting i Øret, som
behaged' dem; — det er forbi, forbi! —
Velkommen, ædle Herrer! — Hei! spil op!
giør Plads! giør Plads! Smaapiger, op
paa Gulvet!

(Musik og Dands begynder).

Fleer Lys, I Knægte! Bordene tilside!
fluk Ilden ud! det blie'r for heedt i Salen.
Ah, Gut! den Spøg kom dobbelt kiær,
uventet!
Naa, sæt Jer, sæt Jer, Fætter Capulet!
Vi to er' over vore Dandse-Dage:
hvor længe er det, siden I og jeg
i Maske gik?

Anden Capulet. For Gud!
alt tredive Aar.

Capulet. Hvor Pokker vil I hen?
Nei, ei saa længe:
det var jo da Lucentio havde Bryllup;

det er til Pintse fem og tyve Aar,
og da fik vi os ogsaa en Springom.

And. Capul. Nei, Fætter! nei; hans Søn er meget ældre,
hans Søn er tredive Aar.

Capulet. Nei hør mig til ham!
For to Aar siden var hans Søn ei myndig.

Romeo. Hvo er den Skiønhed, som lykfaliggiør
hiin Ridder med sin Haand?

En Tiener. Jeg veed det ei.

Romeo. O, hendes Straalers Glands hvert Lys fortrænger!
Karfunklen i Morindens Øre lilig,
paa Nattens Kinder hendes Skiønhed hænger;
for høi for Støv, for Nydelse for riig!
Som mellem Kragers Flok sneehvide Due,
er hun blandt sine Søstre her at skue!
Naar Dandsen endes, flux jeg did vil gaae,
og salig denne Haand i hendes føie.
Ak! elsked' jeg før nu? Forsværg det, Øie!
thi først i Nat jeg ægte Skiønhed saae. —

Tybalt. Det, efter Stemmen, er
en Montague: —
Dreng, hent mit Sværd: — Hvordan tør
denne Usling
sig trænge hid, i Narredragt formummet,
for vor høitidelige Fest at haane?
Nu, ved min hæderkronte Adels Ret!
ihiel at slaae ham, er ei meer end Ret!

Capulet. Hvad nu? Hvi stormer
I saa vildt, min Frænde?

Tybalt. Der staaer en Montague,
vor Arvefiende;
en Nidding, som er kommen hid til Trods,
at spotte med vor Høitidsfest og os.

Capulet. Er det ung Romeo?

Tybalt. Ja, den Nidding
Romeo!

Capulet. Nu, styr Jer, Fætter!
Lad ham gaae med Fred!
See kun hans Væsen! det er mandigt,
ædelt!
og det er sandt, Verona stolt ham kalder
en sædelig og velopdragen Yngling:
Ei for al Rigdom inden Stadens Mure

skal her i mit Huus skee ham Overlast:
derfor vær rolig; lad som I ei seer ham;
det er min Villie; agter du den, da
see munter ud, og bortjag disse Rynker,
som slet sig passe ved en Glædes-Fest.

Tybalt. De passe sig, hvor slig en Skurk er Giest;
jeg vil ei taale ham!

Capulet. Du skal ham taale:
Hvad nu, Nog? — Du skal taale ham;
Du skal! —
Hvem er vel Herre her, I eller jeg?
I vil ei taale ham? — Gud bedre mig —
Hvad, I vil vække Splid blandt mine Giester,
og spille Hanekylling? — Det tør I?

Tybalt. Det er en Skiændsel!

Capulet. Tie! I er en Dreng!
vildhovedet og gal! — Nei, vil man see!
Det turde angre Jer: — jeg veed, hvad jeg veed.
Altid er I mod Strømmen! — det er Tid, jeg —

Ha! vel sagt, Gutter! — Gaae, I er en Nar;
vær rolig, eller — Flere Lys, for Pokker! —
jeg skal nok styre Jer: — Saa! lystig, Børn!

Tybalt. Vel lægger Tvang en Lænke paa min Vrede;
men ei den slukker ud min indre Hede.
Jeg vil gaae bort; men at han hid sig stial,
den Fryd han bøde skal med bitter Qval.
(han gaaer).

Romeo (til Julie). Hvis en uværdig Haand vanhelliger dig,
o, Helgen! da vær naadig; lad mig bøde; —
Min Læbe, som en Pilgrim, bøier sig,
for med et Kys at slette ud min Brøde.

Julie. I hilser andagtsfuld, i Troens Aand;
ubillig Eders Haand I da miskiender;
thi Pilgrim rører jo ved Helgen-Hænder,
og fromme Vandrers Kys er Haand i Haand.

Romeo. Har Helgen da, som Pilgrim, Læber ei?

Julie. Jo Læber, kun for Bøn til Gud at føre.

Romeo. Lad Læber gjøre da, hvad Hænder gjøre!
O, hør mig! eller og fortvivler jeg.
Julie. Bøn rører Helgen; Helgen sig ei rører.
Romeo. Rør dig da ei, imens du mig bønhører.
(han kysser hende).
Saa svandt min Synd fra mine Læber hen.
Julie. Paa mine Læber altsaa maa den være.
Romeo. Min Synd? O, søde Boed! Giv mig min Synd igien!
Julie. Nu, Pilgrim, har I Synder nok at børe.
Ammen. Min Frøken, Eders Moder spørger om Jer.
Romeo. Og hvem er hendes Moder?
Ammen. Unge Herre!
Det er jo vores Frue her i Huset,
en god, forstandig og gudfrygtig Dame:
Det Barn, I talte med, det har jeg ammet;
Jeg siger Jer — den som kan vinde hende,
ei narret er.

Romeo. Er hun en Capulet?
O, dyre Tidende! mit Liv og Siel
er nu min dødelige Fiendes Gield.

Benvolio. Det bedste er forbi;
kom, gaae i Seng.

Romeo. Det frygter jeg: desstørre
er min Qvide.

Capulet. Nei, ædle Herrer! bryd
ei op saa tidlig;
en lille, simpel Aftensmad staaer rede. —
Naa, skal det være? Vel, hav Tak da,
alle!
Tak, ædle Herrer! en god rolig Nat! —
Fleer' Fakler hid! — Kom, jeg vil gaae
til Sengs.
(til den anden Capulet). Ha, Fætter, det
er, paa min Ære, sildigt!
Jeg vil til Roe.

(alle gaae, undtagen Julie og Ammen).

Julie. Hør, min Veninde! hvem
er denne Herre?

Ammen. En Søn og Arving af
Tiberio.

Julie. Og hvem er det, som nu gaaer ud af Salen?

Ammen. Ei, see! det er jo Yngslingen Petruchio.

Julie. Men hvem er han, som følger næst derpaa, og som aldeles ikke vilde dandse?

Ammen. Det veed ei jeg.

Julie. Saa gaae, spørg om hans Navn: — Hvis han sit Hierte til en Anden gav, min Brudeseng da vorde vil min Grav.

Ammen. Hans Navn er Romeo, en Montague, eenbaarne Søn af Eders Arvefiende.

Julie. Til første Elskov første Had er vendt! ukiendt for tidlig seet; for silbig kiendt! O, Underværk! hvad Ende mon det spaae, at jeg min værste Fiende elske maa!

Ammen. Hvad nu? hvad nu?

Julie. Det var et Vers, jeg lærte af Een, jeg dandseb' med.

(der kaldes paa Julie indenfor).

Ammen. Nu komme vi.
Kom, lad os gaae; nu er jo alt forbi.
(de gaae).

2.

Capulets Hauge.

(Romeo træder ind. Det er Nat).

(Julie lader sig see oppe i sit Vindue).

Romeo. Ha, tys! hvad giennemstraaler Vinduet hist!
Det Østen er, og Julie er Solen! —
Staae op, o favre Soel! og dræb Diana;
at du, skiondt hendes Tempelvogterinde,
er skiønnere end hun, det harmer hende.
O, tien ei hende; hun er fuld af Nid;
see, hendes Vestalinde-Dragt er gusten,
og bleeg, og kun for Daarer; kast den derfor! —
Det er min Elskte! det er min Udvalgte;
o, vidste hun, hun er det! —
Hun taler, dog hun siger Intet; Intet?

Jo, hendes Øie taler, jeg vil svare. —
Jeg er for dristig, ei til mig hun taler:
det skiønneste af Himlens Stiernepar
er bortsendt, og har bedet hendes Øine,
at skinne til de kom, i deres Baner.
O, vare hendes Øine der, og de
i hendes Ansigt; hendes Kinders Glands
beskiemmed' Stiernerne, som Dagens Lys
en Lampes Skin; fra hendes Øie strømmed'
et Straalehav igiennem Luftens Rige,
saa Fugle sang, og meente det var Morgen.
See, hvor sin Kind hun støtter paa sin Haand!
O, var jeg Handsken blot paa denne Haand,
saa rørte jeg hiin Kind!

Julie. Vee mig!

Romeo. Hun taler! —
Tal atter! Lysets Engel! thi du straaler
i Natten saa høiherlig over mig,
som en af Herrens vingede Cheruber
for Dødeliges himmelvendte Øine,
naar underslagne de tilbage falde,
og stirre paa hans Gang blandt stille Skyer,
mens over Luftens mørke Barm han glider.

Julie. O, Romeo! Hvi est du Romeo? Affsig din Fader, og forsværg dit Navn; vil du det ei, da sværg, du est min Elsker, og jeg ei meer en Capulet vil være!

Romeo (sagte). Skal jeg vel høre mere? — Skal jeg tale?

Julie. Det er dit blotte Navn, som er min Fiende; — du er dig selv, og ingen Montague. Ha, hvad er Montague? ei Haand, ei Fod, ei Arm, ei Ansigt, eller nogen Deel af Menneskét. O, vælg et andet Navn! Hvad er et Navn? Den Blomst, vi kalde Rose, vil dufte sødt, hvordan endog den kaldes. Saa vil og Romeo, hvordan han hedte, hver Dyd besidde, som ei Navnet giver. O, Romeo! bortkast dit Navn, og for dit Navn, som ingen Deel er af dig selv, modtag mig heel.

Romeo. Jeg tager dig paa Ordet:

Kald mig din Elskte, og jeg vil omdøbes;
fra nu af er jeg Romeo ei meer.

Julie. Hvo est du, som, i Natten skiult, udspeider
mit Hiertes hemmelige Raad?

Romeo. Ved Navn
formaaer jeg ei, at sige hvo jeg er:
Mit Navn jeg hader, dyre Helgeninde!
fordi det er din Fiende; havde jeg
det skrevet her, da sønderrev jeg Ordet.

Julie. Mit Øre drak endnu ei hundred' Ord
af disse Læber, men jeg kiender Røsten.
Er du ei Romeo, en Montague?

Romeo. Ingen af begge, skiønne Helgeninde,
hvis een af Delene mishager dig.

Julie. Siig mig, hvorlunde komst du hid, og hvi?
høi Haugemuren er, svær at bestige,
og, hvis du vil erindre, hvo du est,
er Stedet Død, hvis mine Frænder see dig.

Romeo. Mig bare Elskovs Vinger over Muren;

thi Muur og Væg ei Elskov udelukker:
Hvad Elskov kan, tør Elskov ogsaa prøve;
thi skrække dine Frænder ikke mig.

Julie. Ifald de see dig, vil de dræbe dig.

Romeo. Ak, mere Fare er i dine Øine,
end deres Sværd; o, smiler du kun blidt,
saa er jeg væbnet imod deres Had.

Julie. Jeg vilde ei for Alt, de saae dig her!

Romeo. I Nattens Kappe kan jeg skiule mig:
og elsker du mig ei, da lad dem komme:
Langt heller døe for deres Had, end leve,
berøvet Haabet om din Kierlighed.

Julie. Ved hvis Anviisning fandt du dette Sted?

Romeo. Ved Elskovs, som først drev mig til at søge;
jeg laante Amor Øine, han mig Raad.
Jeg er ei Søemand; men varst du end fiern
som

hiin store Strandbreed, fierneſt Hav beſkyller,
da voved' jeg mig did for ſlig en Skat.

Julie. Du veedſt, at Nattens Sløv
er paa mit Anſigt;
thi ellers farved' Rødme mine Kinder,
for hvad du nu i Nat har hørt mig ſige.
O, gierne dvæled' jeg ved Skik og Brug;
jeg fragik gierne — gierne, hvad jeg ſagde.
Men bort med tomme Omſvøb! — Elſker du mig?
Jeg veed du ſiger — Ja; og jeg vil troe dig:
dog, ſværger du, maaſkee du bliver troløs;
ved de Forelſktes Meeneed, ſiger man,
leer Jupiter. O, huldе Romeo!
ſaafremt du elſker, ſiig det da oprigtig:
og troer du, jeg er vunden alt for let,
ſaa vil jeg være haard, og ſpille gruſom,
og ſige nei, hvis du vil beile til mig;
men ellers ei for alle Verdens Riger!
Ja, ſkiønne Montague, jeg er for øm,
og derfor kanſt du troe, jeg var letſindig:
men troe mig, jeg er mere troe, end de,
ſom bedre kan den Kunſt, at lege fremmed.

Hør mig, jeg vilde ogsaa leget fremmed,
hvis ei du, før jeg saae dig, havde hørt
mit Hiertes Elskovs-Suk: derfor tilgiv mig,
og troe ei denne Kierlighed er Letsind,
som Nattens Mørke saa har bragt for Lyset.

Romeo. Ved denne hulde Maane sværger jeg,
som strøer med Sølvglands alle Frugttræe-Toppe —

Julie. O, sværg ved Maanen ei, den er ustadig,
og maanedlig forandrer den sin Skive,
at ei din Elskov og ustadig vorder!

Romeo. Hvad skal jeg sværge ved?

Julie. O, sværg ved Intet!
Dog jo, sværg ved dit eget hulde Væsen,
som er det Gudebilled, jeg tilbeder,
og jeg vil troe dig!

Romeo. Hvis mit Hiertes Elskov —!

Julie. Godt! sværg ei! — Skiønt jeg glæder mig i dig,
er denne Nats Forening mig ei Glæde;

den er for raſk, for ubetænkt, for hurtig,
og Lynet alt for liig, ſom ſvinder, før
man ſige kan: det lyner. — Nu, god Nat!
I Sommerſolen denne Elſkovs-Knop
ſom yndigt Blomſter tør ſig lukke op.
God Nat! god Nat! ſaa ſalig Fred og Lyſt
boe i dit Hierte, ſom i dette Bryſt!

Romeo. O, gaaer du fra mig ſaa utilfredsſtillet?

Julie. Hvad Tilfredsſtillelſe kanſt du forlange?

Romeo. Din troe Elſkovs-Eed for den, jeg ſvor dig.

Julie. Jeg gav dig min, før du forlangte den:
Dog ønſked' jeg, den ſtod end til at gives.

Romeo. Du togſt den da igien? Siig, Elſkte, hvi?

Julie. Kun for at være fri, og dig den give.
Dog ønſker jeg jo kun den Ting, jeg eier;
min Ømhed er ſaa grændſeløs ſom Havet;
min Kierlighed ſaa dyb; jo meer jeg giver,
jo meer jeg har; thi begge har ei Ende.

(Ammen kalder indenfor).
Jeg hører Larm; Farvel da, Elskte, nu!
Strax! Strax! — O, vær mig troe, min Montague!
Tov lidt, saa vil jeg komme strax tilbage!
(hun gaaer).

Romeo. O, salige, salige Nat!
Jeg frygter for, da det er Nat, at Alt er kun en Drøm,
for himmelskiød, til virkelig at være.
(Julie kommer igien i Vinduet).

Julie. To Ord, min Romeo, og saa god Nat!
Saafremt din Kierlighed er ærlig sindet,
din Hensigt Ægteskab, da lad mig vide
i Morgen ved et Bud, jeg sender til dig,
naar, hvor du Vielsen fuldbyrde vil:
Min hele Lykke da jeg lægger for
din Fod, og bliver fast hos dig, min Husbond!
(Ammen kalder paa Julie indenfor).

Julie. Strax! — Men har du ei godt i Sinde mod mig,
besværger jeg dig —

Ammen (indenfor). Froken!

Julie. Ja! — Da beil
ei meer; men overlad mig til min Smerte!

Romeo. Ved Himlen — !

Julie. Tusinde god Nat!
(gaaer).

Romeo. Med dig
dens sidste Glædes-Stierne slukker sig. —
Som Barn fra Bog gaaer Elsker til sin
Pige,
som Barn til Skole, seen han hiem igien
mon snige.
(han gaaer langsom bort).

(Julie kommer igien i Vinduet).

Julie. Pst! Pst! O, havde jeg en
Jægers Røst,
for denne ædle Falk at lokke hid!
Men Tvang er hæs, og tør ei tale høit;
jeg skulde ellers sprænge Echos Hule,
og hæsere dens luftige Strube giøre,
end min, med at gientage Romeos Navn.

Romeo. Det var min Siel, som
kaldte paa mit Navn:

Hvor sølvsød lyder dog den Elskedes Stemme
i Natten, som den lifligste Musik
for det anspændte Øre!

Julie. Romeo!

Romeo. Min Julie!

Julie. Naar skal jeg sende Bud
i Morgen tidlig til dig?

Romeo. Klokken Ni.

Julie. Godt. — Indtil den Tid er det tyve Aar. —
Nu har jeg glemt, hvorfor jeg kaldte paa dig.

Romeo. Saa lad mig tøve, til du husker det.

Julie. Saa glemte jeg det, at du skulde tøve,
og husked' blot, hvor sødt dit Selskab er mig.

Romeo. Saa lad mig tøve, at du evig glemmer,
og glemme selv, at her er ei mit Hiem.

Julie. Det gryer ad Dag; nu ønsked' jeg du gik,
og dog ei længer, end en Yndlings-Fugl
fra Herskerindens Haand; hun slipper den,
en Fange lig i Lænker; derpaa drager
med Silkesnoren atter den tilbage;
saa grusom-øm misunder hun den Frihed.

Romeo. O, var jeg slig en Fugl i Julies Haand!

Julie. Ak, var du det; jeg dræbte dig med Kiertegn! —
God Nat, god Nat! Saa sød er Afskeeds-Qval,
at jeg god Nat til Morgen sige skal.
(hun gaaer).

Romeo. Søvn paa dit Øie! Fred udi dit Bryst!
O, var jeg Søvn og Fred, for saa at hvile! —
Nu jeg om Hielp vil hen til Munken ile,
og dele med ham al min Himmels Lyst!
(gaaer).

3.

Et Værelse i Capulets Huus.

(Julie træder ind *).

Julie. Saa iler, iler da, I Flammeheste,
til Phoebi Borg! Hvis Phaeton var Kudsk,
han flux jer pidsked' til det dybe Vesten,
og Mørket kom. — Drag dit Gardin tæt sammen,
o Nat, du Kierligheds Beskytterinde!
at Lureren maa blune, medens Romeo,
useet, uomtalt iler til min Favn. —
Ved Kierligheds Mysterier behøve
de Elskende kun egen Skiønheds Lys:
og dersom Kierlighed er blind, da enes
den bedst med Natten. — Kom, du huldе Nat,
alvorlige Matrone, klædt i Sort!
lær mig det Spil, forlisende at vinde,
hvor Jomfrukrands mod Modernavn udsættes!

*) Munken Lorenzo har imidlertid hemmelig viet Romeo og Julie.

Skiul med dit sorte Sløer det vilde Blod,
som blusser i min Kind, til blyen Elskov
faaer Mod, og anseer vildest Ruus for
Uskyld!
Kom, Nat! — Kom, Romeo! du Dag i
Natten!
thi du paa Nattens Vinger ligge vil,
langt hvidere, end Snee paa Ravnens
Ryg! —
Kom, blide Nat! kom, elskovsfulde Nat,
giv mig min Romeo; og naar han skal døe,
tag ham, og deel ham ud i Stierner smaa,
saa vil han Himlen saa forherlige,
at Verden vil forelske sig i Natten,
og meer ei hylde Solens Flitterglands! —
Ak! jeg har kiøbt en Elskovs-Bolig; men
end ei besøgt den; og skiøndt jeg er solgt,
jeg ei afhændet er! O, denne Dag
er kiedelig, liig Natten før en Fest
for utaalmodigt Barn, som nyt Pynt sik,
og tør ei bære det. — Ah, der er Ammen.

(Ammen kommer med en Reebstige i Haanden).

Hun bringer Tidender; og i hver Røst,
som nævner Romeo, er himmelsk Velklang. —
Hvad nyt? Hvad har du der? — Ah!
Strikkestigen,
som Romeo bød dig hente?

Ammen. Ja — ja — Stigen!
(hun kaster den paa Gulvet).

Julie. Vee mig! Hvad Nyt? du vrider dine Hænder!

Ammen. O, Herren vær' os naadig! Han er død!
Vi er' fortabte! Alting er fortabt!
O, vee os! han er myrdet! Han er død!

Julie. Kan Himlen være saa misundelig?

Ammen. Nei! Himlen ei: men Romeo: — o, Romeo!
Hvo skulde have troet det? — Romeo!

Julie. Hvo est du, onde Aand,
som saa mig martrer?
Ei broler sortest Helved i slig Qval.

Har Romeo dræbt sig selv? Siig ja; dit ja
vil døde sikkrere, end Drage-Edder:
Hvis han er dræbt, siig ja; hvis ei, siig
nei!
siig nei, da er jeg frelst; siig ja, da knu-
ses jeg!

Ammen. Jeg Vunden saae; for
mine Øine laae den.
Gud fri mig! — her, her paa hans kiække
Bryst.:
et ynkeligt, et blodbestænket Liig;
bleegt, bleegt som Aske, oversmurt med
Blod,
med levret Blod; — jeg daanede ved Synet.

Julie. O, brist mit Hierte! — Alt
berøvet brist!
I Fængsel, mine Øine! seer ei meer
til Frihed op! Støv, vend til Støv igien!
Stands, stands, o Pulsslag! her, og lad
mit Liig,
o, Romeo, ved din Side lægge sig!

Ammen. O, Tybalt, Tybalt, du
min bedste Ven!

O, ædle Tybalt, tappre Riddersmand!
Vee mig, jeg leved' for at see dit Liig!
Julie. Ha! hvilken Stormvind blæser saadan mod mig?
Er Romeo myrdet? og er Tybalt død?
min elskte Frænde, min høitelskte Husbond? —
Blæs Domme-Dag da ind, o, Skræks-Basune!
thi hvo har Liv, naar disse tvende døde?
Ammen. Tybalt er dræbt, og Romeo forviist;
hans Morder Romeo er landsforviist.
Julie. O, Gud! flod Tybalts Blod for Romeos Haand?
Ammen. Ja, ja det flød! O, vee os! ja, det flød!
Julie. O, Slange-Hierte under Blomster-Maske!
Naar boede Dragen i slig yndig Hule?
blodtørstige Skionhed! Englelige Dievel!
Rovfugl i Dueskikkelse, og Ulv
i Faareklæder! du forvorpne Udkud
i Guders Straaler klædt! just modsat det

du synes! en til Helved' nedstødt Helgen!
et hæderligt Uhyre! — O Natur!
hvad havde du i Helvede at giøre,
da du indførte denne Djevels Aand
i dette skiønne Legems Paradiis?
Saaes før en Bog, saa fuld af slette Ting,
saa skiønt indbunden? — O, hvi boer dog
Svig
i slig en Herreborg?

Ammen. Der er ei Troskab,
ei Ærlighed hos Mænd; hver er Meeneeder,
svigagtig, falsk, og fuld af Hyklerie. —
Ah! — hvor er Drengen? — giv mig
aqua vitæ! —
Den Angst, den Jammer giør mig gammel.
— Skiændsel
vil ramme Romeo!

Julie. Din Tunge visne
for disse Ord! Han fødtes ei til Skiændsel;
den blues ved at sidde paa hans Pande,
hiin Throne, hvor man Æren kunde krone
til Eneherskerinde over Jorden! —
Hvor var jeg grusom, at jeg skieldte ham!

Ammen. I taler vel om Eders Frændes Mørder?

Julie. Skal jeg da tale ilde om min Mand?
Du Arme! Ak, hvem vil dit Navn vel skaane,
naar jeg paa Bryllupsdagen det hubfletter? —
Men hvorfor, Grumme! dræbte du min Frænde? —
Du, grumme Frænde! vilde dræbt min Husbond: —
Vend om til Eders Vælb, forlebte Taarer!
I skylde Sorgen hver af disse Draaber,
som I forvildede til Glæden offre.
Min Mand i Live er, hvem Tybalt vilde dræbt;
Tybalt er død, som vilde dræbt min Mand:
Alt dette er jo Trøst: Hvi græder jeg da?
Dog — værre Ord end Tybalts Død jeg hørte,
de dræbte mig: Ak! kan jeg dem ei glemme?

Nei! Nei! de ligge svart paa min Erindring,
som Synder paa en dømt Misdæders Siel:
Tybalt er død, og Romeo forviist;
det Ord: forviist, det ene Ord — forviist,
har dræbt ti tusind Tybalts. — Tybalts Død
var Sorg nok, hvis det havde endt der; eller
hvis bittre Smerter glæde sig ved Følge,
og Haand i Haand med Smerter ville gaae,
hvi kom ei paa det Bud: Tybalt er død,
"din Fader, Moder, begge ere døde,"
da havde ei saa høit min Klage lydet!
Men dette Baghold efter Tybalts Død:
"forviist er Romeo," — det ene Ord
har Fader, Moder, Tybalt, Romeo, Julie
og alle — alle dræbt: — Forviist er Romeo! —
ei Ende, Grændse, Maal og Maade er
i det Ords Død — og Ord maae tie her! —
Min Fader — Moder — hvor skal jeg dem finde?

Ammen. Ved Tybalts Liig nu de-
res Taarer rinde:
Vil I gaae til dem? Jeg vil lede Jer.
Julie. Lad dem kun Venskabs Graad
den Slagne yde;
for Romeos Forviisning min skal flyde.
Tag denne Stige: — Arme, ogsaa du
forladt og herreløs som jeg er nu!
Du skulde op til dette Bryst ham baaret;
nu jeg som Brud har Enkesløret kaaret.
Kom! Kom! — Jeg vil i Brudeseng! Ha,
gaae! —
Til Dødens Favn — ei Romeos — jeg
maa!
Ammen. Gaae ind! jeg vil opsøge
Eders Brudgom
til Eders Trøst: — Jeg veed, hvor han er
henne.
I Nat skal Romeo besøge Jer;
jeg i Lorenzos Celle ham vil finde.
Julie. O, bring ham denne Ring
fra hans Veninde,
og kald ham saa til sidste Afskeed her!
(de gaae).

4.

Julies Kammer.

Romeo og Julie.

Julie. Vil du alt gaae? der er jo
langt til Dag:
det Nattergalen var, ei Morgenlærken,
som Ørkede dit bange Øre: Hør,
hvor natlig den i Æbletræet synger:
Troe mig, du Hulde! det var Nattergalen.
Romeo. Nei, det var Lærken, Morgenens Herold,
ei Nattergalen: Seer du, Elskte! ei
i Østen de misundelige Striber
paa Kanten af de lyse Morgenskyer?
udbrændt' er' Nattens Lys; den muntre Dag
paa gyldne Biergtop alt paa Taaen staaer.
Nu Flugt er Liv; nu Tøven bringer Døden.
Julie. Tro mig, hiin Glands er
ikke Morgenrøden:
det er et Himmelblus, fra Solens Aande,
der skal i Nat din Fakkelbærer være,
og lyse paa din Vei til Mantua:
Thi tøv; at gaae endnu du ei behøver.

Romeo. O, lad dem gribe, lad dem dræbe mig;
er det din Villie, er jeg veltilfreds!
Velan! hiint Blaa er ikke Morg'nens Øie;
et Gienskin kun af Cynthias blege Ansigt;
det er ei Lærkens Slag, hvis Dirren fylder
den høie Himmel-Hvælving over os:
Glad tøver jeg; uvillig vil jeg gaae; —
kom, Død! Velkommen! Julie vil det saa; —
Nu, Elskte! Tael; det er ei Morgengrye!
Julie. Det er! det er! o, flye, du Hulde! flye!
Det Lærken er, som synger saa forstemt,
i haarde Mislyd, hæse, skarpe Toner. —
Man siger, Lærkens Sang er sød og liflig;
Ak! denne synger vores Afskeeds-Sang!
Den skifter Øine, siger man, med Frøen;
nu ønsked' jeg, den ogsaa skifted' Røst!
dens Røst dig jo fra mine Arme river;
den kalder Solen frem, og dig, min Soel! bortdriver. —
Flye! meer og meer forgyldes Biergets Top!

Romeo. Ak, meer og meer vor
Smertes Soel gaaer op!
(Ammen kommer ind).
Ammen. Frøken!
Julie. Hvad vil du?
Ammen. Den ædle Frue gaaer til
Jeres Kammer.
Det er alt Dag; thi vogt Jer, og pas paa!
(hun gaaer).
Julie (aabner Vinduet). Saa straal
da, Dag, herind! saa flye da Liv!
Romeo. Farvel! Farvel! — Endnu
eet Kys; det sidste!
(Romeo stiger ned).
Julie. Ven! Elsker! Mand! saa
est du mig da rørvet!
Lad mig hver Stund paa Dagen høre fra
dig;
thi et Minut er allerede Dage:
O, saadan regnet, vil jeg være gammel
før jeg igien min Romeo skal skue!
Romeo. Farvel! Hvergang en Lei-
lighed mig møder,
en Hilsen fra din Ven Fraværelsen forsøder.

Julie. Ak! tænker du at vi skal
sees meer?
Romeo. Ja, sikkerlig: og Stof til
munter Snak
engang i svundne Lidelser kun finde.
Julie. O, Gud, mit Hierte ahner
intet godt:
Mig synes nu, som du dernede staaer,
at jeg dig seer i Graven ligge Liig:
Mit Die feiler, eller du est dødbleeg.
Romeo. Saa synes du og mig, o
hulde Siel!
Sorg drukket har vort Blod. — Lev vel!
Lev vel!
(Romeo gaaer).

5.

Julies Kammer.

Julie og Ammen *).

Julie. Ja, denne Dragt er bedst:
— men, min Veninde,

*) Pater Lorenzo har imidlertid lagt den Plan, at Julie skal anstille sig villig

lad mig i Nat allene; thi jeg maa
ved megen Suk og Bøn bevæge Himlen
til naadig at nedsmile til min Tilstand,
der, som du nok jo veed, er fuld af Synder.

(Frue Capulet kommer ind).

Fru Cap. Ah! I er flittig! Skal
jeg hielpe Jer?

Julie. Nei, ædle Frue, vi har alt
udvalgt
den Stads, som er nødvendig til i Morgen:
Behager Jer, saa lad mig være ene;
og Ammen kan i Nat gaae Jer til Haande;
thi vist nok har I alle Hænder fulde
til dette Hastværks-Giftermaal.

til at ægte Grev Paris; men Natten før Brylluppet drikke en Sovedrik. Man vil da ansee hende for død, og bisætte hende i den capuletske Familie-Begravelse. Han vil meddele Romeo Underretning om hele Sagen, og han skal ile til Verona, og føre Julie i Stilhed med sig til Mantua.

Fru Cap. God Nat!
Gaae i din Seng, og hviil, du har det nødigt.
(Fru Capulet og Ammen gaae).
Julie. Farvel! — Gud veed, naar nu vi sees igien!
En Gysen giennemfarer mine Aarer,
og stivner alt mit varme Blod til Is: —
Jeg kalder paa dem; det vil muntre lidt; —
(hun kalder).
Min gode Amme! — Dog hvad skal hun her?
Mit Sørgespil jeg ende maa allene. —
Kom, Glædens Bæger!
Men hvad om denne Drik nu ikke virker?
Skal man da tvinge mig til Grevens Haand? —
Nei; —
(hun tager en Dolk frem).
det skal du staae inde for! —
(lægger den ved sin Side).
Lig der! —
Dog, hvad om det var Gift, som Munken havde

tillavet for mig lumskelig at dræbe,
at dette Giftermaal ham ei vanære maa,
da han tilforn har viet mig til Romeo? —
Jeg frygter, det er saa: men — bør jeg det?
Han stedse var en from, gudsfrygtig Mand:
Jeg vil slig hæslig Tanke Rum ei give. —
Hvad om jeg — naar jeg nu er lagt i Graven —
opvaagner førend Timen, Romeo,
min Frelser kommer? — Det var skrækkeligt!
vil jeg ei qvæles da i Hvælvingen,
hvis Dødning-Svælg ei reen Luft aande kan,
og ligge dræbt der, naar min Romeo kommer?
Og lever jeg, er det da ei sandsynligt,
at Gravens Mulm, og Dødens Skrække-Billed,
forenede med alle Stedets Rædsler,
i denne Grube, dette Marmor-Beenhuus,
hvori Aarhundrede alt henlagt er —
enhver af mine døde Ahners Støv:
hvor Tybalt, blodig, varm endnu i Jorden

nu venter paa Forraadnelsen; hvor Aander,
som man har sagt mig, gaae igien om
Natten; —
Vee! Vee mig! kan det let ei skee, at jeg
for tidlig vaagner? — Naar da Dødning-
Dunst —
og Skrig som af opgravede Alruner,
der giør enhver, som hører det, vanvit-
tig — — —
Ha! vaagner jeg, omspændt af slige Rød-
sler,
mon jeg da ei skal vorde rasende,
og lege vildt med mine Fædres Lemmer,
og rive Tybalt blodig ud af Klædet,
og i mit Raserie udslaae min Hierne
med et af mine store Fædres Been? —
Ha! er det Tybalts Aand, som kommer
der? —
den søger efter Romeo, hvis Sværd
foer giennem ham: — Tøv, Tybalt! —
Romeo,
jeg kommer! Denne Kalk for dig jeg
tømmer.
(hun kaster sig paa sit Leie).

6.

Gade i Mantua.

(Romeo træder ind *).

Romeo. Hvis jeg tør fæste Liid til Søvnens Smiil,
saa spaaer min Drøm, at jeg har Godt i Vente!
Høit sidder Livets Herre i mit Bryst;
en uvant Aand mig hele Dagen løfter
med frydefulde Tanker over Jorden.
Jeg drømte, at min Elskte fandt mig død,
(o, sære Drøm! som lader død Mand tænke!)
og kyste saadant Liv paa mine Læber,
at jeg stod op igien, og blev en Keiser.
Vee mig! hvor sød er Kierlighed ei selv,

*) Julie er imidlertid bisat i Familiebegravelsen, og Lorenzo har sendt Munken Johan til Mantua med Underretning til Romeo. Men da Pesten just hersker i Verona, faaer Vagten ham mistænkt for, at komme fra et besmittet Huus, og forbyder ham, at slippe ud af Staden, saa Romeo er uvidende om den hele Plan.

da blot dens Skygge er saa riig paa Glæder!

(Balthasar kommer).

Ha! Nyhed fra Verona! — Nu, hvor gaaer det?
Du har dog vist et Brev fra Munken til mig?
Hvor lever Julie? Er min Fader frisk?
Hvor gaaer det Julie? spørger jeg igien;
er hun vel, saa kan intet være ilde.

Balthasar. Ja — hun er vel, og intet er da ilde;
hos hendes Fædre sover hendes Legem,
og hendes Aand er alt i Englechor;
jeg saae hun sænktes ned til sine Fædre,
og iilte hid, for Jer det at berette:
O, tilgiv, at jeg Sørgenyt Jer bringer;
men selv, o, Herre! I befoel mig det.

Romeo. Er det saadan? — Nu trodser jeg Jer, Stierner! —
Du veedst min Bopæl; skaf Papir og Blæk,
og lei saa Heste; jeg vil bort i Aften.

Balthas. Forlad, o Herre! jeg tør ei gaae fra Jer;

thi Jeres blege vilde Ansigtstræk
spaaer ondt.

Romeo. Slet ikke! Du bedrager dig;
gaae fra mig nu, og giør, hvad jeg befoel dig:
Hør, har du Brev fra Munken til mig?

Balthas. Nei!

Romeo. Godt! godt! det siger intet! — Gaae din Gang,
lei Hestene; jeg kommer til dig strax.
(Balthas. gaaer).
Vel, Julie! I Nat vi sove sammen! —
Det gielder nu blot om at finde Midler; —
O, hvor Ulykken villig rækker Haand
og laaner den Fortvivlede et Raad!
Jeg husker, her skal boe en Apotheker —
Jeg saae ham nys, huuløiet, skiult med Pialter;
han søgte Urter ud; hans Blik var hungrigt,
Nød havde tæret Marven af hans Been;
en Skilpad hængte i hans tomme Bod,
samt en udstoppet Krokodil, og Skind

af fæle Havfisk; paa hans Hylder stod
en Mængde tomme Krukker, grønne Potter,
og Blærer; muggent Frø, og Stumper Seglgarn
var tyndt omspreedt, for Tiggerstads at gjøre.
Ved Synet af hans Nød faldt det mig ind:
hvis nu et Menneske behøved' Gift,
hvis Salg er Døden efter Mantuas Love,
boer her en Synder, som vel solgte det!
O, det var blot et Varsel for min Trang,
og jeg skal faae det her hos denne Stakkel.
Saavidt jeg husker er hans Boepæl her:
da det er Helligdag, er Boden lukket. —
Hei! Apotheker! Hei!

(Apothekeren kommer).

Apoth. Hvem raaber saadan?

Romeo. Kom hid, min Ven! — Hør, du er fattig, seer jeg;
See, her er Guld — Dukater — fyrgetyve;
giv mig nu blot lidt Gift, men dygtig Gift,
som farer flux igiennem alle Aarer;
en Kalk, som brat til Jorden kaster ham,

som mæt og træt af Livet den udtømmer;
saa Sielen pludselig af Bryſtet farer
som Krudtet af Kartovens Dødsſvælg lyner.

Apothek. Jeg har ſlig virkſom Gift; men Mantuas Lov
forkynder Dødsdom, naar jeg ſælger den.

Romeo. Du eſt ſaa arm, ſaa fuld af Uſelhed,
og frygter Døden. Sult ſtaaer paa din Kind,
Trang ſtirrer hungrig ud af dine Øine,
og pialtet Jammer hænger paa din Ryg.
Er Verden eller Verdens Lov din Ven?
Nei, vær ei Stodder; bryd den, tag mod dette!

Apoth. Min Nød, men ei min Villie ſamtykker.

Romeo. Din Nød betaler jeg, og ei din Villie.

Apoth. Hæld det hvori I lyſter; ſvælg det ſaa,
og havde I endog tidobbelt Kraft,
er I i Øieblikket fix og færdig.

Romeo. Der er dit Guld; o, det
er værre Gift
for Menneskenes Siel, og foraarsager
langt flere Mord i denne ækle Verden,
end denne stakkels Drik, du ei maa sælge:
See, jeg har solgt dig Gift; du ingen mig.
Lev vel! kiøb Føde, og faae Kiød paa
Kroppen! —
Kom, Lægedom, ei Gift, og gaae med mig
til Julies Grav; der maa jeg bruge dig!
(gaaer).

7.

(En Kirkegaard i Verona med den Capuletske Familie-Begravelse. Grev Paris træder ind med sin Page, som bærer Blomster og en Fakkel).

Greven. Giv mig din Fakkel, og
træd saa tilside; —
dog sluk den ud; thi jeg vil ikke sees.
Gaae, læg dig under hine Taxus-Træer,
og hold dit Øre til den hule Grund,

saa kan ei Fod paa Kirkegaarden træde,
da den er løs, af Grave giennemhulet,
før du maa mærke det: Saa giv mig Lyd,
til Tegn paa, at du hører nogen komme.
Kom hid med Blomsterne. Giør som jeg
bød dig!

Pagen. Jeg er saa bange for at
staae allene
paa Kirkegaarden; men jeg faaer vel til det.
(gaaer tilside).

Greven. Med Blomster, favre
Blomst! jeg her bestrøer
din Brudeseng! Du giemmer, elskte Grav!
det herligste af Evighedens Værker!
O, skionne Julie! som hos Engle boer,
modtag den sidste Gave af hans Hænder,
som ære' dig i Livet; og i Døden
med Sørgepragt dit Hvilested udsmykker.
(Pagen giver Tegn).
Min Dreng forkynder mig, at Nogen kommer.
Ha! hvilken Riddings Vandring skal forstyrre
den ømme Elskovs stille Sørgehøitid?

Hvad nu? En Fakkel! — Skiul mig, Nat!
en Stund!
(han træder tilside).

(Romeo og Balthasar komme ind, med en Fakkel, Brækkejern o. s. v.

Romeo. Giv mig nu Hammeren,
og Brækkejernet.
Hold! Tag mod dette Brev; i Morgen tidlig
leverer du det i min Faders Hænder.
Din Fakkel! — Er dit Liv dig kiært, da
gaae
et Stykke bort; hvad du end seer og hører,
saa kom ei og forstyr mig i min Idræt!
Jeg stiger ned i denne Dødens Seng,
deels for min Elskedes Ansigt at beskue,
deels for at faae en Ring af hendes Finger,
en kostbar Ring, som jeg skal bruge til
et vigtigt Værk: derfor gaae bort herfra: —
men vender du nysgierrig om igien,
for at opspore, hvad jeg vil — ved Himlen!
saa river jeg dig Leed fra Leed, og strøer
den hungrige Kirkegaard med dine Lemmer:
Mit Sind og Tiden raser rædsom vildt:

langt grummere, langt meer blodtørstig, end den sultne Tiger, og det vilde Hav.

Balthas. Jeg gaaer, og jeg skal ei forstyrre Jer.

Romeo. Saa handler du som Ven. — Kom, tag mod dette: Lev, og vær lykkelig! Farvel, min Dreng!

Balthas. Jeg bliver dog, og seer hvordan det gaaer; hans Sind er vildt; hans Blik just godt ei spaaer!

(gaaer tilside).

Romeo (han brækker Døren op til Begravelsen). Fordømte Svælg! du Dødens Bug! nys mættet med alt det Dyrebareste paa Jorden, her dine raadne Kiæver jeg oprifter, og vil, til Trods! dig mere Føde bringe!

Greven. Hvad! den forviiste stolte Montague, der dræbte Julies Frænde; som man troer den Favre sørged' sig til Døde over! —

Han kommer hid, at skiænde deres Liig
endog i Graven! — Jeg vil gribe ham!
(træder frem).
Stands, lumpne Montague! dit Niddingsværk!
Kan Hevn forfølge længer end til Døden?
Fordømte Afskum! her jeg fængsler dig;
adlyd og følg mig strax; thi du maa døe.

Romeo. Ja, ja det maa jeg: derfor kom jeg hid. —
Frist ei fortvivlet Mand, du gode Yngling;
flye for mig: — tænk paa disse Hedenfarne;
lad dem afskrække dig. — Hør, Yngling, hør!
Dyng ei endnu een Synd til paa mit Hoved,
og tving mig ei til Raserie: — O gaae!
Ved Gud, jeg er meer din Ven, end min egen;
thi hid jeg kommer, væbnet mod mig selv:
Tøv ikke! Gaae! — Lev, og i Tiden sig:
"en Gals Barmhiertighed har engang reddet mig!"

Grev. Tie! Din Besværgelse jeg skiøtter lidet,
og her angriber jeg dig, du Misdæder!

Romeo. Ha! vil du tirre mig!
Saa, Dreng! pas paa!
(de fægte).

Pagen. Min Gud! de fægte: jeg
vil kalde Vagten.
(gaaer).

Greven. Vee mig! jeg døer! (han
falder) er du barmhiertig, da
luk Graven op, læg mig ved Julies Side!
(han døer).

Romeo. Det er et Ord: — Lad see
eengang dit Ansigt!
Mercutios Frænde! ædle Greve! — Ha!
Hvad sagde Tieneren mig underveis,
da min oprørte Siel ei agted' paa ham?
At Greven skulde ægte Julie, troer jeg;
jeg troer det var saa? — Har jeg drømt
det? eller
blev jeg vanvittig, da han nævned' Julie;
og bildte mig det ind? — O, giv mig
Haanden; du
med mig i Skiæbnens sorte Bog indskrevne!
Jeg skal begrave dig i en Triumph-Grav —

En Grav? Nei! en Lanterne, slagne Yngling!
thi her er Julie, og hendes Skiønhed
giør denne Hvælving til en soellys Høisal.
Lig der, o Død, begravet af en Død!
(han lægger Greven ned i Graven).
Hvor tidt har Mennesker i Dødens Stund
ei været muntre? Vaagekoner kalde
sligt sidste Glimt: — Saa er da dette nu
mit sidste Glimt! — O kiære, elskte Hustrue!
Skiøndt Døden suet har din Aandes Honning,
formaaer dens Magt end intet mod din Skiønhed;
Du est ei overvunden; purpur vaier
paa Kind og Læbe Skiønheds Fane end,
og Dødens blege Flag er der ei plantet! —
Est du der, Tybalt, i dit blodige Lagen?
O, kan jeg vise dig et større Venskab,
end, med den Haand, som udgiød før dit Blod,
nu at udgyde hans, som var din Fiende?
Tilgiv mig, Frænde! — Ak, min Julie,
hvi est du end saa skiøn? O, skal jeg troe,

at Dødens tomme Skygge elske kan;
at denne Rædslers Konge agter, her
i dette Mulm at holde dig, som Frille?
Af Frygt herfor, vil jeg nu blive hos dig,
og ud af dette Nattens sorte Pallads
ei mere gaae; her, her jeg blive vil
hos Ormene, som ere dine Terner;
o, her vil jeg opslaae mit Freds-Pauluun
for Evigheden; her afryster nu
mit trætte Liv de vrede Stierners Aag. —
Saa seer da, Dine! seer for sidste Gang!
O, tag det sidste Favntag, mine Arme!
Og I, o Læber, Aandedragets Porte!
besegler nu med et retmæssigt Kys
et evigt Gieldsbrev til min Gieldner, Døden! —
Kom, bittre Leder! kom, Veiviser, kom!
Og nu, fortvivlte Lods! split nu med eet
stormslagne, halvforliiste Brag mod Klipper!
O, dette Glas jeg tømmer for min Pige!
(han drikker).
Ja, Mand! du talte Sandt; din Gift er virksom. —
Saaledes dør jeg i et Kys! (han dør).

(Munken Lorenzo kommer ind fra den anden Side af Kirkegaarden med en Lygte, Brækkejern og Spade).

Lorenzo. O, hielp mig, Sancte Frantz! hvor tidt i Nat min gamle Fod har snublet over Grave! — Hvem der? Hvo gaaer saa sildig blandt de Døde?

Balthas. En Ven; og een, som er Jer velbekiendt.

Lorenzo. Gud signe Jer! — Sig, Ven, hvis er den Fakkel, som hist forgieves laaner Lys til Orme og blinde Hovedpander? Seer jeg ret, den i den Capuletske Grav skal brænde.

Balth. Ja, fromme Fader! der min Herre er; en Mand, som I har kiær.

Lorenzo. Hvem?

Balth. Romeo.

Lorenzo. Var han alt længe der?

Balth. Vel knap en Time.

Lorenzo. Gaae med til Hvelvingen!

Balth. Det tør jeg ei;

Min Herre troer, at jeg er gaaet bort; han frygtelig med Døden truede' mig, saafremt jeg blev, og lureb' paa hans Anslag.

Lorenzo. Saa bliv; jeg ene gaaer. — Angst falder paa mig: jeg frygter, her er meget Ondt i Gjære!

Balth. Imens jeg sov her under Taxus-Træet, da drømte jeg, min Herre var i Tvekamp, og at han slog sin Modpart.

Lorenzo (kommer frem). Romeo? Vee! Vee! hvis er det Blod, som her besudler de hvide Marmorsteen, i Gravens Indgang? Hvi ligge disse Sværde, uden Herrer, blodfarvede i denne Fredens Bolig?

(han gaaer ned i Graven).

O, Romeo! Hvad! bleeg! — hvem fleer'? Ha! Paris! og blodbestænkt? — Ha! hvilken Smertens-Stund har foraarsaget denne bittre Jammer! — See, Julie rører sig!

(hun vaagner og reiser sig).

Julie. O, du min Trøster! tael,
hvor er min Elskte?
Jeg husker heel vel, hvor jeg skulde være,
der er jeg og — hvor er min Romeo?
(man hører Støi uden for).

Lorenzo. Jeg hører Larm. — Kom,
flye fra denne Grube,
hvor Død, hvor Smitte, og hvor Rædsler boe!
En større Magt, end vi kan stride mod,
har styrtet vores Plan; kom, følg mig, flye!
Din Elsker ligger steendød ved dit Bryst,
og Paris med: kom, jeg vil skaffe dig
et Fristed i en hellig Søster-Orden:
Spild Tiden ei med Spørgsmaal; Vagten kommer;
O Julie, gaae — (der høres atter Larm)
jeg tør ei tøve længer.
(han gaaer).

Julie. Gaae! Flye kun du! jeg
herfra viger ei. —
Ha, hvad er det? Et Bæger, sammenklemt

i Romeos Haand? — Saa Gift var Grunden til
hans Død før Tiden: — Alt, o Gnier!
drakst du;
ei Draabe levned' du, som kunde bringe
mig til dig! — Jeg vil kysse dine Læber;
maaskee en Smule Gift end hænger paa
dem,
som i en Lægedom mig Døden bringer.
(hun kysser ham).
De ere varme!

Vagten (udenfor). Foran, Dreng!
— Viis Vei!

Julie. Ha! Larm? — Saa hast!
(griber Romeos Dolk)
O, lykkelige Dolk!
(hun støder den i sit Bryst).
Her Skeden er; der rust, og lad mig døe!
(hun falder paa Romeos Liig, og døer).

Talma.

Alle, som have seet denne Frankrigs nuværende største Tragoediespiller, da han begyndte Skuespillerbanen, ere enige om, at han da var høist maadelig, og mange sige utaalelig. — Det er bekiendt, at et Tilfælde i Begyndelsen af Revolutionen med eet drog ham frem af Mørket, og at hans Talent og Navn siden hurtig steeg til den Høide, hvor nu det glimrer. Jeg har troet, at det ei vilde være Skuespilyndere ukiært, at læse nogle Træk af hans Character som Skuespiller. Jeg har uddraget dem af et meget lærerigt Brev fra Paris "om den nuværende franske tragiske Skueplads," som findes i 3die Binds 1ste Stykke af Göethes Propylæer, hvortil jeg vil henvise Læseren, da det er for vidtløftigt, til her heelt at vorde indrykket.

"Jeg er," siger Brevets Forfatter, "meget langt fra at paastaae, at de herværende Skuespillere, endog de bedre, ere

noget meer eller høiere end vore gode, eller i det mindste hvad disse vilde være, dersom denne Kunst hos os fandt mere Beskyttelse; men Mimiken er her bragt i en nøiere Forbindelse med de dannende Kunster. Naar den hos os kun taler til Indbildningskraften, til Følelsen, saa skienker den her ogsaa det blotte Øie en større Nydelse. Da man i det franske Skuespil seer paa eengang Maleren, Billedhuggeren, og den pantomimiske Dandser forenede; da ogsaa den Deel af Spillet, som i og for sig selv ei er betydelig, besidder Kunst = Harmonie og Skionhed, saa troer man, at øine et nøiere Forbund af alle Kunster, og ahner en — maaskee mindre stor og dyb — men sandelig æstetisk Stemning. Mennesket, betragtet blot som Menneske, har ustridig en mindre Nydelse i dette Theater; men Kunstneren har den desto høiere. Især vilde den fremmede Skuespiller her blive tvungen til at tænke over sin Kunst, at reflectere; da han her maatte opdage tydeligere Spor af Kunstflid, end hos os.

Men vist nok er den franske tragiske Skueplads nu i Grunden kun liden; hvad jeg her siger, har jeg blot abstraheret fra en eneste Skuespiller, fra Talma.

Hvad de øvrige angaaer, saa seer man blot hos enkelte denne Mands Fortrin i meget lav Grad, og hos Andre i Carricatur det, som hos ham maaskee kunde kaldes Element til en Feil.

Det er kun 11, 12 Aar siden Talma betraad Theatret; han har ei kundet see le Kain, og ingen tage til Mønster. Han spiller nu, og siden Revolutionens Begyndelse, meget ofte Roller, som ingen før ham har spillet, og som han har maattet skabe *). Han havde altsaa nogen Frihed, og nærmere Anledning til at danne sig en egen Styl, og er det skiønbt betænkeligt for den, der ei saae de ældre og bed-

*) Det er et fransk Theater-Udtryk om den, som først spiller en Rolle.

ste franske Skuespillere, at vove sig en Paastand, saa troer jeg dog, at kunne sige med Grund: at den franske Skuespillerkunst ved ham er udvidet. I malerisk Skiønhed i sine Stillinger og Bevægelser, kan ingen let overgaae ham, da Naturen allerede saa rigelig har udstyret ham for denne Deel af Kunsten.

Rigtig nok er han snarere lav end høi, og derved mangler ham Noget til Udtrykket af Værdighed; men for Resten er han en af de bedst dannede og meest harmoniske Figurer, man kan see. Hans Ansigt har derhos et fiint, kraftfuldt Udtryk; det er en liden, rundagtig Oval; han har en lille, ved Panden noget indbøiet, men fiint dannet Næse, sorte fyrige Øine; særdeles udarbeidede og udtryksfulde Træk i Kinden, især omkring Munden. Hans Vext er rank og fiin; Armene, som det kommer saa meget an paa i Heltekostumet, hvor de saa tidt sees nøgne, ere veldannede; og den hele Underkrop saa skiøn, at den kunde tiene til Model.

Med denne Figur forener han aabenbar en saare maleriſk Indbildningskraft. — Som han overhovedet har ſtuderet ſin Kunſt, saa har han iſær meget omhyggelig ſtuderet Koſtumet, underſtøttet heri af de bedſte Hielpemidler. Han tegner ſelv, og man kan tydelig ſee paa ham, at enhver Situation, han tænker ſig, ſtaaer ogſaa levende for hans Phantaſie, ſom maleriſk Billed. Paa Theatret er hver af hans Bevægelſer ſkion og harmoniſk; hans hele Anſtand aldeles ædel og gratiøs. — Enten han ſidder, ſtaaer eller knæler, vil Maleren altid finde det Umagen værd, at ſtudere hans Stillinger. Naar man hos andre Skuespillere nu og da ſeer et enkelt ſkiønt Maleerie — ſom man kalder det her — saa viſer hans Spil os en uafbrudt Række af ſlige, et harmoniſk Rythmus i alle Bevægelſer, hvorved det Hele da atter vender tilbage til Naturen, ſom denne Spillemaade, enkelt taget, reent ud ſtriber imod.

I denne Deel af Kunſten kan det være

muligt, at Talma kun har naaet, ja maaskee overgaaet sine Forgiængere, men ham egen er vel det Studium af Kostumet, hvori han er uovergaaelig, som og at han paa ægte Kunstner-Viis behandler det som skion og maleriſk Natur, hvad de øvrige maaskee kun vilde have anseet for blot Anstand og Helteværdighed.

Det, hvori han i Særdeleshed synes at være gaaet nogle Skridt videre, er Sandhed og Styrke i Udtrykket. Man seer, at han ei har studeret blot andre Skuespillere, hvilket er de fleste herværende Skuespilleres Maade, som sammensætte deres Spil i de fleste Roller af Traditioner, men at han har studeret Naturen selv, og det er ei usandsynligt, at Revolutionens Begivenheder have givet ham rigt Stof hertil.

Hans Minespil er ubeskrivelig udtryksfuldt, hans Gebærder naturlige og mindre regelmæssig afmaalte. Han lader ei Tilskueren kiølnes et Øieblik, men henriver

og ryster ham. Det blot Rørende, troer jeg, vilde mindre lykkes ham.

Han tager sig flere Friheder, end den franske Skueplads ellers tillader. Han taler virkelig med Stykkets Personer, og ei med Tilskuerne; som her endnu for det meste er Skik. — Naar han har Leilighed dertil, gior han nogle Skridt mod Baggrunden af Theatret, og vender Tilskueren Ryggen; i enkelte Malerier bliver han ikke staaende som en Støtte, endog naar Publikums Bifald afbryder ham: kort, han er langt friere og naturligere, end sine Medbrødre.

Nogle have vildet paastaae, at han har dannet sig efter den engelske Skueplads; men denne Paastand synes ugrundet. Rigtig nok er han for største Delen opdraget i England, men da han dengang endnu ei havde bestemt sig for Theatret, har han, som jeg selv har hørt ham beklage, ei kundet høste nogen Nytte af den derværende

Skueplads *). Hans egentlige Underviisning, som Skuespiller, har han faaet i den dramatiske Skole, som var til forend Revolutionen, og hans særdeles Lærer var Dugazon, en god komisk Skuespiller, og som ogsaa forresten skal besidde megen Theaterkundskab.

Hans sædvanlige Roller — saavidt jeg kiender dem — ere: Titus i Brutus; Nero i Britannicus og i Nero og Epicharis, Orest i Iphigenie af de la Touche, Aegisth i Agamemnon, Macbeth, Othello i disse Stykkers Omarbeidelser af Ducis,

*) I et Hefte af F. Schlegels Europa findes en modsat Efterretning. Der hedder det (i Anledning af Ducis franske Hamlet, som spilles med meget Held af Talma, der endog i sin Rolle har vovet, at indbringe Ting af Shakspeare, som Ducis har udeladt, f. Ex. Monologen: "at være eller ei" o. s. v.) "at denne Skuespiller har spillet i England, og efter egen Tilstaaelse lært meget af de engelske Skuespillere." Overs.

Carl den 9de i Cheniers Stykke, Moncassin i Venetianerne af Arnault, (et Skuespil, som røber meget tragisk Talent) o. s. v.

Carl den 9de har først skaffet ham Navn, endskiøndt han ogsaa forhen, da han paa Grund af sin Ungdom, kun fik Biroller, allerede forstod at hæve nogle af disse meget.

Hans Organ, som maaskee ei har et særdeles stort Omfang, veed han at bruge med megen Kunst, og der er en uendelig tragisk Tone deri, som umiddelbar griber vort Inderste.

Talmas Styrke overhovedet ligger vel i Udtrykket af de høitragiske, mørke, og melancholske Momenter, hvor Sielen og Lidenskaben ruge over sig selv, og den sidste endnu holdes tilbage. I det mindste har han paa disse Steder giort et større Indtryk paa mig, end der, hvor Lidenskaben bryder ud i Heftighed; endskiøndt han ogsaa der ei allene besidder den nødvendige Ild,

men stedse med Viisdom og Maadehold beherſker ſig ſelv. — Jeg tør ei ſige, om det blot Ømme og Rørende vilde lykkes ham.

Jeg har først her lært at kiende et meget besynderligt Stykke, Abufar af Ducis. Deels Mangel paa Handling, og deels Opløsningen berøve det næsten Adkomst til Navn af Tragoedie; men det mangler ei tragisk Stof.

I en arabisk Horde-Anførers Familie forelske Broder og Søster sig i hverandre. Broderen flyer, for at undgaae sin Lidenskab, men netop denne driver ham tilbage; og da han heller ikke nu paa nogen Maade kan haabe, at vorde lykkelig i sin Kierlighed, saa beslutter han endelig, at flygte paa ny. Han betroer sin elskte Zulima denne Plan, og hans Fader, Abufar, erfarer nu Hemmeligheden. — Det opdages endelig, at Zulima er kun et Pleiebarn, og ei hans Søster, og derpaa forenes begge de Elskende.

Dette er den simple Plan til dette synderlige Stykke, som er riigt paa skiønne Vers og digteriske Beskrivelser, og som paa en Maade bliver indviklet, ved Hielp af en Episode.

Pharan — den flygtende og tilbagevendende Søn — spilles af Talma, og den lykkes ham fortræffeligt. Den frygtelige, sorte Stemning, som haabløs Fortvivlelse, en af Guder og Mennesker misbilliget Lidenskab, Skilsmisse fra en elsket, efter hans Folks Sæder, næsten som en Gud tilbedet Fader, og endelig Beslutningen til Flugt i Ørken, uden Tanke om, at vende tilbage, indskyder Sielen, ved han at skildre paa saadan en Maade, at man ganske sætter sig ind i hans Stilling, og henrives af Medfølelse.

Jeg har ogsaa seet Talma med stor Fornøielse i Cid. Han havde — og det er meget sagt — Værdighed nok til ei at lade det Gigantiske i dette Stykke falde

i det Latterlige. Den Scene, hvor han kiæmper mellem Ære og Kierlighed; den Scene, hvor han træder ind i Chimenes Huus, og flere, spiller han mesterlig. Hvad skal man overhovedet sige om dette Stykke? Der hører dog noget til at vove saadant et Stof, og tildeels saadan en Udførelse, og desuagtet endnu opvække Deeltagelse og Beundring her! —

Hele Talmas Væsen er ædelt, og viser Characterens ægte Værdighed, ei den blot arvede Heltestolthed. Han er i Alt naturligere og friere, end de øvrige franske Skuespillere; men ogsaa hos ham er Natur-Udtrykket af Lidenskaben stærkere, end vi i det mindste altid ønske det. Hans Siels Arbeiden viser sig ofte for stærk for os i hans Aandedrag og Stillinger; hans Ansigtstræk røbe sand, dyb Lidelse, og naar Homers Helte ei skye at græde, skyer den franske Skuespiller ei at vise Lidenskabens physiske Anstrengelse, om han end, ved at synke under den, falder i det Umandige. —

Ja, han vogter sig endog ei altid for uæstethiske Ansigts-Forbreininger. Hans Spil udtrykker altsaa meer Lidenskab end Character og Gemyt, og Lidenskaben meer i dens physiske Yttringer, end i dens indre Stikkelse, dens Virkninger paa Følelsen. Han forestiller mindre det idealske Menneske, end Naturmenneskets.

Overdrives denne Maneer, er den afskyelig, og hverken Natur eller Idealitet, men den med synlig, og altsaa naturligviis manierert, Kunst efterlignede gemene Virkelighed.

Styres den af naturlig og æstethisk Følelse, saa gior den stor og stærk Virkning; men jeg i det mindste har altid troet at føle derved, at Sielen ikke ganske bliver tilfredsstillet, og at man endnu venter noget høiere.

Hvad der gior, at jeg sætter saa høi Priis paa T a l m a s Spil, fremfor de øv-

rige franske Skuespilleres, er, at han saa fuldkommen forstaaer: at sammensmelte det Maleriske i Stillingerne, og Udtrykket af Følelsen med den Høitidelighed, man paa ingen Maade tør betage den franske tragiske Skueplads, da engang dets Digte selv alle ere beregnede derpaa.

Aphorismer.

De bedste prosaiske Oversættelser af et Digt ligne Vrangsiden af virkede Tapeter.

* * *

Moralske Sententser og almindelige Betragtninger ere den forlegne Forfatters kiedsommelige Udflugter.

* * *

Joseph den 2den betiente sig af Skuepladsen, som et Middel til at fremme det tydske Sprog blandt sine ikke tydske Undersaatter. Har nogen Monark i Verden viist sin Nations Skueplads slig Ære?

* * *

Natur og Grazie maae gaae Haand i Haand. Intet Kunstværk duer, som ei søsterlig forener begge.

* * *

Gode Digtere gjøre gode Skuespillere.

* * *

Intet er stort uden det Sande.

Et Stykkes Tittel, siger Lessing, skal ikke være en Kiøkkenseddel. Jo mindre den røber af Indholdet, jo bedre.

* * *

Intet er uudstaaeligere i Kunsten, end det Middelmaadige.

* * *

Sandhed, dannet ved Skiønhed, er Skuespilkunstens Grundlov.

* * *

God kan man kalde den Skuespiller, som med Anstrængelse og Kunstflid stræber at bøde paa Mangel af Genie; som ogsaa søger Naturen, og offrer i dens Helligdom, men kun ad den Vei, Reglerne vise ham; som ei fordærver nogen Rolle, og nu og da forstaaer at vække meer end Beundring, men virker kun sielden med Begeistringens Almagt paa Tilskuerens Siel.

* * *

Mellem den store og den gode Skuespiller, er Forskiellen den samme, som mellem Natur og Kunst. Kunsten ska-

ber Ting, som ligne Naturen; men den kan ei indaande dem den indre Kraft, og det Fylde af Liv og Skionhed, hvormed Naturen udstyrer sine Yndlinger.

* * *

Menneskekundskab er Skuespillerens vigtigste Egenskab, da han skal fremstille Mennesker. For at lære at kiende Andre, maa man først kiende sig selv.

* * *

Det sikkreste Beviis paa, at en Skuespiller ikke duer, er, naar han ei kan taale Daddel.

* * *

Naar Dievelen vil besnære, paatager han sig Dydens Maske. Denne Bemærkning gielder de Skuespillere, som i Skurkeroller giøre sig megen Umage for, ved deres første Indtrædelse paa alle Maader at lade Publikum forstaae, at de ere Skurker.

* * *

Kunstneren skal offre til Gratierne; men deres Altare staae hverken i Kroer eller paa Kaffehuse.

Den Skuespiller, som paa Scenen tillader sig uanstændige Miner, Gebærder eller Ord, fortiener ei meer at revses af Kritiken; men af Øvrigheden.

* * *

Til et fuldendt Kunstværk hører forenet Anstrængelse af alle Kræfter, og hvert af Skuespillerens Kunstværker bringer ham nærmere Graven. Beviis herpaa er det stønnende Bryst, den heftige Puls, og det rystede Nervesystem efter enhver med Ild og Kraft udført Rolle: og dog kan han ikke sige: "dette Værk skal overleve mig!" Hans Kunstværk forsvinder, som et Smiil gaaer over Menneskets Ansigt. Derfor tale det sieldne Talents Ven og Beundrer ogsaa et taknemligt Ord om dem, som har været.

* * *

Til enhver Kunstøvelse hører den Overbeviisning, at man giør det godt, hvad man har at giøre.

Den Skuespiller er liden, som kalder nogen Rolle liden, og behandler den, som saadan.

* * *

Den bedste Dommer, man kan give Skuespilleren, er hans Med-Skuespiller.

* * *

Flye Smigreren; han qvæler al opspirende Kunst. Glæd dig kun ved den Kienders Roes, der er ligesaameget Sandhedens som Kunstens Ven.

* * *

Der gives Skuespillere, hvis hele Værd bestaaer i en god regelmæssig Bygning, et smukt Ansigt, og et let Gebærdespil. Man kunde kalde dem Skuespillere for Øiet. Disse behage let: alt, hvad de giøre, bliver smukt, om det end er nok saa urigtigt. Andre, som mangle denne Gave, men som udtrykke hvert Ord med Sandhed, sætte sig ganske ind i Rollens Aand, og fremstille Characteren efter Digterens Idee, kunde man kalde Skuespillere for Sielen. Disse sidste maae moisommelig kiæmpe for

Bifald, og kun vinde det hos faa, paa Scener, hvor nogle af første Klasse har bygget Rede.

* * *

"Huset er tomt, for hvem skal man arbeide?" Denne Undskyldning er Dovenskabs Hovedpude.

* * *

Et godt Stykke, af en tænkende Digter, vil ei blot memoreres; det vil studeres. Hovedet, og ikke Lungen, skal vise sig i Forestillingen. I Spektakelstykkerne udfylder Pyntekonen og Garderobemesteren mangt et tomt Hul.

* * *

Roller, som ei engang kan mislykkes Stymperen, er den sande Skuespiller aldrig stolt af.

* * *

En Monolog er en Samtale med sig selv, og ei med Publikum.

Mangen Skuespiller glemmer, over sin egen dyrebare Person, den Person, han skulde forestille.

* * *

Det sikreste Middel til at synes et adelt Menneske, e at være det.

* * *

Besidder du endog Ekhoffs, Schröders og Iffl ands Talenter samlede, og du kan ei din Rolle, vil du kun kiede dig selv og Tilskueren.

* * *

Der gives unge Skuespillere, som idelig ville kun glimre paa Scenen, og hvis smaalige Forsængelighed, at lade sig beskue og beundre i lutter elskværdige Roller, er deres fornemste, og som oftest deres eneste Kald for Skueplabsen.

* * *

Arbeider Skuespilleren ei for Ære, men blot for det daglige Brød, er han ei meer, end enhver anden Daglønner.

Naar Digteren sover, maa Skuespilleren vaage. Sove begge — da god Nat, dramatisk Kunst!

* * *

Ædle Sentiments maae siges, uden al Prætension. Det i Sandhed ædle Menneske præker aldrig Moral; hans Vandel er hans Moral.

* * *

Vil du undgaae Monotonie, saa træng blot ind i din Forfatters Aand.

* * *

Jo venere du føler det Skiønne, deste ædlere bevæger du dig.

* * *

Jo dybere Følelsen er, jo simplere er Udtrykket.

* * *

Kun for saavidt Lidenskaben ei falder i det Hæslige, er den en Gienstand for Kunsten.

Pauserne ere Trappetrin fra een Affect til den anden.

* * *

Enhver Lidenskab, saasnart den overskrider det Skiønnes og Anstændiges Grændser, bliver, efter Omstændighederne, oprørende, ækel eller foragtelig.

* * *

Hvordan skulde Skuespillerne lære den store Verdens Tone? Hvor have de Adgang til den store Verden? og sæt endog de havde, saae de derfor denne Verden i dens sande Skikkelse. — Saasnart Skuespilleren eller en anden Kunstner træder ind til Stormanden, paatager denne sig Protections-Minen; og saa er al den fine Verdens Lethed borte; Protections-Minen giør ham til en stiv Trædukke. Den Skuespiller, som nu copierer ham med denne Protections-Air, og troer at fremstille den store Verden, troer feil; thi han copierer den i en Stemning, hvori den ei mere er sig selv.

Den bedste Klædedragt er ei den, som klæder dig bedst, men den, som bedst passer til din Rolle.

* * *

Det dødeligste Saar for et Theater er hyppig Afvexling af Skuespillende; thi al Afvexling er Ensemblets Fiende.

* * *

Skiøndt kun faa Skuespillere ere Kunstnere, vinder en Direction dog altid ved at behandle dem som Kunstnere. Den kan da fordre af Skuespillerne, hvad den har viist dem: Humanitet.

* * *

En Forestilling uden Ensemble er et Legeme uden Siel.

* * *

Skuespilleren maa altid arbeide for det Heles Virkning. Han kan endog — hvilket er et sieldent Tilfælde — spille sin Rolle for godt.

Kun da er det en Directeur tilladt at forandre et Stykkes Titel, naar denne Forandring er til Digterens Fordeel, eller udfordres af Tid, Sted og Omstændigheder.

* * *

O! I Directeurer! O! I Principaler! Jeres Iver for Skuepladsen er kun Charlatanerie, saalænge I ei bringe det dertil, at enhver retskaffen Mand, uden den ringeste Bebreidelse, kan betræde den!

* * *

For Skuespilleren er det Publikum det bedste, som besidder baade Smag og Billighed.

* * *

Lune, Stemning er et Speil, som saa let bliver dunkelt, og som intet Menneske bærer gjennem Verden bestandig lige klart. Hvi skulle vi da altid af Skuespilleren forlange mesterligt Spil, som ei er muligt, uden god Stemning og Aandsrolighed?

Ei enhver Kunstelsker er Kiender. Ei enhver, som føler eet Stykkes Skiønheder og een Skuespillers rigtige Spil, kan derfor bestemme alle andres Værd.

* * *

Den, som har en eensidig Smag, har ingen Smag, men desto partiskere er han. Den sande Smag er den almene, som udbreder sig over Skiønheder af enhver Art, men forbrer af hver kun saa megen Fornøielse og Glæde, som den i Følge sin Art kan give.

* * *

Man maa være tilfreds med et Stykkes Forestilling, naar iblandt fire, fem Personer et Par have spillet fortreffeligt, og de øvrige godt. — Den som støder sig saameget over en Begynder eller en maadelig Skuespiller i en Birolle, at han rynker Næsen over det Hele, han reise til Utopia, og besøge de fuldkomne Theatre, hvor selv Lysepudseren er en Garrick.

Bifald, som skal opmuntre, skader tidt meer end gavner, da Skuespilleren tidt, foruden det, som tilkommer hans Talent, ogsaa skriver det paa sin Regning, som Publikum tilstaaer Digterens Genie.

* * *

Ofte er Bifald kun en Gield, Skuespilleren har tilgode for Roller, han for længe siden har spillet.

* * *

Det er sandelig sørgeligt for Skuespilleren, naar den offentlige Stemme — det eneste Tegn paa Bifald — erklærer sig blot for Harlekinader og svulstig Deklamation, og forbigaaer Mester-Værker med Taushed. — Held ham! hvis han ei lader sig lede vild heraf, hvis han har nok i Følelsen af sit eget Værd.

* * *

Jeg kan ei — siger Lessing — giøre en Skuespiller eller Skuespillerinde en meere

smigrende Compliment, end den, at jeg anseer ham for fri for al usel Forfængelighed og Irritabilitet, at Kunsten er hans høieste og eneste Maal, at han gierne hører sig fri og offentlig bedømt, og vil hellere nu og da bedømmes falsk, end slet ikke bedømmes!

Distichen.

1.

Altid stræb til det Hele; og kan et Heelt du ei vorde,
vel! da som tienende Leed føie du dig til et Heelt!

2.

"Hvem du skal troe, min ærlige Ven?" Det kan jeg dig sige:
Livet! — Det lære dig kan mere end Lærer og Bog.

3.

Ingen ligne den Anden; dog hver den Høieste ligne.
Hvordan kan det skee? Enhver være fuldkommen i sig!

4.

Alskens grundig Discours forslaaer ei til Verdens Forplantning;
Alskens grundig Discours bringer et Kunstværk ei frem.

5.

Roes blot for Barnet de Dukker, hvortil
det sin Skilling forøder;
Sandelig! Kræmmer og Børn vil da som
Gud dig ansee.

6. *)

Alle stræbe og ile og søge og flye her hver-
andre;
men den speilglatte Vei venlig begrændser
enhver.

7.

Blandt hinanden glide de, Mester ved Lær-
lingens Side,
og det sædvanlige Folk holder sig i Midten
op.

8.

Hvad Enhver formaaer, han viser her:
Roes eller Dadel
sinked' ei denne, og hiin stynde til Maalet
det ei.

*) Disse Districha ere uddragne af Göthes fire Aarstider. De nu kommende ere af Vinteren, og Læseren seer lettelig, at Scenen er den tilfrosne Flod, og Skøiteløberne de handlende Personer.

9.

Jer, I Fuskerens Talsmænd, I Mest'rens Forkleinere, gad jeg
see her paa Flodbredden staae, tause, med afmægtig Nidt.

10.

Lærling, du vakler og noler, og skyer den glattere Flade.
Rolig! Du vorder endnu Banens og Mesterens Fryd.

11.

Vil du alt tee dig stirlig, og er ei skikker? Forgieves!
Kun af den fuldendte Kraft hæver det Skiønne sig frem.

12.

Det er en Dødeligs Lod at falde. Saa falder paa Banen
Mester med Lærling; dog hiin styrter med svarere Fald.

13.

Falder dierveste Løber paa Banen, leer man paa Bredden;
som man ved Øl og Tobak haaner den tabende Hær.

14.

Freidig paa Banen gliid, giv Raad den vordende Lærling,
glæd ved Mesteren dig: saadan du nyde din Dag!

15.

Svøm kun, du mægtige Fisklump! og naaer du ei didhen, som Fisklump?
Vel! som Draaber du dog kommer i Havet tilsidst!

Rurik og Helge.

Udkast til et Sørgespil; efter Saxo, Samsøe, Suhm, og egen Phantasie.

Første Akt.

Leire. Efteraaret 660.

Efterat Leire-Kongen Halfdan var dræbt i et Søeslag imod Uplands Konge Særle, blæve hans Sønner Rurik og Helge Konger i Leire. Rurik, som den viseste, herskede til Lands; Helge, den tapperste, til Vands. Rurik var af Naturen øm, alt for øm for sin Tidsalder, sværmerisk ædel, tungsindig og fuld af Mistillid til sig selv. Hans Samtidiges Sæder og Tænkemaade vare ham modbydelige; og han beherskede dem med den reneste Retfærdighed, uden at kunne elske dem. Rurik var en elskværdig Halvgud mellem raae Krigsmænd og Søe-

røvere: Helge rask, kiæk, stærk, tapper, aabenhiertet, uden Svig, høimodig. Den Tid havde Ivar Vidfadme, Nordens største Erobrer ved Krig og List, undertvunget Sverrig, Reidgothland, Jylland o. s. v. Havets Perle, Sicilland, fristede hans Erobringssyge. Men saa mægtig han end var, fandt han dog ikke for godt, at bekrige et Folk, som tilbad Fredsfyrsten Rurik, og ansaae Helge for uovervindelig. Han valgte en længere, men sikker Vei. Paa et Søetog til Sverrig lærte Helge at elske Audur, Ivars Datter. Ivar afslog hans Begiæring. Vildt sværmede Helge omkring paa Havet, for at glemme. Imidlertid havde Ivar selv givet Anledning til, at Rurik, uden at vide noget om Helges Lidenskab, friede til Audur. Hun opofrede sin Kiærlighed til Helge, og blev Ruriks troe og ædle Kone. Hvor forstenet blev Helge, da han kom tilbage, og fandt Audur i sin Broders Arme! Fra den Tid af vidste Ivar ved en Helvedesliist at vække og nære Ruriks Skinsyge, hvorved begge Brø-

dre tilsidst styrtede sig i hans Snarer, i Graven.

Audur er allerede i nogle Aar gift med Rurik, og har en Søn, som, efter Krønikens Udsagn, for sin Alder var meget stor og stærk, og lignede Helge, den siden saa berømte Harald Hildetand. Det er Efteraar, og Helge er kommet tilbage fra et Søetog med Seier og stort Bytte.

1. Aslaug vil trøste sin Pleiedatter, vil vide Audurs Kummer, som overvælder hende meest, naar Helge vender tilbage.

Expositionen. Hun elskede Helge, og blev Ruriks Kone. Hun overvandt sin Kiærlighed, og kan dog ikke vinde Ruriks Tillid. Mandens tiltagende Melancholie, enkelte Glimt af Skinsyge, saa modstridende med hans ellers saa ædle Sindelag. Aslaug giætter paa Ivars Stallar, den træske Sigurd, der levede i Leire, før at udføre Ivars lumske Anslag. Hun trøster

Audur, ved at betroe hende den helligste Hemmelighed, hun eier, de sublimeste Sandheder af en fremmed Troe, hendes Mand har lært at kiende, da de Danske beleirede Canterbury, og den hellige Viganius paa Muren prædikede for dem med saadan Kraft, at de Seirende droge tilbage. Hun lover en Nat at bringe Eremiten Gram med, som af Odins Præster er erklæret for fredløs, og lever hemmelig i Helges Skov.

2. Den lille Harald fortæller, at Farbroderen har skiænket ham en Bue, har lovet ham Rolf Krages Sværd, om han blev tapper og høimodig o. s. v.

3. Sigurd melder Rurik. "Behøves da et Sendebud imellem mig og Rurik?" "Mener Dronningen ikke, at det i visse Tilfælde kunde behøves?"

4. Ruriks Skinsyge ved at høre den lille Haralds Fortælling. "Holder du da saa meget af din Farbroder?" "Ja, han

holder ogsaa af mig. Han lærer mig at svømme, o. s. v. Alle Kiæmper synge Viser om ham. Men du, du er aldrig lystig. Du synger aldrig Viser, og man synger ingen Viser om dig. Kom, Fader, vil du engang synge den smukke Vise om Helge, da han slog den russiske Søerøver Rotho." Ruriks tiltagende Harme.

5. Audur bortfierner de Andre, for at tale i Eenrum med sin Mand. En pathetisk Scene. "Lad aldrig fremmed Mand træde mellem dig og mig. — Jeg agter ikke Sigurd: men jeg bør ære din Faders Stallar. For din Skyld lader Ivar leve sin Stallar i Leire. Hvad skal han her? Vogte over din eller min Hader? Og du selv, er du mistroisk imod en Mand, som din Fader har sendt. O! at en Konge drømte om, at blive lykkelig ved Gienkiærlighed!"

6. Harald trækker Helge ind. Han skal opmuntre Faderen. Audur tager sin Søn med.

7. Helge og Rurik. En stærk Scene imellem Brødrene. Helge forlanger sin Broders Eed, aldrig at høre paa Fremmedes Fortællinger, uden at høre ham tillige. Frimodighed og indbyrdes Tillid. De helligholde deres Ungdoms Erindringer, og sværge hinanden evigt Venskab.

8. Sigurd næsten aandeløs. Ivar kommer med en Flaade. Han stevner Leirekongen for sin Domstoel. Han vil haandhæve sit Huses Ære. — Hvad betyder denne mørke Tale? Hvo tør stevne Skioldungen?

Anden Akt.

1. Rurik har sendt Helge med 12 af sine Kapper til Ivar, for at indbyde ham. "Skulde Audur elske Helge mere end mig? Han vilde blive lykkelig med hende. Min Død skulde skiænke ham Audur og Thronen." Monolog over Menneskets Bestem-

melse, over Liv og Død. "Aldrig skiælvede jeg for Døden i Slagets Bulder."

"Hvorfor ryster denne Haand, naar den skal slænge denne trykkende Byrde hen? Livet er en Gave, jeg aldrig har bedet om; jeg giver den Odin tilbage. Vil Odin tage imod en Feig? Dog . . . . maaskee . . . kommer Ivar som Fiende, maaskee kan jeg finde min Valkyrie i Slaget."

2. Hagen, begge Brødres Pleiefader, en ærværdig Olding. Rurik udøser sin Smerte. "Kan Audur elske mig? Var Helge ikke altid større? Qvinden aabner Øie og Hierte kun for Tapperhed og Styrke. Kongens Arbeide, Fredstyrerens Hæder, glimrer ikke. Hænger hun ikke mere ved sin Harald end mig? Kun Moderhiertet binder hende til Rurik."

Hagen advarer ham, at vogte sig for Stallar Sigurd.

3. Den Skinsyge skiælver for sin Vanære, og higer efter den giftfyldte Kalk, der skal dræbe ham. Rurik lader kalde paa Sigurd, for at udforske Ivar's Hensigt. Sigurd aabenbarer, at Helge har elsket og friet til Audur førend Rurik; at han har dulgt dette for Broderen; at han har havt hemmelig Omgang med Audur, selv da han friede for sin Broder, og førte hende fra Sverrig til Leire; at Rygtet mumler derom, at Ivar rimeligviis vredes, fordi Kongedatterens Rygte bør være ubesmittet.

4. Ruriks Sindsbevægelse. "Saa er det vist, at Audur elskede Helge, førend hun kiendte mig? Og hun blev min Kone?"

"Gyselige Falskhed! Og Helge! Hvad er Dyd og Liv og Lyksalighed, naar Audur og Helge bedrage?"

5. Helge med Kongens Kapper tilbage. Ivar vil ikke komme, førend Rurik og Helge

ere mødte for ham i Leiren ved Isefiorden. Helge seer Kongens Uroelighed, og skikker Kæmperne bort.

6. Erklæringsscene. Kuriks Bitterhed. Helges høimodige Forsvar. "Du var syg: kunde jeg betroe dig min Ulykke, som i dine Øine var Brøde?" Kongens stigende Harme. Helge vredes tilsidst over Broderens Miskiendelse. De skilles ad i yderste Vrede.

7. Skuepladsen forvandles til Isefiorden. Ivars Leir. Ivar og Sigurd. Erobrerens Character, Hensigt. Planens Fuldførelse nær. Sielland hans, og Sigurd Jarl, maaskee Auburs Ægtefælle.

8. Hagen. En høitidelig Scene. Oldingen forlanger Sigurd afstraffet, vil mægle Fred. Sigurd skal kalde sin Bagvaskelse tilbage, eller slaaes med ham.

Tredie Akt.

Lunden ved Dronningens Fruebuur.

1. Rurik eensom, overveier sin Skiebne. "Jeg skulde miskiende min Broder? Maatte han ikke elske Audur, da han kiendte hende, førend han kunde formode, jeg vilde frie til hende? Han var eene med hende paa Skibet. Begge unge, begge lidenskabelige. Hvo kan modstaae den første Kiærkighed? Om de nu ogsaa faldt? Ha! de burde tilstaae deres Forbrydelse. Audur var da med Rette Helges Eiendom. Og jeg skulde miste Audur? Her og i Himle? Jeg vil hen, høre af hende selv, om hun elskede Helge. Der er Lys i Fruebuuret. Saa silde?"

2. Sigurd er hemmelig fulgt efter, og har foranstaltet følgende Optrin. To halvbeskienkede Kæmper gaae forbi; da de see Lys i Fruebuuret, begynde de at haane Rurik. "Nu er Helge vist hos Dronningen. Den Daare, som holder Harald for sin

Søn. Han blev til, da Helge var paa Skibet ene med Audur. Hun har jo siden ei faaet flere Børn. Hun burde være Helges Kone. Skiønhed burde være Heltens Løn."

3. Rurik vil tugte dem. De fægte. Sigurd render til, raaber: "vil I myrde Kongen?" og jager dem paa Flugten.

4. Sigurd opflammer Ruriks opbragte Sind end mere.

5. "Tys! hvem gaaer der ud? En Mand!" — Eremiten, som bekiender med en Martyrs Heltemod, hvem han er, at han lever hos Helge, at han har været hos Dronningen, for at lære hende Viisdom, o. s. v. Sigurd overbeviser Kongen om, at han er Helges hemmelige Sendebud til Dronningen.

6. Ruriks Hierte vakler mellem Selvmord og Hevn.

7. Gram har fundet Helge, og æfter hans Vidnesbyrd for Kongen.

8. En stærk Scene mellem Helge og Rurik. Helge forlanger Sigurds Fred. Kongen vil forsvare sin Svigerfaders Stallar. Helge lader Sigurd afvæbne og bevogtes, at han ikke skal undflye, førend han møder. "Hagen skal ikke fornedres ved en Kamp med Midgaards Ormen."

9. Et Vindue aabnes. Audur hører Brødrenes Trætte. Hun kommer med flaggrende Lokker. En pathetisk Scene,

10. som stiger til den sublimste Høitidelighed ved Hagen, der stifter Fred.

Fierde Akt.

1. Midnat. Kongens Sal. Rurik eensom. Søvnen flyer den Ulykkelige. Hans Hierte sønderrives af de meest modsatte Følelser. "Audur elskede Helge, førend hun kiendte mig? Og jeg maatte sønderslide det hellige Baand af deres første Kiærlighed? Hvormed fortiente jeg denne Helvedes ud-

søgteste Qval, at gjøre tvende Elskede ulykkelige? Kun een af os kan eie Audur. Een af os maa døe. — Men vil Helge blive lykkelig, naar Audurs Haand har kostet hans Broders Liv? — Fortiener han dette Offer? — O, kun Vished, at han er skyldfri! — Skal Ruriks Navn vanæres? Skulle haanende Sange tone ved hans Gravhøi? Skulle Uslinger kalde dig den dobbeltkronede Daare? Hæl og Død! det gielder Helges Liv!"

2. Hagen har seet Lys i Kongens Sal. Han overtaler Rurik til Rolighed. "Nattevaagen opflammer end mere dit opbragte Sind." Rurik vil tilbyde Helge Kamp. "Da falder den Overvundne uden Vanære, da eier den Seirende Audur med Hæder." Oldingen gyser ved den Tanke, at hans Helges eller Ruriks Blod skal dryppe fra Broderens Sværd. Han sender hemmeligen Bud til Dronningen.

3. Aslaug iler foran. Hun fordrer sin Fosterdatters Ære, Liv og Rolighed af

Kongen. Med Sandhedens Ild og Kraft taler hun Uskyldighedens Sag, og fremsætter Tanker, der ere store, imposante og nye for begge Mænd.

4. Dronningen, understøttet af sine Tærner. Rurik erklærer sit Forsæt. Audur sværger høitidelig, aldrig at være den Seirendes Hustrue. Hun har lært at kiende ædlere Sandheder. Men hun har taget sin Beslutning. Hun vil drage bort med sin Fader. Hun beder Kongen om sin Søn, om hans Velsignelse, om Afskeed. Ruriks Kierlighed opflammes paa ny til høieste Lue; men netop derfor ogsaa hans Skinsyge.

5. De vagthavende Kapper. Ivar drager mod Leire med sin hele Hær. Foranstaltning til Modværge.

Femte Akt.

1. Morgen. Kongens Sal med Thronen. Rurik omringet af sine Kapper og

Kæmper. Ivar med sine Stridsmænd. "Som Ven kunde jeg ikke komme til Leire, saalænge min Datters Rygte er vanæret. Nu kommer jeg som Konge, maaskee som Fiende. Jeg fordrer Sigurds Frihed." — Helge: "Det er Sigurd allene, der har udspredt vanærende Rygter. Han slipper ikke, førend han har følt Vægten af Rolf Krages Sværd. — Rurik træder mellem dem. Ivar: "Konge, Helge, lad mig tale ene med Eder."

2. Ivar: "Rurik, du allene seer ikke din Skam. Tvende Kongeriger synge Spotteviser om dig. See paa Harald. Ligner han ikke sin Fader? Han er Helges Søn!" — Ivar iler bort.

3. "Faderen selv? Død og Helvede! saa døe, Forræder!" — Rasende stikker han Helge ihiel, som døer med Tilgivelse paa Læben. Affindighedens første, græsselige Udbrud.

4. Hagen har befriet Sigurd, for at kæmpe med ham, og har overvundet For-

ræderen. Rurik: "du fordrer din Søn tilbage? Jeg iler efter ham. Jeg skal hente ham tilbage." — Rurik falder ved Brødrenes Liig.

5. Audur. — "Holder Dronningen tilbage!" — Hendes vilde Smerte. — Aslaug.

6. De Danske have drevet Ivars Hær paa Flugten, udraabe Harald til Leirekonge, og Hagen til hans Formynder. Ivars Anslag er mislykket, og Sigurds Forræderie straffet.

Carl Egholm.

Min Ven! omsider brast Dit huldе Øie,
og Døden standsede Dit Hiertes Slag!
Du gik fra denne Verdens Qval og Møie
fra Sygdoms Mørke ind til Himlens Dag!

Dit Hierte, Egholm! var Din bedste Hæder;
Din Vandel er et Blomster paa Din Grav;
ak! bitter Graad Dit kolde Liig nu væder!
for tidlig Herren tog det Liv han gav!

See, Dine Venner veemodsfulde skue
henad den Vei, hvortil vort Blik ei naaer;
o, kunde Taarer tænde Livets Lue!
o, kunde Støv forlænge Støvets Aar!

Og Du, hans Huustro, ædle Dannequinde!
som trolig dyrkede Dit høie Kald,
lad kun Din Graad paa Ligets Kinder rinde;
Din ømme Pleie lindrede hans Qval.

En Krands Thalia paa hans Urne hænger
og sukker: "ak, han var min elskte Søn!
til Eviggrønt hans Gravhøi ikke trænger:
i Mindet om hans Idræt er hans Løn!" —

Han stunded' til det Maal i Musens Tempel,
som kun for Kunstens ædle Søn er til;
og rene Hjerters Bifald er det Stempel,
som Sandhed paa hans Gravsteen præge vil.

Sødt slumre Du i Graven, som Dig dækker;
en Vennekreds staaer sørgende om den.
Den Røst, som af Din blide Søvn Dig vækker,
den er vort Haab! den samler os igien!

Philip Barth.

Skal da Døden Livets Fakkel slukke
midt i Mandens bedste Styrkes Vaar?
Fødtes vi da ene for at sukke
ved at see Alt Levende forgaaer? —
Livet er en Vandring mellem Grave,
hvoraf Døden rækker Leen frem.
Vi kun Blomstre er i Livets Have;
i den Jord vi spired' er vort Hiem.

Alt for brat det Hierte maatte briste,
som i Livet varmt og kierligt slog!
Altfor tidlig maatte vi Dig miste!
Herren altfor snart sin Gave tog!
Elskte Barth! vi ved Din Gravhøi græde,
skiøndt Du nu har endt Din Qval og Harm:
Venskabs, Broderskabs og Konstens Kiæde
gik fra vore Siele til Din Barm.

Men et saligt Haab fra Himlen smiler;
det forjætter os at sees igien!

I det Moderskiød, hvor Du nu hviler,
alle Støvets Børn skal segne hen.
I det store Bud, som Livet ender,
ligger Billedet af Almagts Navn:
thi det Salighedens Stierne tænder
og os aabner Din og Himlens Favn!

Til Knudsen.

(Efter en Forestilling af Joden).

Ved Knudsens Byrd Thalia raabde fro:
"han er min Søn! — han mig tilhører ene!" —
men Sønnen ikke blev sin Moder tro;
thi hans Schewa tilhører Melpomene.

Epilog,

fremsagt af Jomfru Binther.

O, ædle Kreds! med Fryd mit Øie hviler
paa hver Veninde, hver en Ven, som her
med kierlig Skaansel til min Stræben smiler!
hvis Dom og Yndest giør mig Kunsten kier!

Her blomstrede min Vaars og Sommers Glæder!
og Vintren venter mig paa dette Sted!
Saa kiert det er mig! Naar jeg her fremtræder
jeg endnu Venner seer, som mine første Fied
paa Banen lettede; veiledede den Svage,
og viiste mig det Maal, vi stunde til,
den Tanke, som forsøder mørke Dage:
"vi virke Gavn og Glæde ved vort Spil!"

O, kunde dog det rørte Hierte tale,
og giorde Følelsen ei Læben stum,

af Hiertets Fylde skulde jeg da male
den Tak, som i mit Hierte mangler Rum!
jeg kan det ei! lad da min svage Stemme
et helligt, ærligt Løvte give Dig,
o, ædle Kreds! at jeg skal aldrig glemme
Din Ynbest! — den allene gior mig riig!

Epilog,

fremsagt af Skuespiller Foer-
som efter hans Benefice.

Hvor lang, hvor vanskelig den Bane er,
som Scenens Musa gav sin Søn at vandre,
saa tidt, saa sandt forkyndtes her af Andre,
hvem dertil hun gav Ret og Kald og Værd.
Ei sømmer den, som selv saa nylig saae
sig Banens Skranker aabnede at blive,
did Veien at udmaale og beskrive,
hvor Clementins og Roses Minder
staae:
Nei, kun den Gunst, den Overbærenhed,
der aarle har paa Banen ham modtaget,
der har saa huldt, saa moderligt ledsaget,
fremskyndet, muntret, lettet hvert hans
Fied; —
den Hyldest, som ham vises her i Dag,
den Kreds af Kunstens Venner og Veninder,
kom han at takke for; — men ak! han
finder

til Hiertets Tolk sin Læbe alt for svag! —
O! som mit Fremlobs første Held den er,
saa være denne Gunst fuldbragte Vandrings Ære!
Min Stræbens Fid og Maal og Løn det være,
at vorde Dag for Dag den mere værd! —

Epilog,

fremsagt af Mad. Clausen ved hendes Benefice for 25 Aars Tieneste.

Jeg Kunstens Sol saae i min Alders Morgen,
at straale herlig over Danmark ned;
min Higen efter Maalet var mig Borgen:
"snart skal den ogsaa lyse for Dit Fied!"

Men Drømmen flygter! — Naar den Unge træder
med mere oplyst Aand paa Kunstens Vei,
han finder ogsaa Sorg blandt Scenens Glæder,
og seer det favre Blændværk varer ei.

Da er det, Ædle! Eders Dom, som leder
os overbærende ad Banen hen;
vort Liv og Idræt helliged' vi Eder,
og i hver Dommer vi maae see en Ven!

Naar Haabet om at naae til Maalet
svinder
med hver en flygtig Time længer bort,
da er det først, at Kunstens Dyrker finder,
at Kunsten er saa lang, og Livet kort!

Her saae jeg fem og tyve Aar henglide! —
I fem og tyve Aar jeg strøbde, skielved'
her! —
Med Skaansel, Landsmænd! gik I ved min
Side,
og Mindet om den her indgravet er!

Epilog,

fremsagt af Jomfru Astrup.

En Række Aar bortskylled' Tidens Bølger —
de svandt! — men saae min Flid, min Stræben her;
til første Fied min Tanke med dem følger,
og tusind Minder giør mig Banen kier!

O! den er skiøn! — men ogsaa tung at træde!
og hvad der giør den tung, forskionner den!
Vort feire Maal er virket Gavn og Glæde;
vor Løn, at Kunstens Dommer er vor Ven.

O, Fryd! jeg har en Vished i min Siel,
at mange huldе Venner her jeg skuer!

Din Ydeſt, ædle Folk! udgiør mit Held!
min Tak til Dig frem af mit Die luer!

Til Dig indvier jeg mit hele Liv! —
dets bedſte Aar jeg lagde her tilbage! —
Naar Ønen ſvigter Villien, da giv
Din Overbærelſe til Vintrens Dage!

Enkelte Træk
af
Friderik Schillers
Liv og Levnet.

He was a man, take him for all in all,
we shall not look upon his like again.
Hamlet.

Den 10de November 1759 blev Friderik Schiller født i Marbach i det Wittenbergske, hvor hans Fader da var Lieutenant i Hertugens Tieneste; men blev siden Major, Commandant paa Solituden, og Inspector over Landets Skov-Plantager. Den gamle Schiller var en Mand med et fortræffeligt Hoved; han har skrevet nogle gode Skrifter om Forstvæsenet. Moderen var en Kone med megen Aand; Digterne var hendes Yndlings-Lecture, og som Barn maatte Schiller læse Klopstok, Uz o. s. v.

for hende. — Allerede som Dreng udmærkede han sig ved en brændende Phantasie: og Propheten Ezechiel var i disse Aar hans kiæreste Læsning. En forunderlig Videlyst fremlyste af alle hans Handlinger. — Saaledes spadserte han eengang, som Barn, omkring paa Tagene i Hohenheim ved Stuttgart, for i Nærheden at betragte Ornamenterne paa Tagrenderne; og saaledes fandt man ham engang i hans 6te Aar, i det frygteligste Tordenveir, ude paa Marken i Toppen af et høit Lindetræ, hvor han var klattret op, for ret at nyde Naturens pragtfulde Rædsler.

Da Ynglings-Aarene nærmede sig, satte Faderen ham i Militair-Skolen i Stuttgart. Her kiendte man kun een Dyd, — Subordination; og kun een Forbrydelse, — fri Villie. Her tilbragte han 8 Aar; og dyrkede Lægekunsten. I et Institut, som dette, maatte en Yngling, som Schiller, føle sig i en fremmed Verden. Længselfuld søgte han en Verden, hvori han hav-

de hiemme, og han fandt den endelig i — Shakspeare, hvis Værker, med flere, denne Skoles strænge Pædagoger endog toge fra ham, og forbøde ham at læse. — Han erkiendte nu klarlig sin Bestemmelse, og meddeelte jublende denne Tidende til sin i Liv og Død trofaste Ven, den bekiendte Componist, Zumsteeg. — Nu skrev han Røverne. Den Friheds-Tørst, som aander i dette Stykke, kunde ei andet end mishage slig en Skoles Bestyrere. Han levede i det Land, hvor Schubart, tildeels for et Epigram, havde siddet 8 Aar paa Fæstningen Hohenasperg; Schiller havde desuden forhen indrykket sin Tyransang i Schubarts Chronik. Han havde altsaa ikke godt i Vente, og flygtede til Mannheim. Midlertid beholdt Schiller stedse, fra denne Skole, et stivt militairisk Præg i sit Udvortes, især i sin Gang.

Med stor Henrykkelse saae han sine Røvere opført paa den mannheimske Skue-

plads, af et Selskab, som dengang maaskee var det bedste i Tydskland; her lærte han at kiende den berømte Skuespiller Beil, og Skuespilleren Beck. Med disse to Mænd levede han i det fortroligste Venskab. Hans Enthusiasme for Skuepladsen forstærkedes. Han fik Lyst til at betræde Theatret, og yttrede det for Beck og Beil. Da sagde den ærlige Beil prophetisk til ham: "Ikke som Skuespiller, men som Skuespildigter vil De blive den tydske Scenes Stolthed." — Han forandrede nu sin Beslutning, og blev — ved den fortræffelige Dalbergs og flere Venners Bestræbelse — ansat som Theater-Digter ved den mannheimske Skueplads. Da skrev han sin Fiesko, Kabale og Kierlighed, udgav sin Thalia, og arbeidede med i flere periodiske Skrifter. I Staudlins Anthologie tog han megen Deel, og hans mindre Digte grundede allerede hans store Digternavn. — Schiller forlod Mannheim med den Beslutning, at gaae til Wien. Han kom til Mainz, hvor han havde den Lykke, at blive kiendt af Hertu-

gen af Weimar, denne alle Kunsters og Videnskabers Beskytter, hvem han forelæste den 1ste Akt af sin Don Carlos. Han blev paa sin Reise, i Frankfurt am Main, ved Göthe forestillet for den fortræffelige Enkehertuginde Amalia af Sachsen-Weimar; en Dame, han omtaler med Henrykkelse. Hun reiste just da til Italien, og Göthe ledsagede hende. Schiller pleiede tilforn at kalde Göthe "det arrogante Genie." Her lærte han at kiende ham, og disse to store Digtere knyttede da et Venskabs-Baand, som aldrig brødes. I Meiningen blev han forestillet Hertug Georg, som gav ham Løfte om Titel og Gage. Han blev ogsaa siden Hofraad, og fik af Hertugens Skatolkasse aarlig 400 Rd. Herfra drog han til Dresden. Stedets skiønne Beliggenhed, dets Kunstskatte, dets rige Bibliothek og Lærde fængslede ham. — Overalt blev han modtaget med Enthusiasme. Her sad han Uger og Maaneder begravet mellem sine Bøger, derpaa hvilede han, for at sanke ny Kraft. Da nød han det selskabelige Livs

Glæder i fulleste Maade; da udfoldede hans store Genius atter sine Vinger i den herlige, store Natur. En af hans kæreste Glæder her var, i sin Gondol at seile paa den yndige Flod, især i Storm og Uveir. Det var paa slig en Lystfart, medens Tordenen gialdede i Biergene, og Strømmen fraadede i høie Bølger, at Schiller reiste sig i Henrykkelse og tilraabte den frygtelig-store Natur et jublende: "Bravo!"

Her fortsatte han sin Don Carlos. Her skrev han sin udødelige Hymne til Glæden. Her studerte han med Liv og Siel Historien med Hensyn paa sin Carlos, hvilket Studium vi have at takke for tredive Aars Krigens, og Nederlandenes Historie. Herfra drog han til Leipzig eller rettere sagt til den yndige Landsby Gohlis ved Leipzig, hvor han levede en Sommer, og fuldendte Don Carlos. Her lærte han at kiende Jünger, hvem han holdt meget af, og hvis muntre Lune oplivede Schiller meget. Endelig drog han til Weimar, hvor Göthe,

Herder, Wieland og flere af Tydsklands störste Genier leve, og hvor han blev modtaget, som overalt. — Schiller siger selv i et Brev til sin trofaste Zumsteeg, kort efter sin Ankomst til dette Sted: "Det forekommer mig, at jeg vandrer her paa Grækenlands Sletter. Jeg tænker vist, her at ende mine Dage, og dog eengang at have fundet et Fædreneland o. s. v." Her blev han ogsaa kiendt og yndet af Geheimeraad v. Wollzogen, paa hvis Godser han levede nogle Aar, og hvis Söster siden blev Schillers Kone — et Valg, som var ham fuldkommen værdigt.

Nogle Aar efter, i 1789, blev Schiller ansat som Professor i Philosophien i Jena, hvor han holdt den fortræffelige academiske Tiltrædelses-Tale: "Hvad er, og hvorfor studerer man Universal-Historien?" Det Bifald, hvormed han læste over Historien, var vel aldrig før hørt. Siden foredrog han og Æstetiken. Den ærværdige Griesbach, Schütz, Schmid, Reinhold vare her

hans Beundrere og Venner. Her lærte han Græsk af Schütz, studerte utrættelig den kantiske Philosophie, og indgik det fortroligste Bekiendtskab med de bedste Digtere i alle Sprog og alle Tidsaldere. — Og alt dette paa en Tid, da han desuden maatte udarbeide Forelæsninger, og var yderst virksom som Forfatter. — I Aaret 1796 blev han Professor ordinarius, med 200 Rdlr. Gage. Denne Gage gav Hertugen af Weimar ham, endog efterat han forlod Jena, og den blev forhøiet kort før hans Død.

Schiller havde maaskee ei forladt Jena, hvis ei Lægerne havde raadet ham dertil, paa Grund af hans svage Helbred, og hans Ven Göthe drog ham da til Weimar, hvor han forblev til sin Død. En blidere Stemning har præget sig paa de Værker, han siden den Tid fuldendte. Blandt disse er hans Jomfru af Orleans. Han skulde reise til Dresden, og haabede, at see en Forestilling deraf i Leipzig. Han kom did.

Skuespilhuset var, den stærke Hede uagtet, propfuldt, og Publikums Forventning spændt paa det høieste. Neppe faldt Teppet efter første Act, før det Udraab: "leve Friderik Schiller!" klang eenstemmig fra tusinde Læber. Orchestret faldt ind med; Paukerne hvirvlede og Trompeterne klang. Den beskedne Digter bøiede sig fra sin Loge, og takkede; men Alle havde ikke seet den almeen Beundrede. Stykket blev endt. Da stod den store Plads fra Skuespilhuset ligened til Ranstädter Porten fuld af Mennesker. Nu kom Schiller, og paa Øieblikket dannedes der en Gade i Gaden. "Tag Hatten af!" tilraabte den Ene den Anden, og saaledes gik Digteren gjennem den beundrende Skare, som stod der med blottede Hoveder; medens Fædre løftede deres Drenge op, og raabte: "der gaaer han! det er ham!" —

Schillers Udvortes var, ved første Øiekast, ikke anbefalende. Han var høi, rank, stærkbygget, men meget gusten. Hans

Gang var stiv; men fast og mandig; hans Blik, i hans Gang, idelig heftet paa Jorden, som den dybsindige Vandrers, der overveier sin Skiebne, eller grubler over Fremtiden. Hans Hoved var høit hvælvet, med bruunt Haar, som her og der alt begyndte, at blegne. Han havde en høi Pande, stærke Øienbryn; hans Øine vare to skiønne funklende Stierner; de laae temmelig dybt; men de vare udtryksfulde, syrige, geniefulde, de aandede Kierlighed og Venskab, og indskiød en høi Grad af Tillid. Han havde en grædsk Næse, en mandig-skiøn Mund, en noget fremstaaende Hage med Smilehuller; hans Kinder og Tindinger vare dybe, og det talende Ansigts Farve sædvanligst bleeg.

Gustav Adolph, Frihedens og Sandhedens Kiæmper, den store Konge, som han i sin 30 Aars Krigs Historie saa herlig har malet, var især Schillers Helt. Han kunde ikke nævne hans Navn uden med Begeistring. Alt, hvad der var svensk, bar

han Godhed og Kierlighed for. I 1803, da Kongen og Dronningen af Sverrig besøgte Hoffet i Weimar, var Schiller ubeskrivelig glad. "Jeg har i Dag seet en Green af Wasa-Stammen!" sagde han. "Jeg er saa glad, som jeg havde arvet Kroner!" Ved de Skuespil, som gaves for de høie Gieſter, kom Schiller tidligere i Skuespilhuſet end ellers. "I Dag maae De spille ret mesterlig!" sagde han til Skuespillerne. — "Jeg satter vist den store Gustav Adolph et Minde paa den tydske Skueplads," sagde han ofte; og den Dag, da Kongen og Dronningen reiste bort, stod Schiller i sit Vindue og saae deres Henfart, tilligemed een af sine smaa Sønner. "Barn! sagde han høitidelig, seer du? der reiser een af Wasa-Ætten, som jeg saa tidt har fortalt dig om."

Skuespilhuſet var næsten den eneste offentlige Fornøielse, Schiller tog Deel i. Her sad han i den skionne, for ham og Göthe indrettede Loge, tæt ved Scenen, for-

dybet i sig selv. — Naar han kom hiem herfra, var hans første Gang altid til Skriverbordet. Han tog da sine seneste theatralske Manuskripter frem, forandrede, omsatte, udslettede eller satte til i dem. "Det Weimarske Publikum er meget dannet, sagde han ofte; saa ublandet, saa overeenstemmende et Publikum har jeg endnu ikke seet i Tydskland. Men det er ogsaa strengt i sin Dom. Kunstnernes fortreffelige Spil, og Geniets Stræben, har forvænnet det. Det kan neppe taale det Middelmaadige!"

Schiller tog den inderligste, hierteligste Deel i alle store Lærdes og Kunstneres Skiebne. Deres Uheld, deres Død begræd han med den Følelse, som kun en Menneskeven som Schiller kan have. Lichtenbergs Død stemte ham til den dybeste Veemodighed. Da Herder døde, sagde han med taarefulde Øine: "Verden tabte saare meget, og jeg den bedste, den inderligste af mine Venner!" Da Göthe for faa Aar siden laae meget syg, sagde han eengang,

med et himmelsk Smiil paa sit Ansigt: "Nu! Veien til den lange Søvn har dog Göthe vel ikke i Sinde at gaae foran mig!" Og da han hørte, at hans Sygdom Dag for Dag tog til, sagde han: "Skal du da ogsaa forlade mig? — Nu, saa skal jeg ogsaa snart følge efter dig til Skyggeriget!"

Schiller arbeidede kun lidet om Dagen; men naar Natten brød frem, og alt var stille paa Gaden, satte han sig ved sin Pult, tænkte og skrev. Ved Siden af ham stod da gierne en Portion stærk Kaffe, eller Viin-Chocolade, men for det meste ogsaa en Flaske gammel Rhinskviin eller Champagne. Naboerne hørte ham ofte i Nattens Stilhed declamere, og hvo der da lurede paa ham, saae ham, snart med stor Ild og Heftighed gaae frem og tilbage og declamere, snart igien kaste sig i Stolen. Han drak da hyppigere af den hosstaaende Viin, støttede sit Hoved paa sin venstre Haand, skrev, declamerede igien, stod op, satte sig,

læste o. s. v. Om Vinteren sad han saaledes ved sin Pult til Klokken fire, om Sommeren til Kl. 3; da først gik han i Seng, og stod sielden op før Kl. 9 eller 10. Om Formiddagen var han enten i sin Have, stod i Vinduet, eller var i sin Familie-Cirkel. Om Eftermiddagen læste han flygtig det igiennem, han Natten før havde skrevet, og beredte sig paa en vis Maade til sit Arbeid for den kommende Nat. Begge Piccolomini, Wallensteins Død, Maria Stuart, og Pigen af Orleans ere allesammen natlige Produkter.

Han viiste den største Opmærksomhed og Virksomhed for Skuepladsen. Han og Göthe samledes ofte i denne Hensigt, og vare som oftest begge tilstede ved Proverne. Læseprøver paa nye Stykker holdtes enten i Göthes eller Schillers Huus. Tidt og ofte bød Schiller Skuespillerne til sig, og forelæste dem med megen Ild og Følelse et eller andet Mesterværk, han havde faaet færdigt. De vare ofte hans Giester, og elskede ig

agtede ham alle som deres Ven og Fader. Det Bifald, Schiller fra sin Loge tilvinkede Skuespillerne, eller gav dem tilkiende ved en sagte Klappen med Hænderne, var dem langt kierere, end Publikums Æresbeviisninger. De, som oftest saaledes bæredes med hans Bifald, vare Hr. Graff, Voss, Mademoiſ. Jagemann, Madame Voss, Hr. Cordemann og fl. Han var ellers streng, og fordrede meget af dem. Havde han roest i Dag, dadlede han desto stærkere i Morgen. Man hørte ei sielden et lydeligt Pst! fra hans Loge, naar han saae Skuespilleren tage Feil af sin Rolle. Theaterchronikker var han en Hader af. "De burde indrettes ganske anderledes end sædvanlig, sagde han ofte. Det er Smørerie! evig et og det samme," raabte han ofte i sin Harme. "Der er slet intet sagt!"

Da Schiller engang for et Par Aar siden laae dødelig syg, udbredte Aviserne et falsk Rygte om hans Død. Hertugen af Augustenborg besluttede, da han hørte denne

Tidende, at opreise den ædle Sanger et Mindesmærke; og da han erfoer, at denne sørgelige Efterretning var usand, forenede han sig med den ædle Greve af Schimmelmann, og sikkrede Digteren en aarlig Pension, saa længe han levede. Den taknemmelige Digter elskede Danmark. "Jeg ønsker de Danske al Held! sagde han. Deres Regiering og Statsforfatning er den bedste jeg kiender, — den grunder Folkets Vel! Snart vil Danmark være lige med England! Gid blot Litteraturen maa virke kraftig ogsaa der, og den skadelige Indigenat-Ret ophøre!"

"Den barnlige Character," siger Schiller et Sted, "Geniet præger paa sine Verker, viser det ogsaa i sit private Liv og i sine Sæder. Det er undseeligt; fordi Naturen altid er det; men det er ikke decent, thi kun Fordærvelsen er decent; det er forstandigt; thi Naturen kan ei være det Modsatte; men det er ei listigt; thi det kan blot Kunsten være: det er sin Character

og Tilbøieligheder tro; ei saameget fordi det har Grundsætninger, som fordi Naturen, al Vaklen uagtet, rykker stedse tilbage i sin Bane, og bringer altid den gamle Trang tilbage; det er beskedent, ja blye, fordi Geniet bliver sig evig selv en Hemmelighed; men det er ikke ængsteligt; thi det kiender ikke den Banes Farer, det vandrer. Vi vide kun lidet om de største Geniers private Liv; men selv det Lidet, som er bevaret deraf, bekræfter denne Sætning." — Dette er Schillers eget Billede; saaledes var han, saaledes har enhver fundet ham!

Schillers store Anstrængelser, hans ideelige udmattende Nattevaagen undergravede efterhaanden hans Munterhed, Sundhed og Liv. Han havde i nogen Tid liidt meer end sædvanlig af Krampe i Brystet, og hans Kræfter vare alt for meget svækkede til at kunne modstaae en langvarig Syg-Sygdom. I de sidste Dage klagede han ei over Smerter; men blot over, at Som-

meren i Aar tøvede saa længe med at komme. Den 7de og 8de Maj spyttede han Blod. Hans Børns Graad i disse Dage gik ham meget nær til Hierte. "Bring de kiære Smaa ind i et andet Værelse!" sagde han med en meget svag og mat Stemme. Hans Kone stod grædende ved hans Seng, hendes Haand hvilede i hans. "Evig Afvexling og Adskillelse er vor Lod paa Jorden! Vær vel til Mode!" sagde han i en meget høitidelig Tone. Torsdagen d. 9de Maj phantaserede han om Morgenen, talede meget om Soldater og Feldtslag. "Hvem løfte Kanonerne? — hvem kommanderer den venstre Fløi? — Seer du! — Lænkekuglerne slaaer hele Rækker ned! — Hvor prægtigt det Regiment seer ud — hvidt og blaat! — Ere de i Leiren? — Det er lystigt! — Syng den Rundsang endnu eengang! o. s. v." — Dette er, hvad man hørte og forstod af hans Dødsphantasie. Ogsaa troer man, at have hørt ham nævne Lichtenbergs Navn, i hvis Skrifter han skal have læst kort til-

forn. Henimod Middag blev han roligere, og faldt i en blid Slummer, af hvilken han endnu eengang for et Øieblik opvaagnede til Bevidsthed. Da sagde han de Omstaaende et smerteligt Farvel, og bad om at blive begravet uden al Pragt, i Stilhed og saa simpelt som muligt. Han blev endog munter: "Nu er Livet saa klart for mig, sagde han; nu er saa meget blevet tydeligt og opklaret for mig!" Med et roligt, blidt Aasyn faldt han nu atter i en Slummer, hvoraf han ei mere vaagnede. Den 9de Maj 1805 Kl. 6 om Eftermiddagen sluttes dette Lys for Verden. — Han efterlod en sørgende Enke og fire umyndige Børn.

Hans Liig blev aabnet; man fandt de indre Dele, Lungen, Hiertekamrene, Leveren, Galdeblæren, meget destruerte. Man tog et nøiagtigt Aftryk af Hierneskallen, for at sende det til Dr. Gall.

Det blev stille i Weimar, da Schillers Død rygtedes. Den ellers saa hyppig besøgte Park var øde og tom: Skuespilhuset blev lukket. Den næste Forestilling efter hans Død var: Pigen af Orleans; og en Sørgehøitid for den Forevigede.

Han skulde have været begravet om Søndagen; men da hans Liig gik hurtig i Forraadnelse, maatte man begrave det Natten mellem Løverdag og Søndag. Han havde selv bedet om, at blive baaren til Jorden af Haandværkere; i dyb Stilhed, Kl. mellem 12 og 1, bare de Liget ud af Huset, og her tog 16 unge Lærde og Kunstnere det paa deres Skuldre, og bare de kiære Levninger til Graven. Det var en mørk og stormfuld Nat, Himlen hang fuld af Regnskyer. Men i det man satte Kisten ned foran Gravhvælvingen, traad Maanen pludselig frem med rolig Klarhed, og oplyste hans Indgang til det mørke Sovekammer. Søndag Eftermiddag, mellem

Kl. 3 og 4, opførte Kapellet Mozarts requiem i Kirken, og General-Superintendent Vogt holdt en Mindetale, den Forevigede værdig.

Den nye Penelope.

Udkast til et Lystspil med Sange.

Den rige Søecapitain Rosenstierne vilde giøre sin sidste ostindiske Reise, og siden leve paa sine herlige Godser. Men desværre! man fik paalidelige Efterretninger fra Cap, at Skibet var forliist, og ingen Mand reddet. Juliane, hans elskværdige Enke, kunde ikke glemme sin inderligen elskede Konrad: og hun besluttede, aldrig at gifte sig igien. Dog nei! hun besluttede ikke. Thi hendes Følelse for sin Konrad var ufrivillig og uforanderlig. Hun skiulte ikke sin veemodige Kummer, og bar den heller ikke til Skue. Thi Aabenhed og uskyldig Munterhed vare Hovedtrækkene i hendes Character. Som Enke levede hun bestandig paa Landet, og som riig Enke aabnede hun sit Huus for en stor Cirkel. Det vare især de skiønne Kunster, hvorved hun søgte at forskiønne Livet: og derfor

vare Folk af Smag og Talent hendes kæreste Gjæster. Dertil hørte især følgende tre Mænd: Algardi, en fremmed Kapelmester, der udmærkede sig derved, at han ikke foragtede Danmark, og til Beviis derpaa talte skikkelig godt Dansk; Professor Villegaard, en Maler; og Kammerjunker Skovsted, en elskværdig ung Digter. Juliane tegnede, digtede, sang og spillede med dem: og sagde med sin sædvanlige, muntre Aabenhiertighed, hvorfor hun kunde lide dem. Hvad var naturligere, end at alle tre elskede, eller troede, at elske hende? De friede: men Juliane erklærede ganske simpel: som Gjæster, ere De mig velkomne: som Mand, vilde Ingen af dem kunde erstatte mig min Konrad. Var det Alvor? Ingen holdt det derfor. Thi Enken var munter og selskabelig. Kunde hun da sørge for Alvor? Imidlertid tog man dog feil. Alle Kiærlighedens salige Erindringer vare for hellige: Juliane nød og helligholdt dem i Stilhed. Selv Veemod havde da sin Himmel; og hvo skulde dele den med hen-

de? Hun havde den synderlige ... Grille, om man vil kalde den saaledes; — hun troede, at hun ogsaa i Himlen blev ved at være Juliane, han Konrad Rosenstierne, og begge Ægtefolk, som her paa Jorden: og den Tanke, at en tredie Person da med lige hellige Fordringer skulde træde mellem dem, var hende afskyelig. Etatsraad Blaarup, hendes Curator, Rosenstiernes Ven, søgte at overtale hende til et andet Giftermaal, fordi han lagde mere Vægt paa Verdens Domme end Juliane, der følte sig uskyldig, og sjeldent spurgte: hvad vil Folk sige? Imod de anførte trende Friere havde hun imidlertid Indvendinger. Skovsted var for ung og ... (dog dette kommer siden); Billegaard for stolt og sarkastisk; Algardi for fremmed. Skovsteds indbildte eller foregivne Kierlighed var i Grunden intet andet end dépit amoureux. Thi Line Rosenstierne, en vidtløftig Paarørende, Julianes yndige Pleiedatter, havde behandlet ham med Spot og Lune: og Enken nedlod sig til en Komedie, for at overbevise begge

Børn, at de virkelig elskede hinanden. Algardi holdt egentlig ikke af Juliane, men af hendes sieldne Stemme og musikalske Talent: og Billegaard fandt i hendes Skionhed og Smag idelige Opfordringer til sin egen Kunst. — Her begynder Stykket.

Juliane har indbudet mange Giæster til en stor Maskerade og Illumination: det er Konrads Fødselsdag, hun vil høitideligholde, uden at man veed Dagens Hensigt. De tre Friere have udbedet sig en Audience hos Enken, for at probere Aftenens Maskerade-Rolle. Algardi er forklædt som Troubadour, og synger en Romance af Skovsted, hvortil Billegaard har malet et stort Skilderie. Algardi fremstiller Maleriet, træder paa en Stoel, synger, og peger med en Stav paa hver Historie: de andre accompagnere hans Sang, hvis Formaal er, at forlange Enkens endelige, formelige Erklæring. Hun erklærer ogsaa, at hun endnu i Dag bliver færdig med den

Mands Portrait, som for evig eier hendes Hierte. Skovsted haaber, at han nu snart skal see sig hevnet: og Line brister af Harme. Blaarup kommer, for at udforske Enkens egentlige Sindelag, og raader til et andet Giftermaal: man lærer at kiende alle Characterer og hele Stillingen. En efter Dagens Indbydelse maskeret Person (Rosenstierne selv) opsøger Blaarup, og bringer et Brev. Det er Rosenstiernes egen Haand: han lever, og kommer endnu i Dag, opfordrer sin Ven til, paa bedste Maade at forberede Juliane, og fortæller i Korthed, hvorledes han er bleven reddet. "Han lever! Hvorledes skal jeg forberede hende? En, som det synes, ubesindigen henkastet Idee er maaskee bedre, end en alvorlig Indledning. Line kommer trøstesløs. "Hun skal være det. Dog . . . vel sige Børn Sandhed: men man agter ikke strax paa alt det, Ubesindigheden siger." Blaarup fortæller alligevel Line hele Historien. Hun bliver paa eengang Liv og Glæde. "Herligt! nu faaer han hende dog ikke. Lad

mig kun raade! Skovsted er Digter; jeg ogsaa, jeg skal synge en Romance for hende." Scene mellem Juliane og Line. Denne synger om en Orpheus den anden: hiin gik til de Dødes Rige, for at hente sin Kone; denne kommer tilbage fra de Dødes Rige, for anden Gang at gifte sig med sin Kone. — "Hvad skadder du? er det muligt?" "Umuligt er det jo ikke, at Deres Konrad er reddet." — Blaarup kommer, og indrømmer for det første Muligheden. Juliane føler sig stærk nok til at høre den fulde Sandhed: thi Konrads Billed og Minde har jo stedse omsvævet hende, som om han selv havde været tilstede. Den maskerede Person speider, og opdages af Juliane. Han melder Kapitainen: han er det selv. Gienforening og Glæde.

De tre Friere komme til den lovede Tete-à-Tete, hvori Enhver for sig vil giøre det sidste Forsøg paa at overtale Enken. Juliane veed, at Konrad aldrig har været

mistroisk. Men hun vil alligevel, at han lønligen skal bivaane Samtalen, for at høre, hvorledes hun bestandig har behandlet sine Friere. Han skal staae bag et Gardin paa den samme Piedestal, hvor hans Byste hidtil har staaet. Rosenstierne skiuler sig. Enkelte Samtaler med Algardi, Billegaard, og Skovsted. Tilsidst indbydes de alle paa eengang, for at høre hendes endelige Erklæring — "I deres Nærværelse vil jeg fuldføre Portraitet: thi nu kan Gienstanden selv sidde for mig." — Gardinet trækkes bort, og Rosenstierne træder frem. Overraskelse. Almindelig Glæde. Skovsted og Line, de uenige Børn, forliges. Stykket sluttes med en Illumination og Maskerade, hvor Kapitainens Tilbagekomst bekiendtgiøres ved passende Høitideligheder.

C. P. Rose,

en Esquisse.

He was a man, take him for all in all
I shall not look upon his like again.
Hamlet Act. v. 382.

Tilskrevet min Ven Foersom.

Ubesindigere Løfte — k. F. — har jeg vel neppe nogensinde givet, end da jeg i Sommer paa din venlige villa rustica til din Lommebog tilbød dig noget om denne min første og ypperste Kunstlærer, dette mit uopnaaede og uforglemmelige Ideal. Ikke som om Manden endnu efter 24 Aar ikke uafladelig svævede for mig; næsten ingen er der af hans Roller, hvori han jo bestandig staaer for mig paa Skuepladsen, hvo der endog spiller dem; jeg kan sige, som Appiani, jeg seer dem stedse saaledes, endog naar jeg seer dem meest anderledes; min le-

vende Forestilling har viist mig ham i Hartley ved Vanhoves Side paa det parisiske Theater, som ved Schröders paa det wienske, og ved Schwartzes paa vort; enten jeg saae Reinecke, Elsberg, eller Rosing som Beverley, saae jeg dog stedse paa samme Tid Rose; jeg hørte ham; og — jeg tilstaaer det — endnu har ingen anden, endog nok saa henrivende Skiønhed, været istand til at giøre mig utro imod, hvad jeg med Mad. Sevigné kan kalde mes premieres inclinations; aldrig noget Øieblik har hiint herlige Billede i mit Hoved eller rettere i mit Hierte givet nogen Medbeiler Plads, selv Tiden synes snarere at oplive end falme dets Træk, og da jeg efter henved ti Aars Fraværelse vender tilbage til vor Skueplads, mindes, savner jeg ham der ligesaa levende, som om jeg først havde ophørt at see ham i Gaar. Men naar jeg nu søger Ord til at udtrykke, fortolke det, der saa levende, saa kraftfuldt, saa bestemt staaer for mig, da — da først føler jeg tilfulde, hvor fattigt, hvor ufikket vort

Sprog, og ethvert, jeg kiender, i hver Henseende er til at betegne, fortolke dramatisk Fuldkommenhed; alt, hvad jeg kan sige, er kun — som Göthe lader Werther sige om sit Fuldkommenheds Ideal — flaut Snak, elendige Abstractioner, der ikke udtrykke noget Træk af ham selv; forgiæves tyer jeg til mine gamle Optegnelser; deels har saa mangen Storm raset mellem disse mine Sibyllæ-Blade, at de ere lige umulige at samle og ordne; deels er og selv det, jeg finder, kun flygtige Vink, løse Peeg, saadanne, som man troer at kunne nøies med, naar det gielder om et Mesterværk, man har daglig og idelig for Øie; lidet drømte jeg da om, at han saa snart, saa ubetimelig snart skulde tabes for mig; at denne vor Roscius, der — for at bruge Ciceros Udtryk — i Betragtning af sin mageløse Kunst syntes at burde være udødelig — i sin fulde Kraft skulde bortrives, skulde døe, Dagen efter jeg kom tilbage fra en to Aars Kunst-Reise, hvis hele Vinding — saa aldeles den endog var

det dramatiske Studium opoffret — langtfra ikke har holdt mig skadesløs for at have tabt de to sidste Aar, hvori jeg kunde seet og studeret en Rose. Dog saaledes kunde jeg vedblive i det Uendelige, og du erfoer endda slet intet videre, end hvor inderlig jeg elskede og savner ham; jeg vil da prøve, saa godt mig er muligt, at udkaste en Skildring, der for den sande Kunstelsker og Kunstkiender ikke vil være uden al Værdi, hvis den er saa lykkelig, skiondt svagt og ufuldkomment, at gienkalde og bevare enkelte Træk af saa ypperlig en Kunstner.

* * *

Christoffer Pauli Rose var fød den 10de October 1723 i Kiøbenhavn, opdraget til Studeringer, og 1743 dimitteret fra Kiøbenhavns Skole. Samme Aar giftede han sig, og havde i dette Ægteskab en Datter, der en kort Tid udgiorde Skuepladsens Ziir, og nu lever en hædret Alderdom, som Enke efter vor berømte Ca-

pelmester Schiørring. Da, efter siette Christians Død, den danske Skueplads oplivedes paa ny, var Rose af det første Selskab, der under Thilos Bestyrelse samtraadde, og da den i det saa kaldte Bergs Huus i Læderstræde aabnedes den 14de April 1747 med den politiske Kandestøber, spilte han Sivert Posekiger, og den ene Raadsherre deri. Vor udødelige Holberg lagde, som jeg af en ikke hidhørende Anecdote af Roses egen Mund veed, tidlig Mærke til ham, skiøndt de i denne udødelige Digters sidste Dage — i Anledning af et berygtet Fruentimmers Antagelse — bleve Uvenner, og kom i en Brevvexling, som i Fortalen til Holbergiana omtales, og hvoraf Undertegnede besidder en Afskrift, som han dog ikke troer at burde meddele her, saa kiært det endog maatte være ham, at kunde fremføre en Roses Autoritet for en Mening, han fra sine tidligste Dage ved saamangen Leilighed har vedkiendt sig. En anden Ven fandt og beholdt vor Rose i den daværende Viinhandler Pilloe, en fortient Skue-

spiller fra Frederik den fierdes Dage, der for dette nye Selskab blev, hvad Montaigu havde været for hine, deres tro og kyndige Veileder og Raadgiver. Paa hvad Maade, og med hvad Held denne Mand var dette, viser en Anecdote, hvorfor Rose selv er min Hiemmel.

Da Rose engang henvendte sig til Pilloe, for at udbede sig hans Anvisning, anmodede denne ham at komme hiem til sig, og medbringe Leanders Rolle i Maskeraden — thi saadan var hine Dages lykkelige Lod, at den unge Skuespiller ikke ved glimrende Donner und Bliz-Roller fordærvedes, inden han endnu havde havt Leilighed at danne sig. Rose kom, og reciterede Rollen for ham. "Han kan Rollen," sagde Pilloe, efterat have hørt den, "men han siger den ikke, som han skal." "Hvorledes skal jeg da sige den?" spurgte den ydmygede Rose. "Det kan jeg ikke sige ham," gav Pilloe til Svar; "men det er sandt, hvad var alt det, der var paa Før-

de under Prøven i Dag?" Rose fortalte ham nu en Dispute, han havde havt med en anden meget betydende Skuespiller, der tiltrods for Theatrets dengang nye og usvækkede Privilegier, og Skuespillernes Vedtægter, vilde indtvinge sin Broder, der var en forsviret Underofficier, i Skuespillerselskabet; og endte nu Rose denne sin Fortælling med adskillige lidenskabelige Spørgsmaal: om han ikke havde Ret? om de vel burde tilstæde det? om saadan en Karl var af de skikkelige og uberygtede Personer, Privilegiet udtrykkelig fordrede? o. s. v. Endelig taug han. "Han venter paa Svar?" sagde Pilloe smilende; Rose bejaede det. "Jeg har ikke hørt efter, hvad han sagde, blev Pilloe ved; jeg gav kun Agt paa, hvorledes han sagde det. Naar han siger sine Roller saaledes, efter deres Indhold, og Lidenskab, som han nu sagde dette, saa siger han dem, som han skal." Og jeg har siden, sagde Rose, i det han fortalte mig denne Anecdote, mere og mere erfaret, Manden havde Ret.

De Roller, der nu fornemmelig falde i Roses Lod, vare Elskerne, de unge Helte, og Ægtemænd, saavelsom de yngre comiske Caracterroller. I en af mig ofte anført Fortegnelse, opsat af Skuespilleren Als over alle fra 18 Dec. 1748 til 21 Julii 1769 opførte Skuespil med Rollebesætning finder jeg ham saaledes, foruden Elskerrollerne i næsten alle Holbergske, Regnardske, Molieriske og Destouchiske Lystspil, ansat for Dobbleren, den Ugudelige, den forlorne Søn, Forøderen, Grev Olban i Nanine, Porcius i Deschamps Cato, den Stolte, Orosman, Timon Misantrop, Apicius i Vægelsindede, gifte Philosoph, Polieuctes, Lotharius i Caliste, Clerval i Cenie, Lord Murray i Skotlænderinden, Saint Albin i Faderen, Polifont i Merope, Xerxes i Themistocles, Orosmin i Zeloide, Adonis i Venus og Adonis, ikke at tale om mange andre Hyrderoller; ogsaa har jeg saavel af hans egen Mund, som og af vor Schwartzes Lommebog erfaret, at han selv i lystige Tienere har forsøgt sig. Af de ovennævnte

til hans ældre Fag hørende Roller har jeg endnu havt den Lykke, og det flere Gange, i mine første Theateraar at see hans Olban i Nanine, og hans gifte Philosoph, til hvilke Roller jeg endnu lægger hans Beverley, hans Hendrik den fierde, hans Telheim og hans Stryange, lutter Roller, som fornemmelig bidrage til, hvis det er sandt, som man siger, at jeg just i dette Fag er saa overmaade vanskelig at fornøie. Saaledes svæver, og det endnu nærmest fra vor fortiente Mad. Clausens Debut, som Nanine, Olbans skiønne Rep é for mit Øre og for mit Hierte: Ja, jeg advarer Dem, at alle Deres Pligter ere endnu ikke opfyldte; jeg har seet Dem, for min Moders Fødder; jeg har seet Dem i Deres Faders Arme; det som endnu staaer tilbage for Dem i saa sødt et Øieblik er at, omfavne Deres Mand; jeg seer endnu hans Arme aabne sig, udstrække sig mod hende, tilsidst, men med hele Kierlighedens bly Ærbødighed, berøre hende, og indbyde hen-

de i hans Favn, og jeg gientager, hvad jeg i mine daværende Optegnelser finder at have skrevet: man maa være en Rose, for at besidde denne lønlige Tryllekraft; saaledes saamange Stæder af denne Rolle, der efter 26 Aars Forløb endnu svæve for mig, som jeg havde hørt dem i Gaar: det om Diamanten i Ørken blandt Andet; dog hvad nytter det at udskrive, hvad jeg ikke kan udtrykke, ikke udvikle? Saaledes ogsaa hans gifte Philosoph, hvorved jeg endnu maa anføre en Anecdote. Sondagen i Forveien var jeg hos ham, med endnu et Par af hans og mine Venner; der havde været en Prøve om Eftermiddagen paa Stykket, til Fordeel for et Par nye og temmelig unge Skuespillere, der havde faaet Roller deri; men da det begav sig, at den ene af dem frimodigen erklærede, ikke endnu at have seet paa Rollen, og den anden med megen Møie begyndte at stave sig igiennem sin, som til Uheld var skreven, mærkede Rose, det var kun de gamle og indspilte, der kunde kommet til at prove,

giorde altsaa Begynderne en ironisk Compliment, for det de havde umaget dem derop for de Aldres Skyld, og hævede dette unyttige Forsøg til en Prøve. Dette gav nu Anledning til, at der hos ham blev talt om Stykket, og sagde Rose mig da disse mærkelige Ord: "det er (jeg vover ikke bestemt at angive det høie Tal, han nævnte; men at det var overmaade høit veed jeg med Vished, da Stykket alt indtil 1769 var spilt syttен Gange, og det just i de følgende elleve Aar var et saare gængs Theaterstykke) den . . . Gang, jeg spiller denne Rolle; midlertid fandt jeg dog, da jeg læste den igiennem i Morges, noget deri, jeg ikke var for bleven vaer." O at disse Ord af den ypperste Mester i Kunsten, jeg har kiendt, maatte levende svæve for enhver af dem, der saa let troe at være færdige med en Rolle, fordi de engang har jasket den over, og maaskee ved deres gode Naturgaver, eller slette Spil, er slumpede til et Slags Bifald deri! Men ogsaa er det kun ved dette nøie, dette opmærksomme

Studium, man kan udmærke sig i en Rolle, som gifte Philosophs, hvor der ingen Lidenskaber er at rive i Pialter, ingen hverken comisk eller tragisk Pesthuusstøi at giøre, hvor intet kan giøre Effekt, uden livelig interessant Sandhed, uden reen Hiertelighed, forenet med sund og behagelig Omgangs- og Verdens-Tone. Sandelig! sandelig! da vor Skueplads under Navn af Passiarstykker med Foragt henkastede dette Slags finere Comedie, gav den Kunsten et Saar, som der maaskee vil Aarsnese til at forvinde.

Ogsaa af hans Beverley, hans Telheim, hans Hendrik den fierde, hans Stryange, svæve uendelig mange enkelte Stæder saa levende for mig, som det var fra i Gaar; thi som det i Nathan den Vise saa rigtigen hedder:

Det Sieldne glemmes aldrig;

saaledes hører jeg ham endnu som Hendrik spørge Mølleren i Skoven: I har en

ſmuk Datter, ſiger J? Jeres Datter er ſmuk! og gienkiender den Hendrik, ſom var iſtand til, med en Bundt Halm paa Ryggen i Bondedragt at ſnige ſig giennem den fiendtlige Leir, for at komme til den Skionne, han var forelſket i; ſaaledes vedgaaer jeg, at ſaalidet den afdøde Elsberg enten var den Mand, der kunde fremſtille den lidenſkabelige Beverley, eller erſtatte en Roſe, forſømte jeg ham ikke lettelig i denne Rolle, blot for nogle enkelte Stæders Skyld, ſom fra hans ſtore Forgiængers Spil vare blevne i hans Hukommelſe, og ſærdeles i den Scene, hvor han glad over de indløbne Capitaler lover, ikke mere at ſpille, tryllede mig med et, ſkiondt ſvagt, Gienſkin af Roſe; ſaaledes er det Roſes Stryange, der har givet mig det Ideal for den verſificerede — ſaakaldte heroiſke — Tragoedies Forebrag, ſom ſiden hans Yndlings Rhetea, Nanna, og flere deslige Roller, have uddannet, og ſom Frankrigs Briſard og Naucour end videre ſtadfæſtede, der har lært mig at kiende denne

sine Middellinie mellem det borgerlige Sørgespils og Dramets huuslige Diction, og mellem det lyriske Skuespils og Ballettens dithyrambiske Væsen; saaledes er hans Telheim, især Scenerne med Werner og Just, mig endnu stedse en Commentair over den Anecdote, han eengang fortalte mig, hvorledes han i sine tidligere Aar engang havde været i særdeles Ugunst, fordi han med flere havde viist sig uvillig til at bære den da grasserende italienske Operas Slæb, ved at gaae ind som Statist og Chorist under Mennesker, der ikke vare værd at løse hans Skoetvinde; hvorledes han nu, da han mærkede, at al hans Flid og Kunst blev overseet og ringeagtet, i et mere naturligt end forsvarligt ondt Lune, foretog sig at spille sine Roller, som man siger, med Hænderne i Lommen, og i Mag; og hvorledes han derved — mod sit Forsæt og Vidende — fandt, at han fik sit Ansigt i Bevægelse; thi sandt er det, en Skuespiller, der med mindre var istand til at udrette mere, der med større Sparsomhed af Mimik for-

bandt større Virkning, har jeg aldrig kiendt. Hvad Lessing siger om Ekhof

Quot membra tot linguæ viro, mirabilis ars est
Quæ facit articulos, ore silente, loqui

gielder i allerhøieste Grad om Rose; han vidste at give det Mindste Betydning og Betydenhed, og et enkelt Ryk med Hovedet af ham, sagde uendelig mere, end en Sky af Gebærder og Bevægelser, og Stillinger hos saa mangen, der bilder sig ind, at spille med Varme, er at gøgle sig i Sveed. Og ikke nok, at hvert Lem paa ham var saa at sige en Tunge, ogsaa alt, hvad han fik i Haanden, blev det. Jeg erindrer mig saaledes i Heckingborn hans Tobakspibe og hans Thekop, hvorledes især Thekoppen, medens han hørte paa Andrews, efter det Indtryk, dennes Tale giorde paa ham, snart fortrædent og hastig blev bragt paa Veien til Munden, nu opmærksomt sagtnedes, derpaa ganske stantsedes, nu med eet

igien bragdes hen til Læben; men i det Øieblik, den skulde berøre den, sagde Andrews atter Noget, der frapperede Heckingborn, og Munden drog sig tilbage; til denne Slags legemlige Veltalenhed, som maaskee mere end nogen anden forvandler os Scenen til den omhandlede Stue, Skuespillet til en virkelig Tildragelse, mindes jeg paa hele min dramaturgiske Vandring ikke at have seet Mage, uden af den afdøde Reinecke i det beilige Marivaux-Gotterske Stykke de falske Fortroligheder, hvor han, som den foregivne Tiener, under Paaskud at klage over sin Ven, den formeente Secretær, underretter Fruen om dennes levende Kierlighed for hende; og hvor Reinecke tilfældigviis fandt et Stykke Papiir, en Daase havde været svøbt i, paa Gulvet, tog det op, som Uryd, nu stod med det mellem Fingrene, lagde det sammen, foldede det, tog det op igien, med saamange Affætninger, Afvexlinger, Afbrud, at det mere end bødede paa Savnet af de Haandgebærder, som Ærbødigheden i

en Scene mellem en Tiener og hans Herskab ikke tillod.

Dog det er Tid, jeg haster til hans senere Roller, hvoraf jeg har seet de fleste og tiest; vel gientager jeg, hvad jeg ved en anden Leilighed har offentlig yttret, at jeg ikke kan samtykke det Fortrin, der i hans korte Characteristik i vor Schwartzes Lommebog for 1785 synes at være givet disse; vel tilstaaer jeg: at hans Olban var mig i det mindste da kiærere end hans Orbesson, hans Telheim end hans Odoardo, hans Stryange end hans Alphons i Ines af Castro, hans Beverley end hans Hartley, men muligen var det, fordi det i hine Aar var mig lettere at sympathisere med hine end disse; muligen vel og, fordi det for den aldrende Mand var vanskeligt at memorere nye, lange og vanskelige Roller, som oftest i maadelige Oversættelser, saaledes, at ikke fra denne Side nogen Hindring lagdes hans mesterlige Foredrag i Veien; men at Idealet af det, Franskmanden kalder pere noble,

ikke lykkeligere kunde fremstilles, fragaaer jeg derfor ikke. Her kom som oftest dette os rotundum, denne fine, mandig-kraftfulde og mandig-uaffekterte Diction, der, Mester af alle Veltalenheds Kunster, forsmaaede alt Kunstlerie, den ikke behøvede; her kom denne ædle urbane Anstand og Adfærd, der uden at forkluddres af en conventionel Levemaades Stivhed, bebudede Verdensmanden, ham saa usigelig til Nytte. Ved disse Egenskaber var det f. E. at mit første umodne Ungdoms Forsøg, den unge Darby, fandt sin fornemste Pryd og Anbefaling i hans Sarbridge, en Rolle, der i Grunden var ikke andet end en moraliserende Fortrolig, en sand Prækerolle, efter den sædvanlige Theaterterminologie; men der paa Roses Læber blev den personificerede Svada, et sandt Studium for den, der vilde lært at kiende det hele Omfang af Talekonstens Ressourcer og Finheder; thi Alt, Alt, Modulation, Takt, Mouvement, Piano og Forte, Accenter, Pauser, Alt stod denne Mestertaler lige rede til Tieneste;

ved disse Egenskaber var det, at ubetydelige Roller, som Ministeren i aftakkede Officierer ved den Værdighed, han lagde i dem — nær havde jeg sagt om ham, som Booth om det brittiske Theaters Rose, Betterton *) — ved den Guddom, der hang

*) Det være mig tilladt, her af Cibbers Life at afskrive et Sted, som berettiger mig til at udtrykke mig saaledes: "I det rigtige Foredrag af poetisk Numerus — hedder det — især hvor Følelserne ere pathetiske, er det neppe troligt, paa hvor liden en Artikel af Lyd deres største Skiønhed eller Uvirksomhed beroer. En Sangers Stemme er ikke mere strængt bundet til Tempo og Tone, end Skuespillerens i den dramatiske Diction; den mindste Stavelse for langttrukken, eller for lidet udholdt i en Periode, nedsætter den til Intet, da samme Stavelse, rigtig behandlet, skal som det høinende Lysstrøg af Mesterens Pensel give det Hele Liv og Aand. Aldrig hørte jeg en Linie i Tragoedien af Betterton, hvorved jo min Dømmekraft, mit Øre, og min Indbildningskraft fik fuldkommen Fyldestgiørelse, hvilket jeg efter hans Tid

om ham, i saa høi en Grad bleve imposante og interessante.

Jeg har allerede i Forveien nævnet de vigtigste af hans Fædreroller; endnu

ikke kan sige om nogen eneste Skuespiller, hvo det end er?" Uden at vilde bogstavelig anvende dette sidste paa Rose, saameget mindre, som der er stor Forskiel paa at sige schiermanske, og shakspearske Vers, og som man vel kan nævne den, han har efterladt den Kunst, at sige Vers med høieste Grad af Præcision, Kraft, og Fiinhed, være det mig blot tilladt at erindre, at den, der vilde tilfulde giøre sig et Begreb om, hvad Cibber ovenfor sagde, neppe vil kunde faae lykkeligere Exempel til at oplyse sig det, end om han kan mindes Roses Foredrag af de deilige Vers i Zarine:

Hun taler, hvilket Sprog, og Tænkekraft og Orden!
Hun strider, hvilket Mod! hun truer, hvilken Torden!
Hun byder, Tigren selv med Lyst adlyde vil;
Hun hader, hvilken Skræk! hun elsker, hvilken Ild!

maae jeg dog her kortelig sige noget om dem. Øverst blandt dem alle, maaskee, fordi det var den, hvor alle hans Fuldkommenheder havde den videste Mark til at udvikle sig, sætter jeg hans Orbesson i Diderots Huusfader. Jeg har siden seet denne Rolle af to Kunstnere, for hvem min ubegrændsede Høiagtelse — ikke at tale om mit Venskab — er lige bekiendt, af Hamborgs Schröder, og af vor Schwarts; jeg har beundret dem med Taarer; jeg har erkiendt den ædle kierlige Mand, Faderen, i dem begge: men uden Tilbageholdenhed vedgaaer jeg det: Diderots D'Orbesson, Franskmanden af Stand og Verden, var mig dog Rose langt mere, end nogen af dem; deres huuslige Sandhed havde ikke sielden en vis ifflandsk Borgerlighed, som jeg hos Rose ikke fandt. Vel tilstaaer jeg fuldkommen, at det især med Skuespil finder Sted, hvad Göthe lader sin Werther erindre om Imaginationsværker: "at det første Indtryk finder os villige; men hæfter ogsaa strax fast,

og vee den, der igien vil udkradse og udslette det;" vel har jeg oftere erfaret, at den første Maade, hvorpaa jeg har seet en Rolle forestilt, saa den har giort Indtryk paa mig, saaledes har bemestret sig min Forestilling, at det har været mig saare vanskeligt, at aabne min Receptivitet for en ny, om endog rigtigere Fremstilling af samme Rolle; her troer jeg imidlertid at kunne tillige angive mig Grunden for min Prædilection, og i den maaskee noget af det Særkiende, som især bliver Skielnemærket mellem Rose og hans høderværdige Eftermand i dette Fag. Dannet af en Franskmand, og i franske Stykker, fulde af riig Declamation, var denne Svada, var det talerike Foredrag, der gierne udgyder, udvikler sine Følelser, var, hvad man kan kalde den begeistrede Fornufts Sprog, Roses Hovedstyrke; og derfor saadanne Roller — for Ex. Sidneis i Sørgespillet af dette Navn — hans som Ekhofs meest glimrende Sphære. Disse Skuespils Tid forsvandt, og de tydske humoristiske Stykker bleve

Dagens Orden; i dem dannede saavel Schröder, som efter ham Schwartz sig fornemmelig, og deres Tone blev disses. Deraf Roses større Hiemlighed — man tillade mig at laane dette Ord af Baggesen — i d'Orbesson, i Hartley, og flere deslige franske Dramer, medens de tydske — saa mesterlig han endog spilte Telheim og Odoardo — ikke vare nær saaledes efter hans Smag og Sind; saaledes mindes jeg f. Ex. at i det usle Sørgespil Subordinationen, som ene Grevinde Waltrons Mesterspil gav saa stor Popularitet og sand dramatisk Værdi, den tydske Oberst Bembrok, saa mesterlig endog enkelte Scener bleve givne, aldrig ret vilde falde i Traad for Rose; saaledes var der i Obersten i sex Retter, saa fortrefflig hans Scene med Hofraaden, og i femte Akt med Hofraadinden, end var, bestandig Noget, der ikke vilde ret læmpe og føie sig. Heller ikke var Rose den eneste af den gamle Skole, hvem dette vederfoer; om flere af Tydslands ældre, navnkundige

Skuespillere, har jeg deels selv erfaret, deels hos Schink og andre tydske Kunstdommere læst det samme; ligesom Schröder og Schwartz igien have det tilfælles med de afdøde talentfulde Kunstnere Reinecke, Beil, Fleck og flere af den nyere Skole, at den franske Svada lykkedes dem mindre end den tydske Humor. Overalt have Skuespil og Skuespillerne stor Indflydelse paa hinanden. Jeg dølger saaledes paa ingen Maade, at usigelig meget af det, der med mere og mindre Føie for nærværende Tid erindres mod vor Skueplads, i høi Grad hører paa de kotzebuiske comiske og tragiske Carricaturers Regning, der paa senere Aar saa høilig have bemestret sig den; hvor Sammendyngning af eventyrlige og endnu eventyrligere sammenstødende Situationer skulle udgiøre Stykkets dramatiske Værdi, der er ikke paa nogen rigtig Tegning, Holdning, og Gradationer af Character i Skuespillernes Behandling at tænke; og hvor Dialogens Effekt søges i en Mængde vittige eller naragtige Indfald, Digteren skal have sagte, og derfor lægger

i Munden paa den første, den bedste, der kan ingen Diction danne eller vise sig. Dog — dette er saare langt fra vor Rose.

Blandt de Ting, jeg i mine Optegnelser angaaende Roses d'Orbesson finder anmærket, og som hans ægte franske Spillemaade gav Anledning til, var den Fuldkommenhed, han besad, saavel i at lade sine Gebærder hænge sammen, som at tage dem nær ved sig. Alt for almindeligt er det, og selv hos mange af de nys her saa beundrede Franske saae jeg det, at deres Haandsprog var ikkun vilde Portebras; Armen udstraktes uden Betydning — ligesom for Motion — gik saa hiem igien, og foer Hieblikket derpaa atter ud med ligesaaliden Hensigt. Ikke saaledes Rose; saaledes finder jeg de faa Ord: "Cecilie lider; ak! siden min Kone døde, og Kommandeuren er flyttet ind i mit Huus, har Lykken forladt det," ledsagede ved fire betegnende Affætninger af en og samme Haandbevægelse, som jeg imidlertid ikke vover at afskrive, da

jeg ikke tør tiltroe mig Engels analytiske Fuldkommenhed til at udvikle deres Passelighed og Betydenhed for den, der ikke, som jeg selv, saae dem af Rose.

Den anden Egenskab, jeg har berørt, som stod i Forbindelse med Roses Maneer, og som for dette Slags Roller var saa fordeelagtig, var den Urbanitet, den Noblesse, der fra den høiere Comedie og det heroiske Sørgespil var ham saa egen, og som gav endog hans humoristiske Roller det synderlig interessante Anstrøg; dobbelt interessant, fordi den blot skatterede, og paa ingen Maade svækkede det Heles Kraft. Saaledes vandt hans Hartley i Eugenie langt snarere, end den tabte, ved den Urbanitet, der var udbredet over de to første Akter, og især over Scenen med Clarendon, og som først, da vigtige Anledninger kom, gik over til Lidenskabelighed, medens Schröder fra først af var but og knarvuren, hvorimod Vanhove faldt til den modsatte Yderlighed, og tilsidesatte det Lidenskabelige saa godt som al-

deles for Levemaaden. Saaledes erindrer jeg mig fra Stephanies Raptus, hvor herlig en Effekt, det gjorde, da Humoristen Heckinborn, der inden sine Vægge, og hvor han overlod sig til sine Luner, var sær og but, med eet gienfandt sin fordums ukunstlede Urbanitet, for at modtage Beagelstead, da han troede, denne kom at skille ham ved hans Jenny og hans Formue, og nu, da dette Haab slog ham feil, igien overvældedes af sin Lune, og paa denne Maade kom til at sige, hvad ellers maa støde, at høre en Mand af Stand at sige den anden. En Rolle, som jeg kun en eneste Gang havde den Lykke at see af ham, men som just ved det — gierne havde jeg sagt gammelridderlige — det Ædle, der var udbredt derover, gjorde et Indtryk paa mig, som ingen af de andre udmærkede Kunstnere, jeg i den har seet, har været istand til at naae, var hans Odoardo i Emilia Galotti; alle de øvrige, jeg har seet, have været g a m l e S o l d a t e r, optiente preussiske Officierer, i den Maneer, som de tydske Militairskue-

spil, fra Syvaarskrigen af, have bragt i Mode, og hvortil Paul Werner i Minna af Barnhelm med Foie kan ansees for den første Stamfader; Roses var en gammel Krieger fra den Periode, da Krigestanden ansaaes for Adelens Forret og Fortrin; og at den voldsomme Handling, hvormed Stykket sluttes, ved denne Rollens Behandling faaer dobbelt Interesse og Sandsynlighed, synes mig ustridigt; ligesom ogsaa dette Chevalieresque gav Rollen en Lidenskabelighed og en Kraft, som jeg ved ingen anden Behandling deraf har fundet. Skulde jeg overalt characterisere Roses Maneer, da vilde jeg sige, den laae midtveis imellem den franske, hvis Hovedsærkiende er: forsætlig at udgyde Følelserne, og den tydske, som foretrækker at indæde dem, saa de just ved denne Indspærring, efter længe at have arbeidet indvendig, i enkelte skrækkelige Udbrud skaffe sig des voldsommere Luft; Roses Maneer var derimod ligesom at overlade sig uden Tvang til Følelsen, ubekymret saavel om at udtrykke, som undertrykke den, en

Maneer, som jeg ønskede, at turde kalde den danske, og hvoraf det lader sig forklare, han, af alle de Skuespillere, jeg har seet, synes mig at have været mindst Comediant, mindst erindret mig om, at det Hele kun var en Forestilling.

Endnu vilde der være mange af hans Roller, hvorfra jeg kunde meddele enkelte maaskee ikke uinteressante Observationer, f. Ex. hvorledes han, som Ministeren i afskedte Officierer, vidste at characterisere sit forskiellige Forhold til disse ved at træde venlig hen til Kreuzen, med hvem han var tilfreds, og derimod i Ministerfrastand give Audients til Freaugeville, der var anklaget for at vilde bortføre hans Broderdatter; hvorledes han i de intensive Accenter havde en Styrke, jeg endnu ingensinde har hørt, saasom naar han i Waltron sagde: "Soldaten er som Guldet, han maa udholde Ildens Prøve;" hvorledes han her vidste at lade os føle, at Ildens Prøve ikke blot var stærk, men smertelig; hvorledes han forstod at tilveie sine Gebærder den Grad

af Kraft, dem tilkom, som naar Hartley med et saagodt som uforsætligt Peeg med Hovedet betegnede Eugenie, i det han sagde, han foragter de Fruentimmer, han tager til sine Slagtoffere, medens han med en kraftfuld Haandgebærde henkastede de Ord: eller som han bruger til sin Haandlangere, for Mad. Murers Fødder. Dog, alt Lessing har erkiændt det, paa det saadanne Fiinheder tilfulde skulle fattes, maae de sees; beskrives fyldestgiørende kan de ingensinde. Jeg vil altsaa afbryde et Foretagende, hvorved jeg, jo længere, jeg kommer hen deri, bliver alt mere og mere utilfreds med mig selv, om jeg endog, for at vedblive at laane Contis Vending, drømmer mig Maler nok til igien at være saare tilfreds med denne Utilfredshed. Kun dette maa jeg endnu tilføie, at hans Fortieneſter ikke vare indskrænkede til de alvorlige og ædle Roller allene; at saaledes hans Harpax i Florentinerne, som han een eneste Gang og ugierne spilte, lod mig tænke mig en Bartholo, som vel endnu

torde være over Perrours Mesterforestilling af denne Rolle; og at en Mand, i hvem jeg en Række af Aar har æret den første danske Kunstkiænder, har givet mig et Begreb om Roses Apicius, som ved hans yndede Efterfølgers Frits i Stregen i Regningen, og Carl Oakly, først tilfulde er blevet mig tydeligt.

Ovenstaaende minder mig endnu kortelig om at burde omtale Rose, som Instructeur. Da Skuepladsen 1772 kom under kongelig Bestyrelse, blev denne Post ham overdragen, og han beklædede den indtil sin Død. Hvad han med sin dannede Smag, med sin ædle og correcte Maneer, med de mange Aars Erfarenhed paa denne Post kunde været, vilde blot de saa høistbetydende Vink, han, ved Oplæsningen af Darby, gav Skuespillere og Digter, været nok til at overtyde mig om; hvad han vilde været, derpaa har jeg f. Ex. deels af den Varme, hvormed han anbefalede og anpriste de yngres Fortrin og Fortieneſter, deels af den

Kraft, hvormed han modsatte sig adskillige indbrydende Uvæsener — blandt andet noget Balletstads, der under Navn af Tableauer engang grasserede paa Skuepladsen — tilstrækkelige Beviis; hvorfor han med Alt dette ingen Skole dannede, i det mindste ingen efterlod, hvorfor der ved vor Skueplads kun er een eneste, der gienkalder mig Rose, i hvem jeg gienkiender hans Aand og hans Kunst, ja skulde du vilde vide Grunden dertil, vil jeg henvise dig til det sidste Capitel af Velleji Paterculi første Bog, hvor han meget skarpsindig undersøger, hvorfor en Sølvalder maa følge paa en Guldalder, og hvorfor det end ikke kan blive derved. Efterat være flere Aar Enkemand, ægtede Rose 1779 sin gamle Veninde Jfr. C. A. Bøtger, og levede med hende indtil 1784 den 30te October. Hans sidste Rolle var Melac Fader i Beaumarchais to Venner, og skal han da — i Følge den korte Characteristik i Schwartzes Lommebog — have sagt til den af Naturen saa gavmild udstyrede unge Skuespiller Saaby, der spilte Me-

lac Søn, de Ord: "Min Søn! du begynder din Bane, da jeg ender min," med en Rørelse, som næsten kunde synes prophetisk; thi Dagen derpaa blev han syg, og ikke mange Dage derefter døde han. Jeg kom netop hiem fra min Reise tidsnok, for at modtage hans faderlige Velsignelse, Dagen før hans Død; thi han elskede mig faderligen, og det er blandt de ikke mange Ting i Verden, hvoraf jeg er stolt. Aldrig glemmer jeg de skiønne Timer, jeg hos ham tilbragde paa det deilige Bagsværd, aldrig hine Samtaler, hvori han lagde Kunstens inderste Lønbomme saa aabne og lyse for mig, at jeg kun ønsker, jeg havde havt Die til at see, og Sands til at fatte Alt, hvad mig dengang blev viist. Skuepladsen ærede hans Minde ved en Sørgehøitid, hvis værdige Digter var Thaarup, og hvor Melpomene tillige fandt sin rette Tolk i Roses Kunstdatter, af hvem saa mangt et Mesterværk vedbliver at være hans herlige Eftermæle; Baggesen besang hans Tab, og endnu for kort siden har en af vore første geistlige Talere, Gutfeld, ydet

hans Ædmindelse en erkiendtlig Hæder, som vor første Skranketaler, Roses Ven, J. M. Schønheyder, ved hver Leilighed med Varme stadfæster. Et Portrait af ham, stukket af den berlinske Haas, findes forved Skuespillerbrevene; det fortræffelige Malerie af Erichsen, hvorefter det er stukket, eier vor Rosing.

Du har meddeelt mig din Betænkelighed, k. F., om det af mig valgte shakspearske Motto kunde blive staaende, skiøndt det i samme Lommebog findes forved et andet Stykke, og jeg vilde dengang ikke give Slip derpaa, da jeg intet vidste, som saa ganske udtrykte alt, hvad jeg tænker og føler i denne Henseende; havde jeg imidlertid befindet mig bedre, havde jeg ombyttet det med de faa Ord, Rose selv skrev mig til Minde i min Stambog; thi her havde vi havt ham characteriseret af ham selv: plus esse, quam videri. De, der kunde behøve en Commentair derover, vilde finde den i Tom Jone's 16 Bog, 5 Capitel, hvor Partridge recenserer Garricks Hamlet.

K. L. Rahbek.

Lopez de Vega.

Lopez de Vega, som man har givet det hæderfulde Navn: Spaniens Shakspear, har uden Tvivl været den frugtbareste af alle Theaterskribentere. Nogle faa Efterretninger om hans Liv og Skrifter tør maaskee ei kiede Læseren.

Han har skrevet atten hundrede Skuespil, som alle ere spillede, og, paa faa nær, med Bifald. Han giorde Vers, før han kunde skrive, og man veed, at han som Skolepog gav sine ældre Kamerater sin Frokost o. s. v., for at opskrive de Vers, han havde giort. Da han var 5 Aar gammel, kunde han læse spansk og Latin, og skrev flydende Vers. I sit tolvte Aar var han ypperlig Latiner, og fortreffelig Taler, dandsede og fægtede med Anstand og Kunst, og sang smukt. — Han blev meget tidlig fader- og moderløs, men kom i Tie-

neste hos Biskoppen af Avilez, hvis Roes han har forkyndt i adskillige Pastoraler ꝛc. Kort efter blev han Secretair hos den bekiendte Hertug af Alva, som han besang i sin Arcadia. Nu ægtede han en Dame af Stand, maatte duellere for hendes Gallanteriers Skyld, saarede sin Modpart dødelig, og flygtede til Valencia, hvor han boede i nogle Aar. Da han kom tilbage til Madrid, mistede han sin Kone, fik Lyst til at blive Helt, og gik ombord paa den store Armada. — Hans Broder, som var med her, blev dræbt i et Søeslag. Da Lopez kom tilbage fra dette for Spanien saa skiændige Tog, havde han ikke en eneste Ven meer. — Greven af Lemos, som kiendte hans Fortieneste, giorde ham til sin Secretair. Nu giftede han sig anden Gang med en fornem Dame, Donna Juana de Guardia, som døde kort efter. Utrøstelig over sine lidte Tab, gik han ind i den geistlige Stand, hvor han stedse vedblev at dyrke Muserne, for at lindre sin Sorg. Nu var han saa berømt, at Pave

Urban den 8de sendte ham Diplomet som Doct. Theol., Maltheser-Ordenens Kors, og gav ham en meget indbringende Post i det apostoliske Kammer. Denne beholdt han til sin Død, som indtraf i hans 72 Aar. Han blev fyrstelig begravet paa Hertugen af Sesas Bekostning, som var hans Velynder og Executor af hans sidste Villie. Hertugen indbød alle Kongerigets Grander til Jordefærdet. Sørgehøitiden varede i 3 Dage; hele Kleresiet af Kongens Kapel assisterede derved; tre Biskopper forrettede Tieneste i deres Pontificalia; tre herlige Talere kappedes i Lovtaler over den Afdøde, hvis Bekiendtskab i Live Konger og Fyrster havde været stolte af.

Naar Lopez gik paa Gaden i Madrid, stirrede man paa ham, og fulgte ham, som et Underværk. Man overøste ham med Foræringer; Salget af hans Værker indbragte ham 150,000 Dukater, og hans aarlige Indkomst var 1500 Dukater, som hans Embeder o. s. v. kastede af sig.

Hans lyriske Kompositioner, Smaastykker, og prosaiske Forsøg udgiøre 50 Bind; hans dramatiske Værker udgiøre 26 Bind; desuden har han skrevet 400 Autos sacramentales, som alle efterhaanden bragtes paa Skuepladsen; og han erklærer selv, at de ei udgiorde Halvdelen af dem, han havde i sin Pult. Man har udregnet, at han har skrevet en og tyve Millioner, tre hundrede og sexten tusinde Vers. Han pleiede, at skrive et Skuespil i 24 Timer; og nogle var han ikke engang 4 Timer om. Cervantes dadler ham som den, der brød Reglerne for Dramet, for at beile til Mængdens Bifald. Lopez skrev nogle Vers, hvori han tilstod det, og sagde: "at han vidste de Bebreidelser, Frankrigs og Italiens Kunstdommere vilde giøre ham, fordi han brød alle Regler, for at behage et uvidende Publikum; men siden det betalte derfor, havde det ogsaa Lov til at moere sig paa sin Viis." En Yttring, som just ei hædrer Lopez'; da det store Genies Arvefiende vel altid er dets Tidsalder.

Lopez de Vegas personlige Dyder hædre ham endnu meer, end hans Digtertalent. Hans Medlidenhed og Godgiørenhed var saa stor, at uagtet hans store Rigdom, og store aarlige Indkomster, havde han dog, da han døde, ei meer end 6000 Dukater i sit Eie.

Lærebrev.

Kunsten er lang, Livet kort, Dommen vanskelig, Leiligheden flygtig. At handle er let, at tænke er svært; at handle efter det Tænkte, er umageligt. Al Begyndelse er blid, Dørtærskelen er Forventningens Sted. — Barnet studser, Indtrykket bestemmer det, det lærer legende, det Alvorlige overrasker det. Efterlignelse er os medfødt; det Efterlignende vorder ei letteligt erkiendt. Sielden vorder det Fortrefflige fundet, sieldnere agtet. Høiden lokker os, ei Trinene; med Spidsen i Sigte vandre vi gierne paa Sletten. Kun en Deel af Kunsten kan læres; Kunstneren behøver den heel. Hvo, som kiender den halv, er altid i Vilderede, og taler meget; hvo, som besidder den heel, vil kun handle, og taler sielden eller sildig. — Hine have ingen Hemmeligheder og ingen Kraft; deres Lære er som bagt Brød, velsmagende

og mættende for een Dag: men Meel kan man ei saae, og Sædekorn skal man ei male. — Ordene ere gode; men de ere ei det bedste. Det Bedste vorder ei tydeligt ved Ord. Aanden, af hvilken vi handle, er det Høieste. — Handlingen begribes kun af Aanden, og fremstilles atter. Ingen veed, hvad han giør, naar han handler ret; men det Urette ere vi os altid bevidste. Hvo, som blot virker ved Tegn, er en Pedant, en Hykler, eller en Fusker. — Der ere mange af dem, og de befinde sig vel hos hinanden. — Deres Sladder holder Lærlingen tilbage, og deres haardnakkede Middelmaadighed ængster de Bedste. — Den ægte Kunstners Lære aabner Sielen, thi hvor Ord mangle, taler Handlingen. Den ægte Discipel lærer af det Bekiendte, at udvikle det Ubekiendte, og nærmer sig Mesteren.

Skuepladsen.

I Theateraaret 1804-1805 bragtes følgende nye Stykker paa det kongelige Theater.

1) Ovakfalverne, Comedie i 3 Akter, af Pigault le Brun, oversat af Hr. N. T. Bruun. 2) Caroline eller Maleriet, Comed. i 1 Akt, af Roger, oversat af Hr. N. T. Bruun. 3) Den dybe Sorg, Syngespil i 1 Akt, af Vial og Etienne; Musikken af Berton, overs. af Hr. Litterat. Kruse. 4) Creditorerne, Comed. i 1 Akt af Pain og Viellard, overs. af Hr. N. T. Bruun. 5) Hiertets Forvildelse, Skuespil i 5 Akter af Iffland, overs. af Hr. N. T. Bruun. 6) Skielmen i sin egen Snare, Syngespil i 1 Akt af Valville, Musik af Gaveaux, overs. af Hr. N. T. Bruun. 7) Maleren af Kierlighed, Skuespil i 3 Akter af Pelletier Volmeranges, overs. af Hr. N. T. Bruun. 8) Hver Mands Fatter, Co-

med. i 1 Akt af Picard, overs. af Hr. N. T. Bruun. 9) Dannequinderne, heroisk Drama af Hr. Secretair Møller, med Chore af Hr. Capelm. Kuntzen. 10) Camilla, Syngespil i 3 Akter af Marsollier, med Musik af Dalayrac, overs. af Hr. N. T. Bruun. 11) Den utidige Fortrolighed, Syngespil i 2 Akter, med Musik af Isoard, overs. af Hr. N. T. Bruun. 12) Edvard i Skotland, historisk Drama i 3 Akter, overs. efter Duval og Kotzebue af Hr. N. T. Bruun.

Nye Stykker, opførte i Theateraaret 1805=1806. 1) De to Figaroer, Comedie i 5 Akter af Martelly, overs. af Hr. N. T. Bruun. 2) Den umulige Duel, Comed. i 1 Akt af Martainville, overs. af Hr. N. T. Bruun. 3) Selim, Prinds af Algier, Sørgesp. i 5 Akter af Jünger, overs. af Hr. N. T. Bruun. 4) Den gamle Borg, Syngespil i 1 Akt af Duval, Musik af della Maria, overs. af Hr. Dr. Frankenau. 5) Erindringen, Skuesp. i 5 Akter af Iffland, overs. af Hr. Skuesp. Heger. 6) Fra Berts=

huus til Vertshuus, Syngespil i 3 Akter af Dupaty, Musik af Tarchy, overs. af Hr. R. T. Bruun. 7) Husitterne, Drama i 5 Akter af Kotzebue, overs. af Hr. R. T. Bruun, med Chore af Hr. Capelm. Kuntzen. 8) Hospitalet, Skuespil i 5 Akter af Hr. Prof. Sander. 9) Romeo og Juliette, Syngespil i 3 Akter af Segur, Musik af Steibelt, overs. af Hr. R. T. Bruun. 10) Ungdom og Galskab, Syngespil i 2 Akter efter Boully, af Hr. R. T. Bruun, Musiken af Du Puy.

I Aaret 1804-1805 gaves følgende Benificer:

Domherren i Milano, til Fordeel for Hr. Concertmester Schall. Sølvbryllupet, for Hr. Instructeur Schwartz for 30 Aars Tieneste. Vinhøsten og de pudseerlige Arvinger, for Mad. Clausen for 25 Aars Tieneste. Hermann von Unna, for Hr. Dandser Poulsen for Flid og Talent. Johanna Mantfaucon, for Hr. Dandser Bautain.

I Aaret 1805-1806:

Idda, til Fordeel for Jomfrue Astrup for 30 Aars Tieneste. Menneskehad og Anger, for Mad. Rosing, for 30 Aars Tieneste. Epigrammet, for Hr. Knudsen, i Følge kongel. Resolution. Hermann von Unna, for Hr. Dandser Dahlen, for Flid og Talent. Johanna Montfaucon, for Skuespiller Foersom, for Flid og Talent.

Den 11te Maj 1806 aabnedes den kongl. dramatiske Skole, under Bestyrelse af Hr. Professor Rahbek og Hr. Instructeur Rosing, paa Hoftheatret. Der er givet følgende: En Prolog af Hr. Prof. Rahbek; den gode Fader af Florian, oversat af Samsoe; Fruentimmer-Hevn af Dupaty, i 3 Akter, oversat af Hr. Bruun; Sødskende-Kierlighed, af Weise, oversat af Nyegaard; Harlequin Patriot, Comedie i 3 Akter paa Vers af Evald; vor Fritz, af

Kotzebue, oversat af Hr. Bruun. Forestillingerne endtes med en Epilog af Hr. Prof. Nahbek, Evalds Minde kaldet.

Eleverne ere:

de Herrer Lund,
— Wildt,
— Jordhøi,
— Tryde,
— Bruhn,
— Haachk,
— Hobrandt,
— Simonsen,
— Rongsted,
— Blink,
— Poulsen,
— Cetti.

Jomfrue Olsen,
— Busk,
— Abildgaard,
— Sannes,
— Thomsen,
— Baasoe,
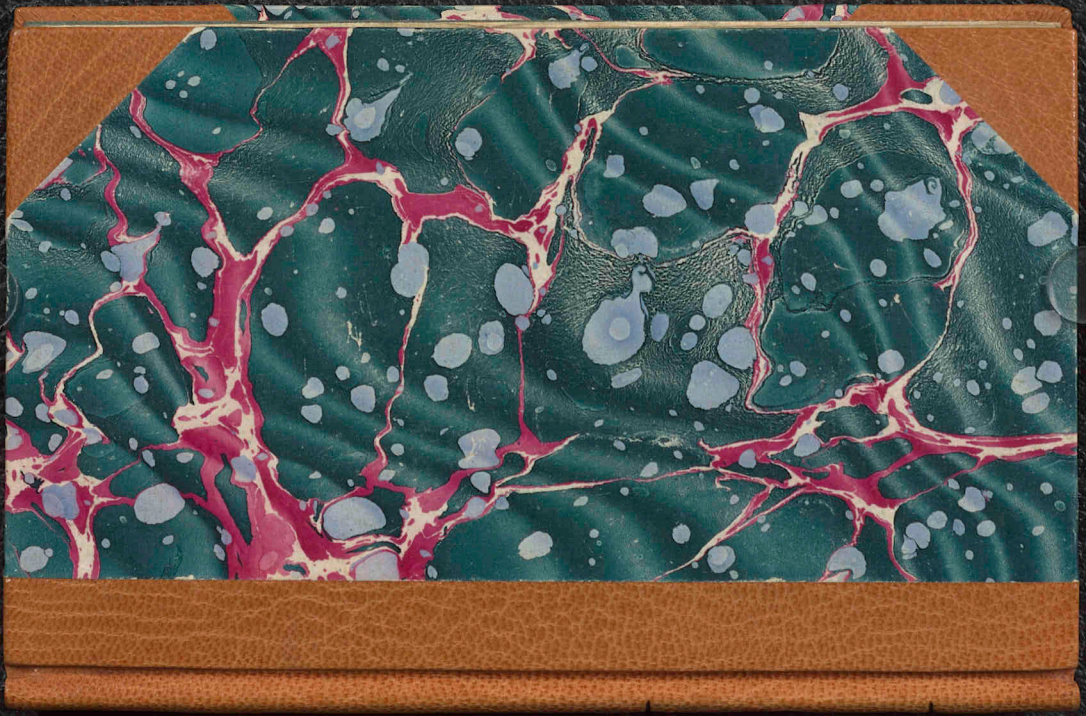
Jomfrue Hedeberg,
— Ahrends,
— Knop,
— Borresen,
— Krabbe.